

En mobil hverdag

Hvordan bruker tolvåringer i Oslo mobiltelefon, og hvilken rolle spiller denne bruken i deres sosialisering?

Kristin Øye

Masteroppgave i medievitenskap

Universitetet i Oslo

Institutt for medier og kommunikasjon

Våren 2010

SAMMENDRAG

Denne oppgaven undersøker hvordan en gruppe tolvåring i Oslo bruker mobiltelefonen, og ser på hvilken rolle denne bruken har i deres sosialisering. Undersøkelsen er gjort i 2007 med 104 deltakere. Undersøkelsen viste at mobiltelefonen hadde en særlig sentral rolle i kommunikasjonen med familie og venner. Kontakten med foreldrene skapte trygghet, mens kontakten med vennene innebar en frihet. Det var en tendens til at jentene hadde lengre samtaler og sendte lengre tekstmeldinger enn guttene, og det syntes som om jentene i større grad brukte mobiltelefonen til å kommunisere omtanke. Det var overraskende få av tolvåringene som sa at de hadde hatt befatning med mobbing via mobiltelefonen.

Tolvåringene var ikke opptatt av å eie en mobiltelefon som uttrykte gruppetilhørighet, men ville tvert i mot ha en mobiltelefon som skilte seg ut. Mobiltelefonen fikk en rolle i å definere seg selv som forskjellig fra vennegjengen. Kjedemeldinger var et vanlig fenomen, og utvekslingen av slike meldinger kunne derimot symbolisere gruppetilhørighet.

Det var viktig for tolvåringene at mobiltelefonen var brukervennlig og anvendelig, og de utviste en økonomisk bevissthet i forhold til sin mobilbruk.

ABSTRACT

This paper examines how a group of twelve year olds in Oslo uses the mobile phone, and examines the role this use has in their socialization. The survey was conducted in 2007 with 104 participants. It showed that the mobile phone in particular had a central role in communicating with family and friends. The mobile communication with parents established a sense of security, while the communication with friends involved a sense of freedom. There was a tendency for the girls to have longer conversations and to send longer text messages than the boys, and it seemed as if the girls more often used the mobile phone to communicate concern. Surprisingly few of the twelve year olds said that they had experienced bullying via mobile phones. The twelve-year-olds were not keen to use their mobile phone to express group belonging, but preferred on the contrary to have a mobile phone that stood out. The mobile phone became a device they used to define themselves as different from their friends. Chain messages was a common phenomenon, and the exchange of such messages could, however, symbolize group belonging. The twelve year olds emphasized that the mobile phone was easy to use and offered multiple uses, and they showed an economic awareness in relation to their mobile phone use.

FORORD

Arbeidet med min masteroppgave er nå endelig avsluttet. Det har vært en lang arbeidsprosess, siden den er blitt forsinket av sykdom. Det har derfor vært både oppturer og nedturen, men samlet sett har det vært en lærerik prosess. Siden arbeidet har tatt lenger tid enn først antatt, har jeg måtte sette en grense for anvendelse av og referanser til ny teori ved 2008.

Det er mange jeg vil takke når jeg nå står ved veis ende for dette arbeidet:

Først og fremst en stor takk til min veileder Birgit Hertzberg Kaare, som har gitt meg konstruktive tilbakemeldinger og gode råd under hele prosessen (V-07, H-07, V-08, H-08, V-09, H-09, V-10)!

En stor takk rettes til de tre Oslo-skolene som ville delta i undersøkelsen min – til ledelsen, lærere og elever, for deres imøtekommenhet og samarbeidsvilje! Dette ga meg en fin og inspirerende opplevelse.

En takk må også rettes til Marie Herstad, som lot meg få se hvordan hun hadde utformet spørreskjema, informasjonsskriv og samtykkeerklæring til sin undersøkelse tilknyttet masteroppgaven ”Ung i utkanten. Ungdom og bruk av IKT” (2008). Dette var til stor nytte for meg i den første fasen av arbeidet.

En stor takk til min familie, for all støtte og oppmuntring. En særlig takk rettes til min bror Vegard for uvurderlig teknisk assistanse.

Til slutt vil jeg takke mine gode venner, som alltid stiller opp og har troen på meg!

Oslo, mai 2010

Kristin Øye

INNHold

1. INNLEDNING

1.1. Tema og problemstilling.....	6
1.2 Oppgavens struktur.....	7

2. TEORETISKE PERSPEKTIVER

2.1 Det nye mediesamfunnet.....	9
2.2 Mediene og familien.....	12
2.3 Mediene og ungdommen.....	15
2.3.1 Sosialisering og identitetsdannelse.....	15
2.3.2 Mediene i sosialiseringsprosessen.....	17
2.3.3 Mobiltelefonen i sosialiseringsprosessen.....	20
2.4 Sentral forskning.....	22

3. METODE

3.1 Metodevalg.....	26
3.2 Deltagerne.....	27
3.3 Utforming av spørreundersøkelse.....	28
3.3.1 Utforming av spørreskjema.....	28
3.3.2 Utforming av intervjuguide.....	29
3.3.3 Pilotundersøkelse.....	29
3.4 Ethiske vurderinger.....	30
3.5 Innsamlingsprosessen.....	31
3.5.1 Opprettelse av kontakt med skolene.....	31
3.5.2 Utfylling av spørreskjema.....	32
3.5.3 Gjennomføring av gruppeintervjuer.....	32
3.6 Behandling av data.....	34

4. PRESENTASJON AV FUNN

4.1 Personlige opplysninger.....	36
4.2 Egen mobiltelefon.....	40
4.3 Samtaler.....	48

4.4 Tekstmeldninger (SMS).....	56
4.5 Bildemeldinger (MMS).....	66
4.6 Kamera/video.....	69
4.7 Spill.....	75
4.8 Annet.....	78

5. DISKUSJON OG ANALYSE

5.1 Tolvåringene som mobilbrukere.....	80
5.2 Mobiltelefonen i tolvåringenes sosialisering.....	83
5.2.1 Mobilkommunikasjon med foreldre.....	83
5.2.2 Mobilkommunikasjon med venner.....	87

6. AVSLUTNING OG KONKLUSJON

6.1 Hvordan bruker tolvåringene i Oslo mobiltelefonen?.....	96
6.2 Hvilken rolle spiller tolvåringenes bruk av mobiltelefonen i deres sosialisering?.....	96
6.3 Hvordan kan mine funn om tolvåringenes mobiltelefonbruk relateres til den Sosialiseringprosessen de befinner seg i?.....	97
6.4 Hovedkonklusjon.....	98

LITTERATUR.....	99
------------------------	-----------

VEDLEGG

Vedlegg I, Spørreskjema.....	104
Vedlegg II, Intervjuguide.....	118
Vedlegg III, Informasjonsbrev til skolene.....	122
Vedlegg IV, Informasjonsskriv til elever og foresatte.....	123
Vedlegg V Samtykkeerklæring.....	125
Vedlegg VI Muntlig instruksjon til elevene i forkant av spørreundersøkelsen.....	126

1. INNLEDNING

1.2 Tema og problemstilling

Vi lever i en mediehverdag, og mulighetene for kommunikasjon og underholdning blir stadig flere. Medieteknologien er blitt en del av dagliglivet, noe mobiltelefonen er et godt eksempel på. Mobiltelefonen er et komplekst og mangfoldig medium som kombinerer ulike funksjoner på stadig nye måter. Den er et kommunikasjons- og underholdningsmedium, samtidig som den kan fungere som et designobjekt og en identitetsmarkør. Dessuten er mobiltelefonen på en helt egen måte et privat og individualisert medium.

Dagens mobiltelefon har mange bruksområder. Den er blitt en personlig ”assistent” og planlegger, og erstatter for eksempel klokke, Filofax og adressebok. Dessuten eksisterer det et stort utvalg av underholdningsfunksjoner for dagens mobiltelefoner, som spill, wap og mp3-spiller. Elise Seip Tønnessen omtaler dagens mobiltelefoner som små potente datamaskiner som kan koples til Internett, fungere som fotoapparat og produsere og overføre tekst i flere modaliteter, særlig skrift lyd og bilde (Tønnessen 2007).

Mobiltelefonens design er også et sentralt aspekt for mange. Som Ling og Yttri påpeker: Telefonen er et slags smykke, som utover sine funksjonelle egenskaper vitner om eierens kompetanse om design og bruksmåte. Mobiltelefonen har gått fra å være en funksjonell kommunikasjonsteknologi til et slags ikon i den unges utforskning av egen identitet (Ling og Yttri 2003).

Ifølge Medietilsynets rapport ”Barn og digitale medier 2010”, har 90 % av barn i alderen 9 til 16 år egen mobiltelefon, og de fleste har fått mobiltelefon innen de er ti år (www.medietilsynet.no, ”Barn og digitale medier 2010. Fakta om barn og unges bruk og opplevelse av digitale medier, 21.05.10). I Norge har så godt som alle tolvåringer mobiltelefon. For dagens tolvåringer har mobiltelefonen alltid vært en selvfølgelig del av hverdagen, de ikke kjenner til noe ”før mobiltelefonen”, og tar den for gitt. Tolvåringen er i en slags mellomfase - ikke helt barn lenger, men heller ikke tenåring og ungdom. Noen ganger får tolvåringen fremdeles ”lov” å være barnslig, andre ganger forventes det at de er mer ”voksne”. De møter ulike sett av forventninger avhengig av den sosiale sammenhengen de er i. De er i full gang med å finne ut av sin egen identitet, og alderen er nok preget av mye

usikkerhet og forvirring. De er i en fase av livet der egen selvstendighet kombinert med gruppetilhørighet er viktig. De er på enkelte områder opptatt av å distansere seg fra hjemmet og familien, og heller knytte flere og tettere bånd til vennegjengen.

Mobiltelefonen kan for mange være et viktig redskap i denne fasen av livet. Det synes derfor interessant å undersøke hvordan mobiltelefonen brukes av tolvåringene og hvilken rolle den har i hverdagen deres. Noen spørsmål jeg i utgangspunktet stilte meg var: Hva bruker tolvåringene mobiltelefonen til? Hvilke funksjoner og tjenester bruker de mest, og hvordan brukes de? Hva slags mening skapes gjennom mobilbruken, og hvor viktig er egentlig mobiltelefonen for tolvåringene? I hvilken grad spiller mobiltelefonen en rolle i tolvåringers deres relasjoner til andre?

Jeg endte opp med følgende problemstilling for oppgaven:

Hvordan bruker tolvåringene i Oslo mobiltelefonen, og hvilken rolle spiller denne bruken i deres sosialisering?

1.2 Oppgavens struktur

I kapittel 2 vil jeg presentere teoretiske perspektiver som er relevante for oppgavens tema og problemstilling. Her vil jeg si litt om mobiltelefonens plass i det moderne mediesamfunnet. Så vil jeg presentere teori tilknyttet medienes rolle i familien. Deretter vil jeg redegjøre for forholdet mellom medier og ungdommen i et tredelt avsnitt: Først presenteres generell teori tilknyttet sosialisering og identitetsdannelse. Så følger teori der de to begrepene tilknyttes medier og mediebruk, og til slutt presenteres teori om mobiltelefonens rolle i sosialisering. Deretter vil jeg redegjøre for sentrale forskningsperspektiver og noen studier tilknyttet barn, unge og medier, og avslutningsvis presentere teori tilknyttet digital mobbing.

I kapittel 3 vil jeg beskrive den metodiske fremgangsmåten jeg har benyttet i denne oppgaven. Jeg vil redegjøre for mitt valg av metode, og beskrive innsamlingsprosessen ledd for ledd.

I kapittel 4 vil jeg presentere funnene fra min spørreundersøkelse. Resultatene fra spørreskjemaet blir lagt frem spørsmål for spørsmål, og suppleres med funn fra gruppeintervjuene.

I kapittel 5 vil jeg analysere og diskutere sentrale funn fra mitt datamateriale i forhold til oppgavens problemstilling. Kapitlet er delt inn i to hoveddeler. Først ser jeg på tolvåringene som mobilbrukere. Deretter diskuterer jeg mobiltelefonens rolle i tolvåringenes sosialiseringsspross, hvor jeg skiller mellom foreldre og venner som sosialiseringssinstanser.

I kapittel 6 vil jeg presentere en hovedkonklusjon som svar på oppgavens problemstilling.

2. TEORETISKE PERSPEKTIVER

I dette kapittelet vil jeg presentere utvalgt teori som er relevant for oppgavens tema og problemstilling. Først vil jeg si litt om *det moderne mediesamfunnet*, med spesielt fokus på mobiltelefonen. Så vil jeg presentere teori tilknyttet *medienes rolle i familien*. Deretter vil jeg redegjøre for *forholdet mellom medier og ungdommen*, og jeg har foretatt en tredeling av dette stoffet. Først vil jeg presentere generell teori tilknyttet *sosialisering og identitetsdannelse*. Deretter følger teori der disse to begrepene tilknyttes medier og mediebruk. Til slutt i avsnittet om medier og ungdom, vil jeg ta for meg teori om mobiltelefonens rolle i sosialisering. Så vil jeg redegjøre for *sentrale forskningsperspektiver* og noen studier tilknyttet barn, unge og medier. Avslutningsvis vil jeg presentere teori tilknyttet digital mobbing.

2.1 Det nye mediesamfunnet

I dagens mediesamfunn er tilgangen til og bruken av digitale medieteknologier som pc, Internett, spillteknologier og mobiltelefon, blitt vanlig. Norge er beskrevet som ”et digitalt samfunn” (Frønes 2002). Jeg har i denne oppgaven valgt å fokusere på mobiltelefonen, fordi den er et komplekst og mangfoldig medium, og sentral i den moderne mediehverdagen. Rich Ling gir følgende beskrivelse av mobiltelefonen: ”Mobile telephony is a technology that is quickly finding its niche. The technology has become reliable and easily accessible. In addition, it has been adopted on a large scale, and it is on its way to becoming a taken-for-granted part of the social landscape in many countries” (Ling 2004:21).

Hvilken rolle spiller de nye mediene i samfunnet? Noe av det viktigste er kanskje at de tilbyr nye kommunikasjonsmuligheter. Terje Rasmussen mener at mediene kan betraktes som en infrastruktur av voksende viktighet, fordi de bidrar til at sosialt samkvem overskrider tid og rom. Mediene benyttes i dag i nær sagt alle former for sosial aktivitet, for eksempel utdanning, kunst, familieliv, foreningsliv, underholdning, arbeid og politikk (Rasmussen 2007). Vebjørng Tingstad sier at de nye medieteknologiene oppfordrer til former for *simultan kompetanse*, også kalt multitasking eller mediesjonglering, som innebærer at man kan gjøre mange ting på samme tid (Tingstad 2008:53). *Interaktivitet* er et annet viktig aspekt ved ny medieteknologi. Et eksempel på dette er at datateknologien, for eksempel Internett, innebærer at brukerne kan være aktive på andre måter enn for eksempel foran en TV-skjerm. Man får umiddelbar respons på sine handlinger, og en har selv mulighet til å påvirke hva som skjer.

Tingstad sier videre at den nye medieteknologien endrer vilkårene for kommunikasjon. ”Å kommunisere med ny medieteknologi betyr at både antallet personer man kan kommunisere med og måten å kommunisere på er endret. Innholdet er ikke alltid så viktig [...]. Det som gjerne betyr noe er å være i kontakt med noen, eller etablere og vedlikeholde slike kontakter” (Tingstad 2008:53). Tingstad knytter dette til begrepet *mental urbanisering* som henspeler på den situasjon at mediene gir oss en følelse av hele tiden å være i kontakt med andre. Det kan også knyttes til et beslektet begrep, nemlig fatisk kommunikasjon, som betegner kommunikasjon der hensikten først og fremst er å etablere og opprettholde sosial kontakt. Selve kommunikasjonen er det som er viktig, ikke innholdet i samtalen (Bronislaw Malinowski 1923).

Mobiltelefonens opprinnelige hensikt var å kommunisere på en mer lettvinnt måte, men den har etter hvert fått atskillig flere funksjoner som griper inn i tilværelsen til brukeren. Rich Ling fremhever at mobiltelefonen strukturerer tid og rom på en særegen måte, og at den derfor har fått en sentral rolle i hverdagslivet til folk flest. ”The mobile telephone has started to change the ways in which we organize and coordinate our everyday lives. As the mobile telephone becomes ubiquitous, it competes with and it supplements time-based social coordination” (Ling 2004:58). Mobiltelefonen er allestedsnærværende, og gjør at man kan kommunisere uavhengig av tid og rom. Ling sier at dette gjør kontakten mellom mennesker mer interaktiv og fleksibel enn vanlig (Ling 2004). Siden mobiltelefonen tilrettelegger for at man alltid kan være tilgjengelig, oppstår muligheten til kontinuerlig å koordinere aktiviteter og endre på avtaler. Begrepet *mikrokoordinering* betegner dette. Rich Ling og Birgitte Yttri påpeker at muligheten for mikrokoordinering er en viktig egenskap ved mobiltelefonen: ”Indeed the device allows for a type of so called micro-coordination that is nuanced and fine-tuned to the immediate needs of the individuals” (Ling og Yttri 2002).

I denne forbindelse bør Cristian Licoppes begrep *connected precence* også nevnes, som kan oversettes med ”tilkoblet nærvær” (Licoppe i Ling 2000:3). Begrepet innebærer at terskelen for å kommunisere blir lavere, og at man ved hjelp av mobiltelefonen kan ha en form for evigvarende kontakt med sine nærmeste. Ling omtaler i denne sammenheng mobiltelefonen som ”quasi-perpetual” (kvasi-evigvarende), som innebærer at den tilbyr en allestedsnærværelse som i prinsippet innebærer at man alltid er tilgjengelig. ”There is a greater degree of insight into each other’s affairs and there is a willingness to report on thoughts and situations that, were contact more irregular, would not survive the vetting

process as to things that would be discussed” (Ling 2000:3). Mobiltelefonen gjør det enklere å ta kontakt med andre, og dette er med på å opprettholde og bekrefte vennskapet.

Truls Johnsen påpeker at kommunikasjon via *tekstmelding* ofte har en annen funksjon og et annet innhold enn kommunikasjon gjennom tale. Han sier at SMS-kommunikasjon gjerne er mer ekspressiv enn vanlig tale. Johnsen bruker begrepet *digital gavegivning* i forbindelse med SMS-kommunikasjon (Johnsen 2003). ”The duty to give, to receive and to give back is known to the participants in the communication, and they all know the sanctions that are put upon them if they break this system. This means that even if the content of the text-message seems like nonsense, the mere fact that it takes place is most important. It gives the participants an opportunity to strengthen their social network through giving each other what one would call “digital gifts”, even though the messages themselves have little or no economic value” (Johnsen 2003:166). Meldingen som blir sendt har verdi som et ”sosialt lim”, som opprettholder kontakten mellom medlemmene i et sosialt nettverk (Johnsen 2003).

Flere forskere har interessert seg for hva som skjer i et samfunn når ny teknologi innføres. *Domestisering* betegner den prosessen som finner sted fra en ny teknologi har blitt introdusert i et samfunn eller en delkultur, til den er blitt en del av den vanlige praksisen i den kulturen (Silverstone et al 1992). Domestisering handler om hvordan ny teknologi tilpasses brukeren og sosiale forhold. Når det gjelder domestisering av medier, påpeker Jo Helle-Valle at Stuart Halls sentrale poeng ligger til grunn: Selv om et mediert budskap langt på vei er formet av produsenten, vil det likevel alltid være rom for tolkninger hos mediekonsumentene (Hall i Helle-Valle 2007). Mediebudskapet, så vel som selve mediet, formes av menneskene. Når man snakker om domestisering av medier, har man tradisjonelt sett ment det å ”hjemliggjøre”, eller tilpasse medier og medieinnhold til den hjemlige sfære (Helle-Valle 2007). ”Både medieteknologier og mediert innhold er noe som må domestiseres - det må temmes i den forstand at det må tilpasses det kulturelle univers et hjem er” (Helle-Valle 2007: 18). Jo Helle-Valle ønsker å omdefinere domestiseringsbegrepet, slik at det refererer til alle små og store handlinger som medier må være deler av for å kunne ”temmes” – gjøres til ens egne og dermed forståelige og akseptable. Han mener det bør omfatte generelle prosesser hvor mediebruk inngår som deler av hverdagslivets ulike kommunikative kontekster (Helle-Valle 2007).

Før et nytt medium kan bli domestisert, må det gå igjennom en *adopsjonsprosess*. Gjennom denne prosessen kommer den enkelte forbruker frem til en beslutning om å adoptere og akseptere produktet. Adopsjonsprosessen omfatter trinnene *oppmerksomhet, interesse, evaluering, prøvekjøp og adopsjon* (Hansen og Halling 2002). Menneskene i et samfunn kan inndeles i ulike grupper, avhengig av hvor tidlig de er ute med å adoptere og domestisere et nytt medium. Disse gruppene kan kategoriseres som *innovatører, tidlige adoptere, tidlig majoritet, sen majoritet og etternølere*. Alf Flemming Hansen og Jens Halling viser til Rogers og Shoemaker, som beskriver innovatørene som kosmopolitiske og utadvendte (Rogers og Shoemaker 1971 i Hansen og Halling 2002). De er nysgjerrige og åpne for nye medier og er raskt ute med å bruke nye medier. Ifølge Hansen og Halling er det ingen tvil om at barns mønster for å akseptere nye ting, ligner det som beskriver innovatørenes adopsjonsprosess, og de kan dermed sies å være enten innovatører eller tidlige adoptere (Hansen og Halling 2002).

2.2 Mediene og familien

Mediene er en viktig del av livet i en familie. Sonia Livingstone påpeker at mediene har blitt en naturlig del av familiens infrastruktur (Livingstone 2002). Dagens mangfoldige tilbud fører til at familiens ulike medlemmer velger forskjellige blader, forskjellig musikk og forskjellige programmer på fjernsyn, video, radio og datamaskin. At forskjellene øker underbygges også av den allmenne samfunnsutviklingen (Werner 1997). Sonia Livingstone påpeker at hva som påvirker hvilke medier og fritidsaktiviteter som de unge tar i bruk, ikke bare er omfanget av tilgjengelige medieteknologier. Like viktig er de bredere sosiokulturelle skiftene i balansen mellom fritid og arbeid, hjem og samfunn (Livingstone 2002).

Vestlige land har i dag en generell høy materiell velstand, hvilket fører til at andre, immaterielle, kulturelle verdier og interesser får økt betydning (Livingstone 2002). Dette underbygges av den russisk-amerikanske psykologen Abraham Maslow. Gjennom sin behovspyramide viste han at de grunnleggende behovene, fysiske behov, behov for sikkerhet og sosiale behov (nivå 1-3 i hans pyramide, også kalt mangelbehov), må være tilfredsstillt før mennesket kan tilfredsstillte sine behov for aktelse og selvutvikling (nivå 4-5 i pyramiden, også kalt vekstbehov) (Maslow 1970 i Schultz og Schultz 1998). De fleste vestlige familier lever i velferdssamfunn der mangelbehovene er dekket. Dermed kan de ulike

familiemedlemmene i større grad konsentrere seg om å tilfredsstille vekstbehovene, og som blir viktig i opplevelsen av livskvalitet.

Det er viktig å være bevisst hvilken samfunnsmessig og kulturell kontekst mediebruken i familien foregår innenfor. Anita Werner sier at man må ta hensyn til endringer i mediesituasjonen, som ny teknologi, mediepolitikk og produksjonsforhold, og at disse områdene preges av at alt er i bevegelse. Barnas nærmeste omgivelser, deres livssituasjon, samfunnet, kulturen, hvor medietilbudet inngår, og også vår forståelse av hva kommunikasjon er, forandrer seg (Werner 1997). Tingstad nevner kulturalanalytiker Thomas Ziehe, som beskriver to utviklingstendenser i samfunnet (Ziehe 1983 i Tingstad 2008). For det første peker han på tendensen til teknokratisering av stadig flere livsområder, som innebærer styring, kontroll og fremmedgjøring. For det andre trekker han fram tendensen til oppløsning av tradisjoner og kulturelle og sosiale normer, noe han kaller en *erosjonskrise* (Tingstad 2008). At ytre samfunnsforhold endres, vil også påvirke familielivet.

Kirsten Drotner mener på sin side at den kulturelle dimensjonen er blitt viktigere for å skape sammenheng i hverdagen, for begge kjønn og alle aldersgrupper i samfunnet. Samtidig utfoldes hverdagens kulturer i en rekke adskilte områder, noe som gjør det vanskeligere å skape en slik sammenheng. I dette spenningsfeltet blir mediene sentrale (Drotner 1995).

Anita Werner viser til Ziehe og Stubenrauch, som hevder at den kulturelle overføringen mellom den voksne generasjonen og den unge generasjonen er vanskeligere i dag enn tidligere (Ziehe og Stubenrauch 1983 i Werner 1997). På mange områder er skillet mellom ungdom og voksen mindre enn før, på andre områder er det større (Werner 1997). I tråd med dette påpeker Drotner at i forhold til sine foreldre og besteforeldre, er dagens barn og ungdom mer uavhengige når det gjelder kulturell utfoldelse og individuell selvbestemmelse. Omvendt er de mer avhengige når det kommer til økonomi, bolig og sosial innflytelse (Drotner 1995). Werner sier at i samfunn som befinner seg i rask endring, har de unge mindre nytte av de eldres erfaringer, sammenlignet med mer stillestående, statiske samfunn. Dermed orienterer ungdom i dag seg mer mot sine jevnaldrende og mindre mot sine foreldre enn tidligere (Werner 1997).

Tingstad sier at begrepet *kulturell frisetting* brukes for å beskrive tradisjoner og normer som tidligere har vært retningsgivende, men som nå ikke lenger har gyldighet. Den kulturelle

frisettingen åpner opp for nye muligheter, men stiller også store krav til det enkelte individs evne til å skape sitt eget liv (Tingstad 2008). Werner sier at de unge er mer ”fristilt” i forhold til kultur og tradisjoner, men samtidig mindre beskyttet. I prinsippet har hver enkelt mulighet til å skape sin egen fremtid, men i realiteten er virkeliggjøringen av drømmene kanskje fjernere enn noen gang (Werner 1997). Den kulturelle frisettingen kan innebære at de unge på visse områder distanserer seg mer fra foreldrene enn tidligere, og at foreldrenes rolle som forbilder også forandres. Dette vil ha innvirkning på dynamikken i familien, både generelt og mellom de ulike familiemedlemmene.

Tingstad sier at den kulturelle frisettingen også bidrar til endringer i hva som oppfattes som gyldige oppdragelsesidealer. Ifølge sosialantropologen Marianne Gullestad blir gamle idealer om *å være lydig* utfordret av idealer om *å være seg selv* (Gullestad i Tingstad 2008). André H. Caron og Letizia Caronia påpeker at flere studier indikerer at de unge i en generasjon har gått fra en identifiserings-modell, der de unge reproducerer sine foreldres veier, og over til en eksperimenterings-modell, der de unge tar uavhengige valg. Karrierevalgene til dagens unge kan ikke lenger ses som en lineær prosess, noe som er et resultat av økt fleksibilitet og også usikkerhet rundt sosiale roller og posisjoner. Grensene mellom offentlig og privat sfære er blitt mindre absolutte, noe som blant annet er et resultat av at familiens hjem inneholder stadig flere kommunikasjonsverktøy (Caron og Caronia 2007:200).

Å vokse opp i et velstående samfunn betyr i dag å ha tilgang til en rekke medier. Werner mener at det er mye som taler for at en *økning i tilbudet* av medier generelt fører til *større* forskjeller mellom unge og eldre, mellom menn og kvinner, i stedet for mindre (Werner 1997). Birgit Hertzberg Kaare har i sin forskning funnet at både barn og voksne mener at unge har en egen evne til mediekompetanse, på grunn av sin alder. De voksne nedvurderer egen evne på området fordi de er vokst opp i en annen tid, og derfor har en annen innstilling til digitale medier (Kaare 2004).

2.3 Mediene og ungdommen

Som nevnt er barn og unge de ledende når det gjelder bruk av medier, og dette gjelder særlig i bruken av de digitale mediene. Ifølge Medietilsynets rapport ”Barn og digitale medier 2010” har så å si alle barn tilgang på pc og internett. Tre av fem har egen PC, og cirka halvparten har bærbar PC. Omtrent tre av fire chatter, og tre av fem deltar i nettsamfunn (medietilsynet.no, 21.05.2010).

2.3.1 Sosialisering og identitetsdannelse

Werner definerer sosialisering som ”den prosess som barnet gjennomgår for å lære å leve og virke i samfunnet” (Werner 1997:21). I følge Werner omfatter sosialiseringen alle livsområder, og gjelder individets utvikling både kunnskapsmessig og følelsesmessig. Sosialiseringen har betydning for individets identitetsutvikling, virkelighetsoppfatning og mestring av oppgaver, og er en altomfattende prosess der de ulike delene er nesten uløselig vevet inn i hverandre. Werner skiller mellom tre hovedaspekter ved sosialisering: *innholdet*, *sosialiseringsinstansene* og *sosialiseringsprosessen*. *Innholdet* er hvilke verdier, områder og ferdigheter det sosialiseres til. En viktig dimensjon i innholdet er samspillet mellom kunnskap, holdning og atferd, som virker inn på hverandre og er vanskelige å skille. Alle samfunn har tre viktige *sosialiseringsinstanser*: familie, jevnaldrende venner og arbeidsgrupper (Werner 1997). Når det gjelder *sosialiseringsprosessen*, sier Werner følgende: ”Egen erfaring og feedback fra omgivelsene er av grunnleggende betydning for identitetsutvikling og kompetansebygging, og dermed de to mest sentrale aspektene av sosialiseringsprosessen” (Werner 1997:21).

Vi skiller gjerne mellom *primær* eller *formell* sosialisering og *sekundær* eller *uformell* sosialisering. De primære og formelle sosialiseringsagentene er foreldre, familie, barnehage og skole. De sekundære og uformelle sosialiseringsagentene er andre personer og grupper i nærmiljøet, og medier av ulike slag. Mens barn lener seg mye mot nær familie, barnehage og skole, vil de unge i større grad hente impulser fra jevnaldrende og fra fritids- og medieindustrien. Ettersom mediekonsum fyller en stor del av de unges fritid, blir mediene viktige nøkler til å forstå ungdomskulturen (Werner 1997).

Identitet kan for eksempel defineres som ”følelsen av enhet og kontinuitet i det en er og mener” (Rørvik 1994:202) eller ”de deler av personers selvbilde som ønskes bekreftet av

andre” (Gullestad 1989:104). Å konstruere sin identitet betyr både å finne seg selv som noe enestående og *forskjellig* fra andre (personlig identitet), men også å finne seg selv i det som er *felles* med mange andre (sosial identitet). I arbeidet med å etablere ens egen identitet vil en ofte eksperimentere, prøve og feile. Dette er særlig viktig i tenårene der spørsmålene om hvem en er og hvordan en vil bli oppfattet av andre, er sentrale (Werner 1997). Individet utvikler sin identitet gjennom interaksjon med andre, og selvoppfatningen dannes på grunnlag av andres oppfatninger om en (Werner 1997). Vi definerer oss selv ved å gi uttrykk for vår smak og mening. Denne markeringen kan sies å utgjøre en posisjonering mot eller med andre, bevisst eller ubevisst, for å vise hva eller hvem vi identifiserer oss med. Vi bruker ulike symboler for å markere vår identitet; klær, språkføring, bosted og musikksmak er eksempler på identitetsuttrykk.

Utviklingspsykologen Erik Eriksson deler menneskets livsløp inn i åtte faser fra fødsel til død. Fase fire gjelder alderen 6 til 12 år, og fase fem alderen 12-18 år (Eriksson 1989 i Harder 2002). Som vi ser kommer tolvåringen midt imellom disse to kategoriene. I fase fire er skolen og nabolaget viktige sosiale arenaer for barnet, som nå er i stand til å tilegne seg en rekke nye ferdigheter og kunnskaper. På dette nivået må barnet takle kravet om nye ferdigheter, for ikke å risikere å føle seg mindreverdige og utilstrekkelige blant jevnaldrende. Foreldrene har ikke lenger den komplette myndigheten de en gang hadde, men de er likevel viktige. I fase fem er forholdet til jevnaldrende viktig. På dette stadiet er livet blitt mer komplekst, og man forsøker å finne ut av ulike sosiale interaksjoner og moralske spørsmål. Det blir viktig å definere seg selv som et individ atskilt fra sin familie, og som et medlem av et bredere samfunn. Å utforske og å finne ut av sin egen identitet står sentralt (Harder 2002).

Ling sier at det skjer en kritisk sosial overgang for barnet i perioden fra slutten av barneskolen og til begynnelsen av ungdomsskolen. ”This transition, which comes at about age 13 in Norway, has the consequence of vastly expanding the child’s social horizon. Before that point, the individual’s social world has been relatively small and local” (Ling 2004:94). Ling sier at når barnet går fra barneskolen til ungdomsskolen, flytter de inn i en verden der de jevnaldrende tilhører et større geografisk område enn tidligere. Deres sosiale liv blir mer komplekst (Ling 2004).

Drotner mener at det i dagens samfunn er blitt vanskeligere å sette skarpe grenser mellom barn, unge og voksne, noe som virker tilbake på de unge selv (Drotner 1995). Å bli voksen

betyr ikke at man beveger seg frem mot et bestemt og velkjent resultat. Man kan til en viss grad hevde at det er blitt mer flertydig å skape seg en identitet. Dermed kan det tenkes at dagens unge blir mer refleksive, mer bevisste om hvor de er i denne prosessen. Drotner mener denne refleksiviteten skjerpes av at også de yngste generasjoner i dag beveger seg mellom forskjellige områder i sin hverdag – med ulike regler (Drotner 1995). Tingstad viser til sosialantropologen Marianne Gullestad, som sier at gamle oppvekstidealer om *å være lydig* blir utfordret av idealer om *å være seg selv* (Gullestad i Tingstad 2008:48).

Vennekretsen har en viktig rolle i overgangen fra barn til ungdom og voksenliv, og er en viktig sosial institusjon som hjelper individet å utvikle en identitet. I denne sammenheng nevner Ling begrepet *idioculture*, som Fine introduserte i 1979 (Fine i Ling 2004). Fine beskrev jevnaldergruppen som beskyttende overfor sine medlemmer, og at den lager en symbolsk grense mellom seg og andre for å hindre inntrenging (Ling 2004:96). Dette kan for eksempel innebære interne kallenavn og vitser, en spesiell klesstil og egne sanger og gjenstander (Ling 2004).

2.3.2 Mediene i sosialiseringprosessen

Ifølge Anita Werner er det viktig å ha et holistisk perspektiv når man forsker på barn, unge og medier. Dette dreier seg om å se ting i en helhet. For eksempel skjer det et samspill og en vekselvirkning mellom barnet og mange ulike instanser, som foreldre, kamerater, skole, medier og fritidsorganisasjoner. Werner sier at endringer i mediene og i barndommen må ses parallelt og i forhold til hverandre. Hun påpeker at nye generasjoner møter andre krav enn dem deres foreldre møtte, og mediene har i dag en annen, og mer sentral rolle i sosialiseringprosessen. Dagens barn mottar andre virkelighetsbilder og andre former for informasjon og underholdning fra mediene enn tidligere barn, og dagens medieverden og ungdomskultur tilbyr mange muligheter for de unge til å ”plukke til seg” nye ideer. Imidlertid er det først i samvær med andre mennesker at det viser seg hva som er gangbart, og hva som kan brukes i den spesifikke livssituasjonen og det miljøet som hvert individ tilhører (Werner 1997:34).

Drotner mener at dagens barn og unge lever i en *konvergerende mediekultur*. Dette betyr blant annet at de bruker mange medier og de bruker dem ofte sammen. De lærer allerede nå om framtidens mediekonvergens, hvor telefon og computer smelter sammen med trykte og audiovisuelle medier (Drotner 1995). Livingstone påpeker at nye medier supplerer gamle

medier, de erstatter dem ikke, og dermed får vi en stadig mer medierik hverdag (Livingstone 2002). Drotner mener at fremtidens dannelse vil bestå i å kunne håndtere dilemmaer, motsetninger og ambivalenser i hverdagen, og å handle i forhold til denne kompleksiteten. Dette innebærer at fremtidens dannelse ikke bare handler om bestemte kunnskaper og verdier, men bestemte handlemåter i forhold til kunnskaper og verdier (Drotner 1995). Hansen og Halling mener at barnas multimediale hverdag spiller en rolle i sosialiseringprosessen. At ulike medier er en del av barnas liv fra de er ganske små, fører til at de tidlig starter å ta egne valg rundt mediebruk. Når barn i en tidlig alder for eksempel selv kan velge hvilken musikk som skal spilles, og selv kan surfe på Internett, foregår det en utvikling av barnets orientering i forhold til omverdenen, som fremskynder disse generasjonenes modningsprosesser som forbrukere, sammenlignet med deres foreldres. Hansen og Halling oppfatter barns adgang til egne elektroniske medier i sitt eget rom som en viktig faktor i sosialiseringprosessen (Hansen og Halling 2002).

Livingstone sier følgende om mediene i dagens samfunn: "The media do not simply occupy time and space, they also structure it and give it meaning" (Livingstone 2002:81). Hun nevner to forhold der mediene er særlig sentrale i barn og unges liv: For det første når det gjelder strukturering av tid og planlegging av hverdagen, og for det andre i struktureringen av rom og forholdet mellom det å bli hjemme og å gå ut (Livingstone 2002).

Werner mener at mediene binder en oppsplittet hverdag sammen, og hun ser skillet mellom skole og fritid som særlig sentralt når det gjelder barn og unge. Hun påpeker at man ser tendenser til at barn og unges fritidskulturer blir mer innovative, mer individuelle og mer intense, og at mediene kanskje utgjør de viktigste kildene når barn og unge tolker seg selv og sine omgivelser for å skape sammenheng i hverdagen. Medienes innvirkning på sosialiseringen er ikke målrettet, men skjer mer utilsiktet og tilfeldig. Mediene medvirker til å skape sammenheng i hverdagen på tvers av forskjellige livsområder og grupper, samtidig som at de medvirker til å opprettholde og kanskje forsterke kulturelle forskjeller mellom aldre, kjønn og sosiale grupper. Dessuten synes de å være katalysatorer for at det er skjedd en betydelig stigning i unges egne kulturelle utfoldelser (Werner 1997).

I følge Werner har mediene i liten grad innvirkning på enkeltindividets grunnleggende personlighetstrekk og verdiorientering, altså holdninger og atferd. Derimot påpeker hun at medienes innflytelse har vist seg å være større i forbindelse med kunnskaper, og nevner

mindre dyptgående områder som moter, klær, ytre atferdsformer og språkuttrykk som eksempler på faktorer der mediene kan ha virkninger. Betydningen av egen aktivitet og feedback fra omgivelsene er uforandret. Dette har blant annet som konsekvens at mediene i liten grad kan påvirke primærsosialiseringen i andre retninger enn den familien og andre viktige personer i baretets nærmiljø representerer (Werner 1997).

Valget av medier og medieinnhold er en del av menneskets *livsstil*. Anthony Giddens definerer livsstil som *rutinert praksis* (Giddens 1991). Rutinene er innebygget i vaner blant annet når det gjelder klær, mat, handlingsmåter og i hvilke miljøer man foretrekker å møte andre. De er foranderlige, på samme måte som identiteten er det. Livsstil handler om hvordan man skal handle og om hvordan man skal være (Werner 1997). I moderne samfunn kan man snakke om ulike former for livsstil. Werner utdyper dette: ”I dagens samfunn med høy levestandard har spørsmålet om livsstil og kultur fått økt betydning i forhold til betydningen av rent økonomiske faktorer. Man kan snakke om livsstil på ulike nivåer. Innenfor et gitt storsamfunn finner vi at forskjellige sosiale kategorier skiller seg fra hverandre gjennom ulike levemåter eller livsstiler, mens vi på mikronivå har å gjøre med individuelle livsstiler (Werner 1997:33). Werner mener at befolkningens differensiering i ulike livsstiler og differensieringen i mediebruk er to tendenser som virker gjensidig forsterkende på hverandre (Werner 1997).

Werner sier at det på grunnlag av barnets livssituasjon, sosiokulturelle miljø og personlige egenskaper utvikler seg behov, vaner og rutiner for mediebruk. Hvilke medier som tas i bruk og foretrekkes, hvor mye tid som blir brukt til ulike medier og hvilke genre og innholdstyper som velges, er med på å definere en bestemt livsstil. Hvilket forhold som etableres mellom den unge og medieverdenen vil langt på vei bestemme hvilken innflytelse mediene har. Et individs livsstil sier noe om vedkommendes verdier. Menneskers verdisystemer uttrykkes av deres holdninger og handlinger, som for eksempel valg av medier. Werner påpeker at livsstil og verdier er noe som forandrer seg i ungdomstiden, samtidig som utprøvingen av ulike livsstiler er med på å legge grunnlag for mer varige trekk i identitet og personlighetsutvikling (Werner 1997).

Kirsten Drotner beskriver mediene som sosiale og kulturelle ressurser. Hun sier at mediene tilbyr en rekke felles tolkningsressurser til de erfaringene som barn og unge gjør seg i familien, blant venner, i skolen/barnehagen og andre institusjoner. Idet disse produktene omsettes og anvendes, inngår de som en del av hverdagens ulike livsformer. Imidlertid har

barn og unge forskjellig bakgrunn og kompetanse når de skal utnytte og utvikle mediene som ressurser. Her spiller for eksempel kjønn og alder, og sosial og etnisk bakgrunn en avgjørende rolle, og slike forskjeller er en medvirkende årsak til at medier brukes på forskjellige måter, og får ulike betydninger for brukerne (Drotner 1995).

Caron og Caronia beskriver hverdagslivet som et evigvarende kulturelt arbeid. Individene produserer kontinuerlig meningsinnhold, struktur og sosial organisering til sin verden. I tillegg skaper de ulike sosiale identiteter, avhengig av hvem de snakker med. Caron og Caronia mener at de unges praksiser tilknyttet mobiltelefonen er et svært vesentlig eksempel på en slik prosess av kulturkonstruksjon. Mobilsamtalene er effektivt sosialt lim som gjør det mulig å dele hendelser og historier innad i gruppen (Caron og Caronia 2007).

2.3.3 Mobiltelefonen i sosialiseringprosessen

Mobiltelefonen er blitt et medium som alle ungdommer har. Dermed er det grunn til å tro at mobiltelefonen spiller en rolle i barn og unges sosialisering. Ling fremhever at dagens unge fullstendig har integrert mobiltelefonen i sitt kulturelle univers. De har tilpasset denne teknologien til sin kultur og til de sosiale normene som tilhører aldersgruppen. Samtidig mener han at mobiltelefonen har skapt nye former for atferd, blant annet fordi medlemmene i en sosial gruppe nå er ”synlige” for hverandre til en hver tid (Ling 2004). Videre sier han om de unges bruk av tekstmeldinger: “Teens adoption of text messaging has changed the nature of mobile communication. It has opened a new way of communicating and changed the way we orient ourselves to group coordination” (Ling 2004:22). Helmersen og Ling påpeker at mobiltelefonen er en teknologi som lett kan tilpasses de funksjonelle behov en 12-13 åring har for kompleks sosial interaksjon, og dette er hovedgrunnen til at de fleste i denne aldersgruppen ønsker seg mobil (Helmersen og Ling 2000).

Ungdommen har ledet an i *domestiseringen av mobiltelefonen*. Rich Ling sier at mobiltelefonen kobles til ungdommelighet, og at den kan ses på som en sentral faktor i de unges frigjøringspress. Sosiale drivkrefter ligger bak barn og unges omfattende adopsjon av mobilen. De går fra huselefonen til en personlig og individualisert mobiltelefon (Ling 2000). Ling deler ungdoms bruk av mobil kommunikasjon inn i hovedsakelig to dimensjoner, *funksjonelle* og *ekspressive*. De funksjonelle dimensjonene dreier seg om praktiske forhold og organisering i hverdagen. Dette er ofte tilknyttet ønsket om sikkerhet og kontroll fra foreldrenes side. De ekspressive dimensjonene handler mye om identitetsutvikling og

frigjøring. Mobilen brukes aktivt i prosessen hvor tenåringen utvikler sin identitet fordi den spiller en rolle på flere måter. Den gir dem en direkte link til sine jevnaldrende, gir frihet i forhold til foreldrene, og bidrar til identitetsutvikling ved å være et moteobjekt. Ling mener at bruk av mobiltelefonen blant unge kanskje først og fremst bør ses i relasjon til de jevnaldergruppene de er en del av. Mobiltelefonens sentrale egenskap er muligheten til å kommunisere med andre, og i tillegg kan deksel, type og funksjoner fungere som en symbolsk form for kommunikasjon. Disse dimensjonene indikerer noe om eieren, og det at man eier en mobiltelefon viser at eieren er sosialt tilkoblet (Ling 2004).

Rich Ling og Birgitte Yttri sier at innføringen av mobiltelefon har endret maktforholdene mellom foreldre og barn, og mellom jevnaldrende ungdommer. For dagens norske tenåring er ikke samhandling og interaksjon begrenset til et spesifikt sted eller spesielle tider. De unge etablerer sosial samhandling i en rekke nye og uventede sammenhenger. Den nye formen for sosial samhandling viser at det skjer endringer i familiens tradisjonelle funksjoner og i måten ungdommen utvikler og opprettholder et sosialt nettverk (Ling og Yttri 2003:1).

Noe av det viktigste som skjer i ungdomstiden er løsrivelse fra foreldrene, og etablering og oppbygging av en egen identitet. På mange måter er ungdomsgruppen en slags forløser i denne prosessen, fordi den skaper en arena hvor forskjellige ideer og identiteter kan prøves ut for å finne fram til både begrensninger og muligheter i voksenverdenen. Mobiltelefonen er en helt vesentlig del av tenåringers hverdag. En kilde til informasjon og en viktig sosial forbindelseslinje, tenåringen har en egen kommunikasjonskanal, en uavhengig link til andre. Den enkelte tenåring er villig til å ta kostnaden ved å ha mobil for å få tilgang til den kollektive informasjonsstrømmen (Ling 2007). Mobiltelefonen påvirker og endrer samspillet og kommunikasjonen blant ungdom i en vennegjeng, og Ling mener at dette kan styrke samholdet dem i mellom. Mobiltelefonen tilbyr nye måter å kommunisere på, og en opplevelse av samhandling kan oppstå når de unge bruker mobiltelefonen på samme måte. En slik felles bruk innenfor en bestemt aldersgruppe, tror Ling kan bidra til å styrke vennskapsbånd og følelsen av solidaritet innad i gruppen (Ling 2004). Bruken av SMS (short message system) blant unge er et eksempel på dette, hvor ungdommen har utviklet sitt eget språk og egne koder.

2.4 Sentral forskning

Vebjørng Tingstad fremhever to hovedfokus for offentlig debatt om barn og medier. På den ene siden, de muligheter medier gir for læring, atspredelse og underholdning og på den andre siden, bekymring for hva mediene gjør med barn. I hvilken grad og hvordan media påvirker sitt publikum har vært sentrale spørsmål i medieforskningen gjennom tidene. Bekymringen tar gjerne utgangspunkt i en forståelse av barn som sårbare for mediepåvirkning og dermed avhengige av opplæring, beskyttelse og kontroll. Neil Postman er et eksempel på en teoretiker som ser medieutviklingen og spesielt de elektroniske mediene, som en trussel mot barndommen (Tingstad 2008).

I kontrast til dette synet, og med stadig større styrke, hevdes det at barn snarere er kompetente mediebrukere, som ved å få leke og prøve seg fram på egen hånd, utvikler ferdigheter som voksne ikke nødvendigvis kan lære dem. Barn og unge blir dermed forstått som en generasjon som behersker mediene og forstår hva slags kompetanse som vil være viktig i fremtiden (Tingstad 2008). En representant for sistnevnte forskningsretning er Don Tapscott. Han argumenterer for at en ny generasjon blir til i overgangen fra kringkastingsmedier til digitale medier. Denne generasjonen - ”The net generation” - defineres som de som i år 2000 er 2-22 år. Disse har brukt digitale medier hele livet, og har et mer naturlig og mindre instrumentelt forhold til disse mediene enn tidligere generasjoner (Tapscott 1998).

Tingstad peker på to hovedretninger innenfor forskningen om barn og medier: ”På den ene siden, de som gjerne karakteriseres som teknologipessimister, som alle er bekymret for det sårbare barnet som utsettes for mediepåvirkning. Et motsatt syn finnes hos dem som ser medieutviklingen, og spesielt utviklingen innenfor datateknologien, som en unik mulighet for barn til å ha det morsomt samtidig som de også utvikler ferdigheter og kompetanser” (Tingstad 2008:48). Disse to ulike måtene å forstå barn og medier på, blir kritisert for å være *essensialistiske*; barn og unge blir nærmest ansett som en ensartet gruppe som enten er uskyldig og sårbar eller naturlig mediekompetent. Disse forståelsesmåtene hevdes å være *deterministiske* ved den forutsigelige betydningen som tillegges henholdsvis mediet og mennesket (Tingstad 2008).

Tingstad trekker frem Sonia Livingstone, som mener det er en svakhet ved deler av barnemedieforskningen at den ofte handler om å motbevise og avvise offentlige bekymringer.

Videre hevder Livingstone at forskning omkring nye media ofte starter med å kritisere den teknologiske determinismen. Selv om slik avvisning og kritikk ofte kan rettferdiggjøres, mener hun at den får forskerne til å avvise en høyst forståelig forventning fra publikum, nemlig om å ta den offentlige bekymringen på alvor (Livingstone 2002 i Tingstad 2008). Tingstad nevner at David Buckingham kommer med en tilsvarende kritikk. Han mener at det ligger begrensninger ved utelukkende å se barn som et aktivt publikum; blant annet er det en fare for at barn kan betraktes som mer kompetent enn de egentlig er (Buckingham 2000 i Tingstad 2008:48). Buckingham mener videre at enkelte forskere har sett det som viktig å bevise at barn ikke blir påvirket av det de for eksempel ser på TV. I siste instans kan dette å bety en legitimering av medieindustrien, hevder han. Denne typen forskning kan risikere å ta i bruk en heller forenklet *barnesentrert* tilnærming som er ute etter å feire det *mediekloke* barnet og bevise at barn ikke er så dumme og passive som de ofte blir betraktet som. Ideen om det aktive mediebarnt kan lett bli et tomt slagord, hevder Buckingham (Buckingham 2000 i Tingstad 2008:55). Om denne problematikken fastslår Tingstad følgende: ”Som enten bekymrings- eller beundringsforskere kan vi risikere å konstruere eller vedlikeholde et statisk og unyansert bilde av barndom og voksendom som to atskilte verdener der barn blir framstilt som aktører, men der voksne fortsatt har definisjonsmakten” (Tingstad 2008:55).

Den svenske etnologen Barbro Johansson skriver i sin avhandling om datamaskinen i barns hverdag at barndommen er mangfoldig og kompleks, dynamisk og foranderlig. Nyanserte forståelser kan bare nås om *barn selv* får komme til orde, sier hun (Johansson 2000 i Tingstad 2008). Livingstone mener medieforskning på barn kan hente inspirasjon fra sosiologien. I den forbindelse nevner hun Jens Qvortrup, som karakteriserer den nye barndomssosiologien ved fire hovedtrekk. For det første er man opptatt av barndommens *strukturelle* aspekter, med ulike dynamikker og påvirkningsfaktorer. Dessuten fokuserer man på det *relasjonelle*. Barnet må ikke kun ses kun isolert fra andre, eller kun i relasjon til familien. En tredje viktig faktor er *nåtiden*, hvordan barna er som mennesker nå. Deres relasjoner og kultur er verdt å studere i seg selv, heller enn at man er fremadskuende og fokuserer på barna som fremtidige voksne. Et siste trekk ved barndomssosiologien er at man er interessert i å studere *det normale og dagligdagse*, heller enn det atypiske og problematiske (Livingstone 2002).

Berit Skog har undersøkt bruken av tekstmeldinger blant ungdom, der ”ungdom” innbefatter barn ned til 11 år. Et sentralt funn i hennes studier var at ungdom bruker mobiltelefonen for å være lette å få tak i. Kjønnsmessig var det en tendens til at jenter vektla å sende

tekstmeldinger, mens gutter i større grad var interessert i spill. En av studiene fokuserte på å forstå det særegne språket i tekstmeldinger. SMS-språket viser seg å være en kombinasjon av dialekt, tegn, tall, symboler, engelsk og forkortelser. Jentene skrev oftere på dialekt og med tegn og symboler, mens guttene oftere brukte ordliste eller skrev ”vanlig norsk”. Dialektbruk var spesielt utbredt blant dem mellom 11 og 15 år (Skog 2002).

SINTEFs undersøkelse ”En digital barndom” pågikk fra 2002-2004. Dette prosjektet hadde som hensikt å kartlegge typisk bruk av nye medier hos barn i alderen 7 til 19, år og hvilken rolle disse mediene spilte i barns oppvekst. Første del av prosjektet ble gjennomført i 2002. Her deltok 1112 barn i alderen 7-12-år fra Oslo. Undersøkelsen viste blant annet at nesten alle hadde tilgang til både PC og Internett, samt at tilgangen til TV- og PC- spill var høy både i barnas hjem og på deres egne rom. Gutter hadde mer tilgang til medier som TV-spill og PC-spill, og brukte også ny medieteknologi mer. Man fant at barna brukte medieteknologien på svært forskjellig måter, hvorifra man delte dem inn i fire grupper: 1) ”Uinteresserte”, 2) ”underholdningsorienterte”, 3) ”teknologiorienterte” og 4) ”nytteorienterte”. Jentene kunne i større grad karakteriseres som ”uinteresserte” i ny medieteknologi, mens guttene var mer ”underholdningsorienterte” og ”teknologiorienterte”. Det var dessuten flere med annen etnisk bakgrunn i gruppen av ”teknologiorienterte” enn i de andre gruppene. I Undersøkelsen fant man liten støtte for påstandene om at bruk av ny medieteknologi som PC, Internett-tjenester data- og TV-spill fortrenger andre aktiviteter som ballspill, utelek eller sportsaktiviteter (Endestad, Brandtzæg, Heim, Torgersen og Kaare 2004).

Elise Seip Tønnesen fulgte en generasjon mediebrukere fra barnehagealder i 1993 til de avsluttet grunnskolen i 2005. Et av hennes funn var at bare 5 % av informantene hadde egen mobiltelefon da de gikk i 5. klasse, mens i 7. klasse sa alle at de hadde mobiltelefon. Tønnessen påpeker at de to årene som gikk fra nesten ingen dekning til full dekning i ungdomsgruppa, viser en mye raskere spredning enn man vanligvis regner med i slike innovasjonsprosesser. En grunn til dette mener hun er at mobiltelefonen spiller en svært sentral rolle i å knytte sosiale forbindelser for denne aldersgruppen (Tønnessen 2007: 33).

Den digitale mediehverdagen tilrettelegger for at man til enhver tid kan kommunisere med omverdenen, og det er enkelt å sende personlige meldinger. Dette innebærer nye utfordringer i oppveksten. Robin M. Kowalski, Susan P. Limber og Patricia W. Agatston definerer ”cyber bullying” som ”bullying through e-mail, instant messaging, in a chat room, on a Web site, or

through digital messages or images sent to a cellular phone”(2008:1). “Cyber bullying” kan oversettes til “digital mobbing”, og dette begrepet vil jeg i hovedsak benytte videre. Digital mobbing har noen likhetstrekk med tradisjonell mobbing, men er samtidig et unikt fenomen som medfører spesielle utfordringer. Medietilsynet skriver på sin nettside: ”Alle typer erting og mobbing er vondt, men nettmobbing kan være ekstra ødeleggende fordi du ofte ikke kan se hvem som mobber. Bilder, video og tekst som blir spredd digitalt forsvinner ikke, og det kan spres raskt” (www.medietilsynet.no, ”Hva er digital mobbing?”, 31.01.09). Robin M. Kowalski, Susan P. Limber og Patricia W. Agatston påpeker at mobberen kan oppleve digital mobbing som tryggere enn tradisjonell mobbing ansikt til ansikt. Det er mindre sannsynlig at man blir tatt, og det er lettere siden man ikke møter offeret ansikt til ansikt (Kowalski, Limber og Agatston 2008). Digitale hjelpemidler gjør det lettere å være anonym, og siden de fleste har tilgang til slike i dag, synes det trolig at flere kan føle seg fristet til å utføre mobbing.

Det er ulike metoder å utføre digital mobbing på, og Kowalski, Limber og Agatston henviser til Aftab, som skiller mellom direkte og indirekte digital mobbing, henholdsvis *direct cyber bullying* and *bullying by proxy*. Direkte digital mobbing er når angrepene går direkte fra mobber til mobbeoffer. Indirekte digital mobbing er når man bruker andre i mobbingen, uten at disse nødvendigvis er klar over det (Aftab 2006 i Kowalski, Limber og Agatston 2008:44). Kowalski, Limber og Agatston skiller videre mellom flere ulike former og metoder for digital mobbing. To av disse er særlig relevante for min oppgave, *impersonation* og *happy slapping*. Impersonation kan oversettes til etterligning, og innebærer at mobberen utgir seg for å være mobbeofferet. Man kan for eksempel bruke offerets passord for å få tilgang til vedkommendes personlige, digitale områder, for så å kommunisere negativ, slem eller upassende informasjon til andre, som om det var offeret selv som snakket. Happy slapping innebærer at en eller flere ungdommer utøver vold mot et offer, mens en annen ungdom foreviger dette med mobiltelefonen, enten ved å filme eller å ta bilde av hendelsen. Dette legges så ut på nettet og er dermed tilgjengelig for alle (Kowalski, Limber og Agatston 2008).

I dette kapitlet har jeg presentert et utvalg av teoretiske perspektiver som er relevant for oppgavens tema og problemstilling. I neste kapittel vil jeg redegjøre for oppgavens metodiske tilnærming, og redegjøre for mitt valg av metode.

3. METODE

3.1 Metodevalg

Jeg ønsket å undersøke interesser, meninger og atferd tilknyttet utvalgte tolvåringers mobilbruk, og for å gjøre dette ville jeg bruke både kvantitativ og kvalitativ metode. Sigmund Grønmo poengterer at ”begrepsparet kvalitativ/kvalitativ i første rekke refererer til en egenskap ved de *dataene* som samles inn og analyseres”(Grønmo 1996:73). Kvantitative data uttrykker rene tall eller andre mengdetermer. Kvalitative data er data som ikke kan uttrykkes på denne måten.

Når man skal studere sosiale fenomener vil det ofte være hensiktsmessig å kombinere bruk av kvantitative og kvalitative metoder, heller enn å bruke kun en av dem. Dette kalles metodetriangulering. Metodetriangulering gir mulighet til å oppnå et mer nyansert og helhetlig bilde av det sosiale fenomenet som skal undersøkes, siden man belyser det fra flere synsvinkler (Grønmo 1996).

Det kan argumenteres for flere fordeler ved å bruke metodetriangulering. Grønmo refererer til Jick, som påpeker at ”Høyt samsvar mellom data om samme fenomen oppnådd ved hjelp av ulike metoder tyder på at disse metodene har tilfredsstillende ekstern validitet” (Jick 1979 i Grønmo 1996:98). Dersom funnene fra det kvantitative og kvalitative materialet peker i samme retning og fremhever lignende tendenser, styrkes altså tilliten til funnenes reliabilitet, og dermed også de analyseresultatene man fremlegger. Et slikt metodevalg innebærer at innsamling av datamateriale blir en stor og tidkrevende arbeidsprosess.

For å undersøke første del av min problemstilling, hvordan tolvåring i Oslo bruker mobiltelefonen, ville jeg bruke skriftlig spørreskjema som måleinstrument. Spørreskjemaet er spesielt egnet for å finne ”mål” på ulike forhold i samfunnet, og gi et visst overblikk. Mitt spørreskjema inneholdt både kvantitative og kvalitative spørsmål.

For å undersøke problemstillingens andre del, hvilken rolle bruk av mobiltelefon spiller i tolvåringenes sosialisering, ville jeg bruke intervjuformen, en kvalitativ metode. Her hadde jeg valget mellom individuelle intervju og gruppeintervjuer. Individuelle intervjuer legger til rette for at respondentene kan komme med mye informasjon og legge mindre bånd på seg når de svarer, dersom de føler dette naturlig overfor intervjueren. Å intervjuer hver respondent for

seg er imidlertid tidkrevende, og man må vurdere om det er hensiktsmessig i forhold til det man vil undersøke. Til sammenligning er gruppeintervjuer mer tidsbesparende, men man kan risikere at respondentene i en gruppe påvirkes av hverandre når de svarer. På den annen side kan dynamikken i gruppen føre til at respondentene stimulerer hverandre positivt, og sier ting de ikke ville kommet på i et individuelt intervju. Valget mitt falt på gruppeintervjuer som form. En grunn til dette var tiden jeg hadde til rådighet. Dessuten fant jeg det hensiktsmessig siden jeg ønsket å studere sosiale aspekter tilknyttet mobiltelefonen, og jeg vurderte fordelene større enn ulempene ved denne intervjuformen. Under gruppeintervjuene ville jeg i hovedsak bruke lydopptaker, og eventuelt notere noen stikkord i tillegg.

Siden datamaterialet som ligger til grunn for denne oppgaven i stor grad er basert på kilder jeg skapte selv, er metodekapittelet en sentral del av oppgaven. I det følgende vil jeg nokså detaljert beskrive prosessen rundt innsamling og bearbeiding av mitt datamateriale.

3.2 Deltagerne

Jeg ønsket at deltagerne i spørreundersøkelsen skulle komme fra Oslo. Dette var det mest praktiske, siden det er byen jeg bor i. Som Norges største by består Oslo av mange ulike bydeler, mennesker og kulturer. Dermed kunne jeg potensielt få store variasjoner i svarene, om jeg fikk med deltagere fra ulike kanter av byen. Jeg ønsket derfor å gjennomføre en spørreundersøkelse på flere skoler i Oslo, med til sammen ca. 200 elever. I samråd med veileder kom jeg fram til at tre skoler ville utgjøre et passelig antall deltagere; det ville ikke bli mer enn 200 personer, og forhåpentlig ville godt over 100 personer ønske å svare. Jeg ønsket at tolvåringene som deltok, skulle representere ulike deler av Oslo, og slik representere mangfoldet i byen. Mobiltelefonen er et privat medium, og det syntes mulig at sosiale, kulturelle og etniske ulikheter kunne komme til syne mellom deltagere fra de ulike skolene som deltok.

Mitt utvalg var et strategisk utvalg, som innebærer at man bestemmer seg for hvilke og hvor mange slike studieobjekter man ønsker å ha med i undersøkelsen (Østbye et al 2007). De tre skolene som deltok er alle grunnskoler, med trinn fra 1-7 klasse. Skole 1 ligger i vest i Oslo. Den har ca 450 elever, og relativt få av dem har utenlandsk opprinnelse. Skole 2 ligger øst i Oslo. Den har ca 300 elever, og mange av dem har utenlandsk opprinnelse. Skole 3 ligger i

nærheten av Oslo sentrum. Den har ca 500 elever, og få er av utenlandsk opprinnelse. Utvalget mitt bestod altså av tre skoler fra tre ulike deler av byen. Grunnet utvalgets beskjedne omfang, ville det naturlig nok ikke utgjøre noe stødige generaliseringsgrunnlag. Likevel ønsket jeg å se om det var tendenser til sammenhenger mellom elevenes bosted og hvordan elevene svarte i undersøkelsen.

3.3 Utforming av spørreundersøkelse

Jeg fant det mest egnet å gjøre spørreundersøkelsen todelt: et skriftlig spørreskjema og et muntlig gruppeintervju. Jeg var nysgjerrig på en slik forskningsprosess, og til sammen regnet jeg med at dette ville gi meg bred informasjon. Det var første gang jeg skulle lage en spørreundersøkelse, så for min del var det viktig å kunne se på hvordan man hadde gjort det i tidligere, lignende forskning. Spesielt nyttig fant jeg det å se på hvordan spørreskjemaene fra SINTEFs undersøkelse fra 2005 "En digital barndom", var utformet. En annen viktig inspirasjonskilde var en medstudent jeg kom i kontakt med via min veileder. Hun sendte meg et sent utkast av spørreskjemaet hun hadde laget forbindelse med sin masteroppgave, noe som var til god hjelp.

3.3.1 Utforming av spørreskjema

I min todelt undersøkelse var det utformingen av spørreskjemaet som bød på størst utfordringer. Det var mange faktorer å ta hensyn til, og jeg vil nevne noen av dem.

Det måtte være *et rimelig antall spørsmål*, samtidig som jeg fikk med alle temaene jeg ønsket. Spørsmålene var i tre kategorier: De første spørsmålene var personlige, og gjaldt kjønn, familie og bakgrunn. Så fulgte noen overordnede spørsmål om respondentens syn på mobiltelefonen og hvilke bruksområder de anså som viktigst. Deretter fulgte spørsmål om følgende sentrale funksjoner ved mobiltelefonen: samtaler, tekstmeldinger/SMS (Short Message Service), bildemeldinger/MMS (Multimedia Messaging Service), kamera/video og spill. Det ble i alt 47 spørsmål, fordelt på 14 A4-sider.

Med tolvåringer som målgruppe, var det viktig å tenke på *den språklige formuleringen*. Målet var å unngå vanskelige ord og gjøre spørsmålene så klare og lettfattelige som mulig, slik at de ikke kunne misforstås. Det måtte tydelig fremgå *hvordan det var tenkt at spørsmålene skulle*

besvares. Hovedvekten av spørsmålene var utformet slik at respondentene skulle krysse av for ett eller flere svaralternativer. Her måtte jeg i hvert tilfelle vurdere både hva som var mest hensiktsmessig i forhold til det jeg ville finne ut, og samtidig hvordan oppsettet i skjemaet ble klarest mulig for tolvåringene. Der man skulle sette kun ett kryss, gjaldt det for eksempel hyppighet eller tallverdier. Når respondentene skulle sette inntil tre kryss, gjaldt det for eksempel spørsmål rundt populære funksjoner, bruksområder og personer man kontaktet via mobiltelefonen.

På noen av spørsmålene i spørreskjemaet skulle respondentene svare med egne ord. Her hadde de mulighet til å gi et noe mer utfyllende svar.

3.3.2 Utforming av intervjuguide

Jeg utformet en kvalitativ intervjuguide bestående av 42 spørsmål. Jeg tenkte meg å bruke ca. 20 minutter per intervju, og antallet spørsmål var dels et resultat av dette. Jeg organiserte spørsmålene på lignende måte som i det skriftlige spørreskjemaet. Først ville jeg stille noen innledende spørsmål om mobiltelefonen til respondentene. Så fulgte spørsmål om følgende hovedkategorier for bruk: samtaler, SMS, MMS, kamera/video, økonomi og spill. Til slutt kom to spørsmål under kategoriene design og betydning. En del av spørsmålene lignet de jeg hadde i spørreskjemaet, både for å utdype og supplere dette, og for å finne ut om de svarte noe annerledes i en intervjusituasjon.

En intervjuguide er ikke alltid lett eller nødvendig å følge slavisk under intervjuet, men den kan fungere som en rettesnor og hjelpe intervjueren å holde et overordnet fokus underveis. For å få best mulig informasjon ut av respondentene, var det viktig å være bevisst på spørsmålsstillingen. Jeg ville ha spørsmål der respondenten ikke bare kunne svare ja eller nei, men måtte gi mer utdypende svar. Samtidig prøvde jeg å tilrettelegge spørsmålene for barn, og gjøre dem så enkle og forståelige som mulig. Spørsmålene skulle ikke være avhengige av hverandre, og de skulle få respondentene til å fortelle mest mulig av seg selv.

3.3.3 Pilotundersøkelse

Når man lager en spørreundersøkelse, er det en fordel å teste ut spørsmålene og andre forhold tilknyttet undersøkelsen, underveis i utformingsarbeidet. For min del fikk jeg kun testet ut intervjudelen i forkant av selve undersøkelsen. Jeg hadde vanskelig for å finne egnede deltagere, men fikk etter hvert snakket med i alt fire jenter på ca 12 år. Jeg hadde to

prøveintervjuer, først med tre jenter sammen, og så med en alene. Siden dette som nevnt var nytt for meg, var de nyttig å få prøvd ut det å intervjuer noen i aldersgruppen. Jeg fikk testet ut spørsmål, så vel som at det gjorde meg tryggere på hele/selve intervjusituasjonen. Erfaringene jeg gjorde meg påvirket arbeidet med intervjuguiden, som ikke var endelig ferdig på det tidspunktet. Dessuten gjorde prøveintervjuene meg sikrere på at gruppeintervjuet som form var et riktig valg, da de tre jentene jeg intervjuet sammen var langt mer snakkesalige enn hun jeg intervjuet alene.

3.4 Etiske vurderinger

Når man velger å gjøre en slik undersøkelse, er det enkeltpersoner inne i bildet, og da blir personvern viktig. NSD (Norsk samfunnsvitenskapelig datatjeneste) er personvernombud for forsker- og studentprosjekt som gjennomføres ved alle universitetene i Norge, og forskere og studenter som skal behandle personopplysninger har meldeplikt til personvernombudet.

Alle deltagerne i undersøkelsen min ville bli anonymisert, og både spørreskjemaene og lydopptakene ville bli ødelagt ved prosjektets slutt. Deltagere i slike undersøkelser må i forkant undertegne et informert samtykke. I mitt tilfelle måtte dette gjøres av en foresatt, siden respondentene ville være under 18 år.

Alle dokumenter tilknyttet undersøkelsen min måtte altså godkjennes av NSD. Dokumentene jeg sendte dem for godkjenning i starten av prosjektperioden var det skriftlige spørreskjemaet, den kvalitative intervjuguiden, et informasjonsskriv til elever og foresatte, samt erklæringen om informert samtykke. Etter noen små justeringer og presiseringer godkjente NSD alle dokumentene, og de kunne så sendes til skolene. Etter at skolene hadde godkjent dem, sendte jeg dem et rikelig antall eksemplarer av infoskrivet og samtykkeerklæringen, som skulle deles ut til skoleklassene. Jeg hadde satt en frist for innlevering av slippen med samtykkeerklæringen i god tid før undersøkelsen. Tolvåringene som ville delta hadde ca ti dager på å returnere den. Jeg ønsket i utgangspunktet at slippen skulle være returnert noen dager før selve undersøkelsen, for å gjøre prosessen ryddig både for meg selv og skolene. Imidlertid ville også de som leverte tillatelsen samme dag få lov å delta.

3.5 Innsamlingsprosessen

Arbeidet med å samle inn data var en relativt omfattende prosess i seg selv, som bestod av ulike faser.

3.5.1 Opprettelse av kontakt med skolene

Siden jeg ville at undersøkelsen skulle vise bredde og mangfold, ønsket jeg å ha med en skole fra Oslo vest, en fra øst og en fra sentrum. Rent vilkårlig kontaktet jeg en del skoler i Oslo per e-post, to-tre skoler for hvert av disse områdene. På vestkanten fikk jeg relativt raskt positiv respons fra en av skolene. En av skolene i sentrum avslo å delta, en hørte jeg ikke fra, men den tredje skolen jeg kontaktet i området, ønsket å delta. På østkanten tok det litt tid å få noen endelig bekreftelse på deltagelse fra flere skoler, men etter hvert gikk dette også i orden med en av skolene. Alt i alt gikk prosessen med å skaffe deltagere til undersøkelsen greit. Videre vil jeg omtale vestkantskolen som skole 1, østkantskolen som skole 2 og sentrumsskolen som skole 3.

Rutinene for hvordan skolene håndterte min e-posthenvendelse var litt forskjellige. På skole 2 måtte saken først godkjennes av skolens driftsstyre. Jeg sendte driftsstyrets leder spørreskjemaet og intervjuguiden min på e-post, og fikk deres godkjenning etter noen uker. Deretter fulgte e-postkorrespondanse med rektor. Til slutt hadde jeg et møte med kontaktlærerne på 7.trinnet, hvor vi avtalte tidspunktet for undersøkelsen. Denne skolen fikk jeg altså besøkt i forkant av undersøkelsen, noe som i og for seg var greit. Jeg fikk hilse ordentlig på lærerne, og gjort meg litt kjent i lokalene.

På de to andre skolene var det ledelsen som godkjente spørreundersøkelsen. Deretter gikk kontakten per e-post med en eller flere av kontaktlærerne på 7.klassetrinnet. Denne dreide seg i hovedsak om å avtale tidspunkt for gjennomføring av spørreundersøkelsen, og det praktiske rundt undersøkelsen. Alle skolene som deltok var samarbeidsvillige og imøtekommende når det gjaldt å finne tidspunkt. På skole 2 gjennomførte jeg hele undersøkelsen på samme dag, på de andre to hadde jeg utfylling av spørreskjema og gjennomføring av gruppeintervju på hver sine dager.

3.5.2. Utfylling av spørreskjema

På alle de tre skolene var en skoletime på 45 minutter satt av til utfyllingen av spørreskjemaet. På skole 1 og 3 delte lærerne elevene som skulle delta opp i to grupper, slik at gjennomføringen totalt tok to skoletimer. På disse to skolene var det i hovedsak jeg som hadde ansvar for å svare på eventuelle spørsmål som tolvåringene kunne ha til spørreskjemaet. På skole 2 hadde de mulighet til å slå sammen to klasserom, og derfor kunne alle deltagerne delta samtidig. Her fikk jeg hjelp av en kontaktlærer til å besvare de spørsmålene som oppsto underveis i utfyllingen.

På alle skolene var det spørsmål rundt skjemaet, men ikke veldig mye. Disse dreide seg hovedsaklig om de hadde forstått spørsmålene riktig. Mange steder i skjemaet skulle man sette *inntil* 3 kryss. Jeg oppdaget i ettertid at dette var en litt uheldig formulering, da en del av respondentene gjerne hadde satt fire eller flere kryss, til tross for denne oppgitte begrensningen. Det var også andre sider ved spørreskjemaet som kunne vært laget bedre. Innen området MMS hadde jeg ikke fokusert spesielt på bluetooth-funksjonen, og hvordan denne skilte seg fra vanlig MMS. Det viste seg imidlertid at bluetooth var en egenskap mange av tolvåringene brukte mye, så jeg kunne hatt litt mer med om hvordan de brukte denne funksjonen.

Til tross for spørsmål fra deltagerne underveis, viste antall spørsmål og sider på spørreskjemaet seg å være passelig, siden de fleste elevene brukte rundt 20 minutter på utfyllingen.

3.5.3 Gjennomføring av gruppeintervjuer

På alle skolene var det kontaktlærerne som hadde ansvaret for å sette sammen elevene i grupper. Her var det forskjell på skolene. På skole 1 ble grupper på 6-8 personer tilfeldig satt sammen underveis. Noen var rene jentegrupper eller guttegrupper, men de fleste var blandet. Her hadde jeg sagt fra til lærerne at jeg trengte ca 20 minutter per gruppe. På denne skolen viste det seg at dette kunne være litt knapt med tid. Innimellom ble det noe tidspress mot slutten av et intervju, siden neste gruppe ventet utenfor. Jeg opplevde likevel ikke dette som noe stort problem, siden elevene gjerne gjentok seg litt når de svarte. Det virket som om de viktigste tankene og betraktningene de hadde, kom frem i løpet av den avsatte 20-minutters bolken.

På skole 2 hadde lærerne gjort et mer strukturert forarbeid. Alle gruppene bestod av 6 elever og var blandede. Her holdt de 20 minuttene per gruppe i massevis. På skole 3 var alle gruppene rene jente eller guttegrupper, og bestod av 4-7 elever. Også her var 20 minutter ganske passelig, et par ganger ble bolken litt kortere på grunn av friminuttene.

I utgangspunktet hadde jeg informert kontaktlærerne på alle skolene om at jeg ønsket å intervju jentene og guttene i grupper hver for seg. Dette fordi jeg antok at de fleste tolvåringene kanskje ville føle seg tryggere på denne måten, og dermed åpne seg opp mer når de svarte. For eksempel kunne man tenke seg en fare for at jentene ble overdøvet av guttene i en blandet gruppe. I praksis ble det altså ikke slik, noe som vel mest skyldtes forglemmelse fra lærernes side. Det syntes vanskelig så vel som unødvendig å forsøke å endre på dette, når lærerne alt hadde foretatt inndelingen, og i praksis opplevde jeg heller ikke at det utgjorde noen forskjell. Det var forskjellig dynamikk fra gruppe til gruppe, og det varierte om det var jentene eller guttene som snakket høyest eller mest. Det var både jenter og gutter som snakket høyt, så vel som at andre var mer stille. Inntrykket jeg satt igjen med etter alle intervjuene, var at kvaliteten på svarene ikke ble påvirket dersom det var blandede grupper.

Jeg brukte ikke den kvalitative intervjuguiden slavisk under intervjuene, men den fungerte som et nyttig holdepunkt. Jeg hadde som nevnt delt inn spørsmålene i kategorier, men ofte ble rekkefølgen på disse omrokkert underveis. I intervjusituasjonen kom respondentene gjerne med innspill underveis, som førte til at det falt naturlig å forfølge en tankerekke på tvers av intervjuguiden.

Som nevnt i avsnittet om spørreskjemaet, var bluetooth en funksjon som var mer populær blant tolvåringene enn jeg var klar over. Det som skiller bluetooth fra vanlig MMS, er at man kan sende sanger, animasjoner og lignende gratis, dersom mottakeren ikke befinner seg for langt unna. Mens jeg intervjuet tolvåringene oppdaget jeg at jeg kunne orientert meg bedre på området. En god del av dem var vel så opptatt av bluetooth som av vanlig MMS og video/kamera, så dersom jeg hadde gjort en bedre research på dette området, kunne jeg nok ha stilt litt bedre spørsmål her.

En annen oppdagelse var at kjedemeldinger var et relativt utbredt fenomen, mer enn jeg hadde forventet. Derfor hadde jeg ikke fokusert på dette temaet i spørreundersøkelsen.

Kjedemeldingen er en oppfølger av kjedebrevet, og innebærer at en melding skal sirkuleres uendret fra en mobiltelefon til en annen (se også kapittel 5, s. 93).

I alt deltok 104 elever i undersøkelsen, 56 gutter og 48 jenter. Noen av elevene som kunne tenke seg å delta hadde glemte deltagerslippene den dagen undersøkelsen skulle finne sted, og de fikk ikke være med på undersøkelsen. Dette var selvsagt uheldig, men jeg ser ikke at jeg kunne gjort noe særlig annerledes for å forhindre dette. Da jeg intervjuet tolvåringene, prøvde jeg å være bevisst på hva slags spørsmålsstilling jeg brukte, og at jeg ikke la ordene i munnen på dem. Jeg visste at det var viktig å tilrettelegge språket slik at det passet tolvåringene, men likevel var det ikke alltid jeg lyktes i dette. Noen ganger forstod de ikke hva jeg ville vite, og siden jeg var en uerfaren intervjuer greide jeg ikke alltid å stille spørsmålet på en bedre måte. Innimellom hendte det nok også at jeg i slike tilfeller kunne forenkle spørsmålene for mye.

Hensikten var jo hele tiden å få dem til å fortelle om temaene, men det var ikke alltid like lett. Noen ganger ble hele gruppen stille, mens andre ganger kunne de spore av fra temaet jeg var interessert i å høre om. Slikt var ikke bestandig lett å forutse, og som en uerfaren intervjuer brukte jeg litt tid på "å finne min form". Jeg tok meg selv i å stille flere ja/nei-spørsmål enn jeg hadde planlagt, for eksempel hvis det oppstod tidspress under et intervju. Jeg kunne bli litt stresset de gangene en ny gruppe stod utenfor og ventet før jeg var ferdig med forrige gruppe.

Selv om noe kunne vært gjort annerledes i forbindelse med gjennomføringen av undersøkelsen min, var jeg fornøyd med resultatet. Elever og lærere ved alle skolene var imøtekommende og samarbeidsvillige, noe som gjorde datainnsamlingen min til en hyggelig og lærerik erfaring. Det var morsomt møte de ulike tolvåringene, og spesielt å høre hva de hadde å si under gruppeintervjuene.

3.6 Behandling av data

Da jeg skulle registrere svarene fra spørreskjemaene, brukte jeg statistikkprogrammet SPSS (Statistical Package for the Social Sciences). Dette er et omfattende statistisk datahåndterings- og dataanalyseverktøy.

Som nevnt ble det foretatt lydopptak under intervjuene. Disse måtte jeg transkribere i etterkant, det vil si å skrive det ut til en skriftlig tekst. Noen ganger snakket gruppedeltagerne i munnen på hverandre, og da jeg hørte på lydopptakene i etterkant, var det vanskelig å oppfatte hvert ord som ble sagt. Da jeg transkriberte la jeg vekt på å få tak i essensen – det

viktige – i svarene, og prøvde å holde fokus på hva jeg egentlig var interessert i når de snakket. De gangene elevene sporet av fra spørsmålet og kom inn på irrelevante temaer, transkriberte jeg ikke alt de sa like detaljert. Jeg opplevde transkriberingsprosessen som tidkrevende og til tider slitsom. Likevel mener jeg at jeg gjorde et grundig arbeid med transkriberingen, og at dette gav meg en nærhet til stoffet som var verdifull.

I det videre arbeidet med datamaterialet, trakk jeg frem de delene som jeg fant mest relevante i forhold til oppgavens problemstilling. Dette handler om å *kondensere* stoffet, slik at man oppnår en konsentrasjon og fjerner ”overflødig” stoff (Gentikow 2005). På dette stadiet i arbeidet prøvde jeg å være bevisst på at ambivalente trekk kunne forekomme i materialet, noe som kunne innebære ulike fortolkningsmuligheter. Gentikow påpeker at transkriberingsprosessen har ”den fordelen at forskeren får fordypet seg i teksten, og slik – under den intensive lyttingen og skriveingen – faktisk kan få flere ideer til analysen” (Gentikow 2005:117). Dette var også min erfaring i arbeidet med datamaterialet fra undersøkelsen.

I dette kapitlet har jeg redegjort for mitt valg av metode og beskrevet det metodiske opplegget jeg brukte i min spørreundersøkelse. I neste kapittel vil jeg presentere sentrale funn fra spørreundersøkelsen.

4. PRESENTASJON AV FUNN

I dette kapittelet vil jeg presentere sentrale funn i datamaterialet mitt. Jeg vil legge fram funnene fra spørreskjemaet systematisk, spørsmål for spørsmål. Funnene blir i de fleste tilfeller presentert i tabellform og kommentert. Der hvor jeg har sett tendenser til kjønnsforskjeller i svarene, er dette trukket frem.

Først kommer funn tilknyttet personlige opplysninger. Så følger funn om egen mobiltelefon, samtaler, tekstmeldinger, bildemeldinger, kamera/video og spill. Der hvor de samme emnene er tatt opp i intervjuer vil disse resultatene også bli satt inn. Til slutt vil jeg presentere noen funn tilknyttet temaer jeg ikke fokuserte på i spørreskjemaet, men som kom fram i gruppeintervjuene. Disse temaene er kontakter, slå av/være uten mobiltelefonen, ringetoner og generasjonsforskjeller.

4. 1 Personlige opplysninger

Deltagernes fordeling på de tre skolene går frem av oversikten nedenfor. Som vi ser kommer nær opp til halvparten fra skole 1.

Tabell 1

Skole	Antall	Prosent
1	47	45.2
2	27	26.0
3	30	28.8
Total	104	100.0

Spørsmål 1. Er du gutt eller jente?

Tabell 2

	Antall	Prosent
Gutt	56	53.8
Jente	48	46.2
Total	104	100.0

Det var en liten overvekt av gutter som deltok. Som vi ser var det snakk om 8 flere gutter enn jenter, 7,7 %

Spørsmål 2: Er du født i Norge?

Tabell 3

Født i Norge	Antall	Prosent
Ja	98	94.2
Nei	6	5,8
Total	104	100.0

Bare 6 av deltagerne, 5,8 %, svarte at de var født i et annet land enn Norge. Disse landene var: Kenya, Etiopia, Tyrkia, Kina, Filippinene og Peru.

Spørsmål 3. Er din mor født i Norge?

Tabell 4

	Antall	Prosent
ja	90	86.5
nei	14	13.5
Total	104	100.0

86,5 % av deltagerne svarte ja på dette spørsmålet. De resterende hadde mødre som kom fra følgende land: Kenya, Etiopia, Marokko, Tyrkia, Sri Lanka, Vietnam, Filippinene, Pakistan, Peru og Finland.

Spørsmål 4. Er din far født i Norge?

Tabell 5

	Antall	Prosent
ja	86	82.7
nei	18	17.3
Total	104	100.0

82,7 % svarte ja på dette spørsmålet. De resterende hadde fedre som kom fra følgende land: Marokko, Kenya, Etiopia, Iran, Tyrkia, Sri Lanka, Vietnam, Filippinene, Pakistan, Canada, Chile, Makedonia, Island, Sverige og Danmark.

Spørsmål 5: Hvilke voksne bor du sammen med?

Tabell 6

	Antall	Prosent
mor og far	80	76.9
bare mor	9	8.7
bytter på	15	14.4
Total	104	100.0

Her ser vi at majoriteten av deltagerne bodde hos begge foreldrene. Ingen bodde bare hos far.

Spørsmål 6. Har du søsken?

Tabell 7

	Antall	Prosent
nei	8	7.7
en bror	17	16.3
flere brødre	17	16.3
en søster	19	18.3
flere søstre	9	8.7
minst en av hver	34	32.7
Total	104	100.0

7,7 % av deltagerne hadde ingen søsken. Som vi ser hadde et flertall på 32,7 % minst en bror og en søster.

Spørsmål 7. Hvis du har søsken, hvor mange bor du sammen med?

103 av 104 deltagere svarte på dette spørsmålet.

7a) Hvor mange brødre bor du sammen med?

Tabell 8

Antall søsken	Antall	Prosent
0,00	40	38.8
1,00	37	35.9
2,00	23	22.3
3,00	2	1.9
5,00	1	1.0
Total	103	100.0

Det var tilnærmet like mange som ikke bodde sammen med noen brødre eller sammen med en bror, hhv 38,8 % og 35,9 %.

7b) Hvor mange søstre bor du sammen med?

Tabell 9

	Antall	Prosent
0	40	38.8
1	47	45.6
2	10	9.7
3	5	4.9
9	1	1.0
Total	103	100.0

Et flertall på 45,5 % bodde sammen med en søster, mens 38,8 % ikke bodde sammen med noen søstre.

4.2 Egen mobiltelefon

Spørsmål 8. Har du mobiltelefon?

Alle deltagerne svarte ja på dette spørsmålet. Dette førte til at spørsmål 9, som gjaldt dem som ikke hadde mobiltelefon, ble overflødig.

I intervjuene spurte jeg deltagerne når de fikk sin første mobiltelefon, og flertallet av respondentene svarte at de var mellom 8-11 år. En del hadde arvet sin første telefon fra foreldre eller eldre søsken, før de i neste omgang fikk en ny i gave eller betalte deler av den selv. Noen hadde hatt fire forskjellige mobiler, men sett under ett, hadde de fleste nå sin andre eller tredje telefon.

Spørsmål 10. Hva er viktig med en ny mobiltelefon?

a) Merke

97 av 104 deltagere svarte på dette spørsmålet.

Tabell 10

	Antall	Prosent
uviktig	21	21.6
litt viktig	39	40.2
ganske viktig	25	25.8
svært viktig	12	12.4
Total	97	100.0

Tabellen viser at 38,2 % mente at det var *ganske viktig* eller *svært viktig* hva slags merke mobiltelefonen deres hadde. Legger vi det sammen med de 40,2 % som mente at det var *litt viktig*, ser vi at 78,4 % mente at det var *viktig*, mot 21,6 % som mente at det var *uviktig*.

b) Design

102 av 104 svarte på dette spørsmålet.

Tabell 11

	Antall	Prosent
uviktig	3	2.9
litt viktig	26	25.5
ganske viktig	48	47,1
svært viktig	25	24.5
Total	102	100.0

71,6 % sa at det var *ganske viktig* eller *svært viktig* hva slags design mobiltelefonen deres hadde. Kun 2,9 % mente at det var *uviktig*.

c) Brukervennlighet

96 av 104 svarte på dette spørsmålet.

Tabell 12

	Antall	Prosent
uviktig	4	4.2
litt viktig	16	16.7
ganske viktig	50	52.1
svært viktig	26	27.1
Total	96	100.0

52,1 % sa at brukervennlighet var *ganske viktig*, og 79,2 % sa at det var *ganske viktig* eller *svært viktig*. Kun 4,2 % sa at det var *uviktig*.

d) Anvendelighet

101 av 104 svarte på dette spørsmålet.

Tabell 13

	Antall	Prosent
uviktig	2	2.0
litt viktig	11	10.9
ganske viktig	39	38.6
svært viktig	49	48.5
Total	101	100.0

48,5 % mente anvendelighet var *svært viktig*, og 77,1 % mente at det var *ganske viktig* eller *svært viktig*. Kun 2,0 % svarte at det var *uviktig*.

e) Pris/abonnement

101 av 104 svarte på dette spørsmålet.

Tabell 14

	Antall	Prosent
uviktig	9	8,9
litt viktig	24	23.8
ganske viktig	42	41.6
svært viktig	26	25.7
Total	101	100.0

41.6 % mente at pris/abonnement var *ganske viktig*, og 67,3 % mente at det var *ganske viktig* eller *svært viktig*. 8,9 % som mente at det var *uviktig*.

e) Ligner vennenes mobiltelefon

102 av 104 svarte på dette spørsmålet.

Tabell 15

	Antall	Prosent
uviktig	75	73,5
litt viktig	19	18,6
ganske viktig	5	4,9
svært viktig	3	2,9
Total	102	100,0

Hele 73,5 % mente at det var *uviktig* at mobiltelefonen lignet vennenes. Bare 7,8 % svarte at dette var *ganske viktig* eller *svært viktig* (hhv 4,9 % og 2,9 %)

Også i intervjuene spurte jeg hvilke sider ved mobiltelefonen som var viktig for deltagerne. De fleste sa at hvilket merke man hadde, ikke var av stor betydning. Hvis man foretrakk enkelte merker, var det på bakgrunn av gode erfaringer man hadde, eller at man hadde dårlige erfaringer med andre. Noen foretrakk et spesielt merke fordi de hadde blitt vant til å bruke telefoner av dette merket.

I intervjuene sa noen sa at mobilen ”måtte se fin ut”, og designet var litt viktig for mange. Noen mente at flip-telefon var kult. Ingen ville ha en telefon som var ”skikkelig gammel eller stor”.

En av jentene sa at det bare var viktig i starten hvordan mobiltelefonen så ut:

- *Etter hvert tenker du ikke så mye over det (jente 1, skole 2).*

Andre var likegyldig til design og funksjon, som disse sitatene illustrerer:

- *Den skal bare virke (gutt 1 skole 3).*
- *Det er ikke så mange som vet hvordan mobilen ser ut når den ligger i lomma (gutt 1 skole 1)*

Det var viktig at mobiltelefonen var lett å bruke. Den måtte være god å holde og ha inntil øret, og ha gode taster. Skjermen kunne gjerne være stor, og den måtte i alle fall være fargeskjerm.

De fleste var opptatt av at mobilen kunne brukes til mye forskjellig. Den måtte i alle fall ha mp3spiller og kamera. Det var viktig med et stort minne, slik at man kunne ta mange bilder, og også ha plass til en del sanger. Mobiltelefonen måtte tåle mye, så den ikke lett ble ødelagt eller fikk riper.

Det mest vanlige blant deltagerne var at foreldrene betalte for mobiltelefonen og bruken av den. Mange sa at de hadde fått mobiltelefonen til jul eller bursdag. En del hadde betalt deler av mobiltelefonen sin selv, og noen måtte betale bruken hvis den gikk over en viss grense. Andre fikk trukket en viss sum direkte fra ukelønnen sin. Deltagerne sendte ikke tekstmelding fra internett for å spare penger, da gikk de heller på MSN. (Med MSN menes MSN Messenger, som er et lynmeldingsnettverk fra Microsoft. Det brukes til direkte kommunikasjon mellom to eller flere brukere, populært kalt Chat.) Mange sa at de ikke hadde tenkt over at dette i det hele tatt gikk an; de visste ikke om muligheten. Under intervjuene var det bred enighet om at wap-funksjonen på mobiltelefonen ikke var viktig. Som en av guttene sa:

- Jeg kan bruke wap, men gjør det ikke. Det er bare pengesløs (gutt 2 skole 1).

Sitatet illustrerer at til tross for at de færreste betalte mobilbruken sin selv, virket de bevisste i forhold til kostnadene som var tilknyttet brukeren.

Jeg spurte deltagerne om det var viktig for dem at vennene deres likte den mobiltelefonen de hadde. Ikke alle hadde tenkt over det, og det var ikke noe som mange virket opptatt av. Jeg spurte videre om det var viktig å ha en mobiltelefon som lignet på den vennene hadde, med de samme funksjonene. De fleste ville *ikke* ha samme mobil som vennene; det var morsommere å være alene om å ha en kul telefon. To av deltagerne forklarte det slik:

- Du skiller deg ut liksom. I mengden, da har liksom ikke alle den du har (jente 1 skole 1).*
- Da føler du deg litt mer spesiell på en måte.. ingen har som meg, jeg har min spesielle (jente 2 skole 1).*

Respondentene sa at det var kjedelig hvis alle kunne gjøre akkurat det samme med mobiltelefonen sin, samtidig som enkelte funksjoner burde ligne vennenes, slik at man for eksempel kunne sende bluetooth-meldinger til hverandre. (Bluetooth er en standard for trådløs kommunikasjon over korte distanser mellom mobiltelefoner, eller mobiltelefon og datamaskin.)

At det var viktig for deltagerne å like mobiltelefonen sin, fremgår også av disse sitatene:

- *Før så mistet jeg mobilen min i skibakken, og så fikk jeg en ny mobil, bare sånn "inntil videre-mobil", og den likte jeg ikke, og de mobilene man ikke liker de mister man bare... har jeg en mobil jeg ikke liker så blåser jeg i den (gutt 3 skole 1).*
- *Man kan ikke ha en telefon man ikke liker da (jente 2 skole 2).*

Spørsmål 11. Hva liker du best å bruke mobiltelefonen til?

103 av 104 deltagere svarte på dette spørsmålet, hvor de skulle krysse av for tre av ni alternativer. Disse var: snakke i den, sende/motta SMS, sende/motta MMS, ta bilde, ta video, ta lydopptak, bruke mp3-spiller, spille spill og surfe på Internett. I tabellen nedenfor/tabell nr. er resultatene rangert fra høyeste svarprosent.

Tabell 16

Rangering	Aktivitet	%
1	Sende/motta tekstmelding (SMS)	79,6
2	Snakke i den	69,9
3	Bruke mp3-spiller	69,9
4	Ta bilde	48,5
5	Ta video	15,5
6	Spille spill	14,6
7	Sende/motta bildemelding(MMS)	7,8
8	Ta lydopptak	2,9
9	Surfe på Internett	1,9

De tre mest populære funksjonene var å sende /motta SMS, å snakke i den og bruke mp3-spiller, hvor prosentandelene ligger på 79,9 % og 69,9 %.

De tre minst populære funksjonene, sende/motta bildemelding, ta lydopptak, surfe på internett, fikk alle under 10 %.

Det var en viss forskjell mellom kjønnene på spørsmålet om de *likte å snakke i mobiltelefonen*. 44 av 55 gutter likte dette, mot 28 av 48 jenter.

13 av 55 gutter sa de likte å ta video, mot 3 av 48 jenter,

Følgende kommentar fra intervjuene kan tyde på at kostnaden var en viktig grunn til ikke å bruke internett:

- *Man bruker penger uten å merke det nesten.. hvis man kommer borti en knapp og går inn på nettet (...) det gjorde jeg, og var på nettet i 20 min (gutt 1, skole 2).*

I intervjuene spurte jeg hva tolvåringene syntes var det beste med å ha mobiltelefon.

Et viktig poeng var muligheten den gav til å kontakte folk når som helst. Det var enkelt og greit å kontakte dem man trengte å kontakte, i hovedsak venner og familie. Denne kontakten gjorde at man følte seg tryggere i visse situasjoner, noe mange var opptatt av:

- *Hvis ingen er hjemme og jeg ikke har nøkkel (gutt 2 skole 2).*
- *Hvis man kommer bort, for eksempel fra foreldre. Det føles tryggere å ha det. (jente 3 skole 1).*

Alt i alt virket det som om det viktigste med mobiltelefonen var å kunne ringe og sende sms. Deretter kom mp3-spiller og kamera-funksjonen.

Jeg spurte også hva som var det verste med å ha mobiltelefon.

Flere nevnte at man kunne bli kontaktet når man ikke ønsket det, for eksempel av familie eller selgere. Forventningen om at man alltid hadde telefonen med og var tilgjengelig kunne være irriterende, spesielt i forhold til foreldrene. Mange kunne oppleve foreldrene som masete når de ringte eller sendte tekstmelding. En del av respondentene sa også at tulleoppringinger fra venner og klassekamerater som regel var irriterende. Det samme gjaldt reklame eller tullemeldinger. Flere sa at det var dumt at mobiltelefonen var lett å glemme igjen. Dessuten var det irriterende med tekniske feil, eller når man ikke skjønnte innstillingene på mobiltelefonen.

Spørsmål 12. Hvor ofte gjør du dette med mobiltelefonen din?

Deltagerne ble spurt hvor ofte de gjorde de aktivitetene som er angitt i kolonnen ”Aktivitet”.

Tabell 17

	Aktivitet	Angitt i %					Antall svar av totalt 104
		Daglig	Et par eller flere ganger i uka	En gang i uka	Sjeldnere	Aldri	
a	Snakker i den	39,2	47,1	7,8	5,9	0,0	102
b	Sender SMS	45,6	32,0	15,5	4,9	1,9	103
c	Mottar SMS	49,5	29,1	12,6	7,8	1,0	103
d	Sender MMS	1,0	11,5	7,7	53,8	26,0	104
e	Mottar MMS	0,0	11,5	11,5	57,7	19,2	104
f	Tar bilde	20,4	39,8	22,3	17,5	0,0	103
g	Tar video	8,7	27,9	25,0	34,6	3,8	104
h	Tar lydopptak	4,8	11,5	22,1	49,0	12,5	104
i	Bruker mp3-spiller	39,8	31,1	6,8	8,7	13,6	103
j	Spiller spill	2,0	25,5	19,6	42,2	10,8	102
k	Surfer på Internett	1,0	0,0	6,8	27,2	65,0	103
l	Laster ned ringetoner	1,9	6,8	8,7	33,0	49,5	103
m	Laster ned bilder	0,0	2,9	7,8	35,9	53,4	103
n	Laster ned video	0,0	0,0	5,8	30,1	64,1	103
o	Laster ned spill	0,0	0,0	1,9	33,0	65,0	103
p	Bruker klokka	81,6	8,7	4,9	2,9	1,9	103
q	Bruker klokkealarmen	29,4	13,7	13,7	30,4	12,7	102
r	Annet, i så fall hva ...						10

Som tabellen viser, var klokkefunksjonen viktig. 81,6 % bruker denne daglig. I tillegg ser vi at nesten 50 % sendte og mottok SMS daglig. Wap-funksjonen samt nedlasting av spill og video var de funksjonene som var minst brukt; ca 65 % oppga at de aldri brukte disse funksjonene.

Kun 10 personer svarte på spørsmål r, hvor de kunne oppgi andre ting de brukte mobiltelefonen til. Av disse var det bare to som nevnte samme aktivitet. Disse svarene viser dermed ingen tendens, og jeg går derfor ikke nærmere inn på dem.

4.3 Samtaler

Spørsmål 13. Omtrent hvor mange samtaler tror du at du ringer og mottar på mobilen i løpet av en vanlig dag?

Tabell 18

	Antall	Prosent
ingen	6	5.8
1-2	70	67.3
3-5	22	21.2
6-10	4	3.8
flere enn 10	2	1.9
Total	104	100.0

Et tydelig flertall på 67,3 % sa at de hadde 1-2 samtaler på mobiltelefonen løpet av en dag. 21,2 % sa at de hadde 3-5 % samtaler i løpet av en dag.

Spørsmål 14. Omtrent hvor mange samtaler tror du at du ringer og mottar på mobilen i løpet av en vanlig uke?

Tabell 19

	Antall	Prosent
Ingen	3	2.9
1-4	39	37.5
5-9	33	31.7
10-14	20	19.2
15-20	6	5.8
flere enn 20	3	2.9
Total	104	100.0

Et flertall på 37,5 % svarte at de hadde 1-4 samtaler på mobiltelefonen i løpet av en uke, men 31,7 % oppga at de hadde 5-9 samtaler i løpet av en uke. De fleste hadde altså opptil 10 samtaler i løpet av en uke.

Spørsmål 15. Hvem snakker du oftest med i mobiltelefonen?

Her skulle deltagerne krysse av for inntil tre av ni alternativer. Alle deltagerne svarte på dette spørsmålet. Svarene er rangert i tabellen nedenfor.

Tabell 20

Rangering	Samtalepartner	%
1	Mor	81,7
2	Venner/bestevenner	55,8
3	Far	51,0
4	Klassekamerater	24,0
5	Søsken	13,5
6	Kjæreste	10,6
7	Andre slektninger	6,7
8	Besteforeldre	1,9

Som vi ser var det et stort flertall som snakket mest med mor, hele 81,7 %. Deretter kommer venner/ bestevenner og far med tilnærmet lik prosent, hhv 55,8 % og 51,0 %

Det var 7 personer som oppgav andre samtalepartnere. Disse var kusiner, fettere, tanter og onkler.

I intervjuene spurte jeg om de likte å snakke i mobiltelefonen. En del sa de syntes det var helt greit, andre likte det ikke spesielt. En av deltagerne sa det slik:

- *Liker? Snakker hvis jeg må, liksom... (gutt 3 skole 2).*

En annen sa at hun foretrakk å ringe fremfor å sende sms hvis hun skulle kontakte noen.

- *Det er lettere å ringe enn å sende melding, da kan man mer beskrive.. (jente 4, skole 1).*

Dessuten virket respondentene absolutt klar over kostnader ved mobilbruken. Mange sa at de ikke likte lange mobilsamtaler nettopp fordi det kostet "en formue".

Respondentene sa at de snakket mest med venner og foreldre på mobiltelefonen. I tillegg kom andre familiemedlemmer og kjæreste. Mange snakket mye med foreldrene sine fordi de hadde ”Fri Familie”. (Dette er en tilleggstjeneste man kan ha som Telenor-abonnement, som innebærer at familien kan ringe, sende SMS og MMS til hverandre helt kostnadsfritt i Norge.)

Spørsmål 16. Hvilke steder liker du å være når du snakker i mobiltelefonen?

Her skulle deltagerne krysse av for inntil tre alternativer. Svarene er rangert i tabellen nedenfor.

Tabell 21

Rangering	Steder	%
1	Hvor som helst	70,6
2	På rommet mitt	56,3
3	Andre steder i hjemmet	45,6
4	På kafé, kjøpesenter eller lignende	25,2
5	På gata	19,4
6	Andre steder	16,5
7	På bussen, trikken, t-banen eller lignende	12,6

Vi ser at et tydelig flertall på 70,6 % svarte at de likte å være hvor som helst når de snakket i mobiltelefonen. Å snakke på transportmidler fikk lavest oppslutning med 12,6 %.

17 personer hadde krysset av på alternativet ”Andre steder”. Av disse hadde 7 stykker nevnt ulike rom i hjemmet, noe som egentlig skulle inngått under alternativet ”Andre steder i hjemmet”. En person hadde skrevet ”overalt”, som egentlig tilsvarer alternativet ”Hvor som helst”. Kategori 1 og 3 på skjemaet over ville dermed enda tydeligere blitt blant de mest populære. Andre steder som ble nevnt var ”steder der ingen andre er” (4 respondenter), ”sammen med venner”, ”i forbindelse med fritidsaktiviteter”, ”i hagen” og ”på skolen” (en respondent på hver av disse).

På dette spørsmålet var det en viss forskjell mellom kjønnene for noen av svaralternativene. 47 av 55 gutter sa at de likte å snakke i mobiltelefonen *hvor som helst*, mot 25 av 47 jenter. 4 av 55 gutter likte å snakke i mobilen *på bussen, trikken, t-banen eller lignende*, mot 9 av 48 jenter. 7 av 55 gutter likte å snakke i mobiltelefonen *på kafé, kjøpesenter eller lignende*, mot 19 av 48 jenter.

Det var altså en god del flere gutter enn jenter som sa at de likte å snakke i mobiltelefonen hvor som helst. Imidlertid var det flere jenter enn gutter som var positive til å snakke i mobiltelefonen på offentlige møteplasser eller transportmidler.

Spørsmål 17. Er det steder du ikke liker å være når du snakker i mobiltelefon?

Det var 101 av 104 som svarte på dette spørsmålet. Dette var et ja/nei spørsmål, hvor respondentene også kunne nevne steder de ikke likte å snakke. 64,4 % svarte nei. 35,6 % svarte ja, det vil si 36 personer. Seks personer likte ikke å snakke der det var stille slik at andre folk kunne høre dem. På den annen side var det fem personer som ikke likte å snakke i mobilen på bråkete steder. Fem andre nevner buss, trikk og t-bane som steder de ikke vil være når de snakker i mobiltelefonen. Ellers ble hver av disse stedene nevnt av to personer: i butikken, i gata og i klassen. Steder som bare ble nevnt av en person tar jeg ikke med her.

Spørsmål 18. Hvis du svarte ja på forrige spørsmål, hvorfor det?

Her skulle deltagerne sette inntil tre kryss for *hvorfor* det var steder de ikke likte å snakke i mobiltelefonen. Som nevnt i forbindelse med spørsmål 17, gjaldt dette 36 personer. Svarene er rangert i tabellen nedenfor.

Tabell 22

Rangering		%
1	Vil ikke forstyrre andre	61,6
2	Flaut når andre hører på	58,3
3	Blir stresset på det stedet	52,8
4	Vil ikke at fremmede skal få vite noe om meg	47,2
5	Annet, i så fall hva	19,4

Under alternativet ”annet, i så fall hva”, var det 7 personer som svarte. Tre av disse sa at det kunne være plagsomt for andre. To likte det ikke dersom de snakket om noe privat. En skrev ”den blir tatt fra deg”, en annen ”det er ikke kult”.

På dette spørsmålet var det forskjeller mellom kjønnene på noen av svaralternativene.

4 av 12 gutter *ville ikke at fremmede skulle få vite noe om dem*, mot 13 av 24 jenter.

6 av 12 gutter syntes det var *flaut å snakke i mobiltelefonen når andre hørte på*, mot 15 av 24 av jenter. 4 av 12 gutter *ble stresset av å snakke i mobiltelefon på det stedet*, mot 15 av 24 jenter.

Svarene viser altså at flere jenter enn gutter sa at de kunne bli flau eller stresset av å snakke mobiltelefon, og det var også flest jenter som ikke ville at andre skulle få vite noe om dem.

I intervjuene spurte jeg om det hendte at de snakket i mobiltelefonen samtidig som de var sammen med andre. Det var vanlig at de snakket i mobilen når de var sammen med venner, selv om dette kom an på samtalens art. Hvis det gjaldt noe hemmelig snakket de ikke med andre til stede, men ellers var det ikke mange som syntes at det gjorde noe. Det virket heller ikke vanlig at dette irriterte vennene de var sammen med. Ofte var det snakk om korte samtaler for å gi foreldre beskjed om hvor man var og lignende. Som en jente sa:

- *Det er ikke for å holde dem utenfor, men hvis noen ringer, eller for å si fra til mamma hvor jeg er (jente 5, skole 1).*

En del mente det var litt flaut eller irriterende å snakke med foreldrene hvis de var sammen med venner, mens andre ikke så noe problem med det.

På spørsmål om det var steder de ikke likte å være når de snakket i mobiltelefonen, svarte mange at de helst unngikk det der hvor det var voksne tilstede. Steder de trakk frem var middagsbordet, på kino og teater. Noen ble stresset hvis mobiltelefonen ringte når de stod i kø på butikken.

I visse situasjoner sa respondentene at det var bedre å snakke i mobiltelefonen enn å møte vedkommende ansikt til ansikt. Dette var særlig snakk om situasjoner de opplevde som pinlige, som å skulle slå opp eller å spørre noen om "sjans". Et annet eksempel var hvis man kranglet med en venn, siden man ikke så hverandres ansiktsuttrykk. Med mobilen kunne man legge på hvis man ble sur, men det kunne også være lettere å si unnskyld i mobiltelefonen etter en krangel. Dessuten følte mange at enkelte ting var lettere å snakke med foreldrene om over telefonen. De foretrakk også å ringe hvis de hadde gjort noe galt. Noen sa at det var lettere å få lov til å bli med noen hjem etter skolen, hvis de ringte hjem og spurte fra mobilen:

- *Når jeg skal spørre mamma om noe jeg nesten vet jeg egentlig ikke får lov til(...) for da blir hun ikke så sur... (jente 1 skole 3).*

På den annen side sa de at det var bedre å kunne se personen de kontaktet dersom det gjaldt noe alvorlig eller trist. En jente gav et eksempel på en slik situasjon:

- *Hvis man for eksempel har et husdyr som dør, for ellers vet man ikke om det er tull, man vet ikke om det er ironisk, eller... (jente 6 skole 1).*

- Spørsmål 19. Hvor ofte handler mobiltelefonsamtalene dine om dette?

Deltagerne skulle angi hvor ofte mobilsamtalene deres handlet om de oppgitte samtaleemnene.

Tabell 23

	Samtaleemne	Angitt i %				Antall svar av totalt 104
		Aldri	Noen få ganger	Av og til	Ofte	
a	Gjøre avtaler/gi beskjeder	1,0	18,6	33,3	47,1	102
b	Fortelle om noe som har skjedd	5,0	33,7	46,5	14,9	101
c	Skravle for at tida skal gå	43,6	30,7	18,8	6,9	101
d	Sladre/snakke stygt om andre	76,0	19,0	3,0	2,0	100
e	Få vite hvor vennene mine er	5,0	35,0	37,0	23,0	100
f	Få vite hvordan noen har det	13,0	32,0	36,0	19,0	100

76,0 % oppgir at de aldri snakker stygt om andre på mobiltelefonen. Den høyeste presenten som framkommer under kategorien ”ofte”, er på 47,1 %, og dreier seg om å gjøre avtaler og å gi beskjeder.

På dette spørsmålet var det en viss forskjell mellom kjønnene for noen av svaralternativene. 3 av 53 gutter sa at mobilsamtalene deres *ofte* handlet om å fortelle om noe som har skjedd, mot 12 av 48 jenter. 9 av 53 gutter sa at mobilsamtalene *av og til* eller *ofte* handlet om å skravle for at tida skulle gå, mot 17 av 48 jenter.

Det var altså flere jenter enn gutter som brukte mobiltelefonen for å fortelle om noe som hadde skjedd, eller for å skravle for å få tida til å gå.

Under intervjuene kom det fram at mobilsamtalene med foreldrene i hovedsak var relatert til praktiske ting i hverdagen:

- *Det er smart og praktisk, for eksempel hvis foreldrene er skilt (gutt 4, skole 1).*

Eksempler på slike praktiske ting var at de ringte foreldrene for å bli hentet fra fritidsaktiviteter, eller hvis de skulle bli med venner hjem etter skolen.

Noen sa at det kunne være slitsomt å snakke med familiemedlemmer, men de var klar over den tryggheten det gav foreldrene å vite at de kunne nå dem på mobiltelefonen.

- *Jeg pleier å ringe hver gang jeg kommer frem og si hvor jeg er (jente 3 skole 2).*

Som nevnt tidligere likte mange nettopp det at mobiltelefonen kunne gi en ekstra sikkerhet. En del sa at de følte seg tryggere hvis de snakket i mobiltelefonen når de gikk alene på skumle steder. En jente gav et eksempel på en slik situasjon:

- *Hvis jeg er i byen så liker jeg å snakke med mamma, fordi hvis jeg går der hvor jeg har teater så er det skummelt, så da bare ringer jeg... (jente 7, skole 1).*

Mange følte også en trygghet ved å ha mobil, i tilfelle de gikk seg bort eller på annen måte kom bort fra dem de var sammen med. Flere trakk frem slalåmbakken som et sted det var bra å ha mobil. Hvis noe skjedde mens man stod slalåm kunne man bare ringe, og man kunne spørre hvor i bakken vennene var hvis man ikke stod sammen med dem.

Når tolvåringene brukte mobilen til å snakke med venner, var det ofte korte samtaler for å avtale å møtes. Hvis de snakket lenge med venner var det helst med bestevenner, eller venner som bodde langt unna og man så sjelden. I slike tilfeller likte mange å snakke i mobilen, siden de da kunne snakke uforstyrret på rommet. Noen foretrakk imidlertid huselefonen i slike tilfeller.

Under intervjuene nevnte mange av respondentene at "tulleringing" var et fenomen som forekom. Dette kunne arte seg på flere måter, men den som ringte var sjelden en helt ukjent person. En av jentene sa følgende:

- *Vi vet alltid hvem det er, man hører det. Spesielt gutter. Men de tar skjult nr. (jente 4 skole 2).*

- Formålet med tulleringingen kunne variere. Det kunne være at noen ble utsatt for en spøk, som virket uskyldig (ut i fra hvordan de fortalte). En respondent fortalte for eksempel at han hadde ringt en venn og spurt etter nummeret til Peppe's pizza. De sa også at de kunne sende melding til et ukjent nummer, bare for moro skyld.

Det hendte at tulleoppringingene kom på kvelden eller natten, og da var de gjerne av en mer skremmende art. En jente beskrev det slik:

- *Det har vært sånn midt på natta, når man ligger og sover, så ringer noen, og så tar de sånn foran ansiktet, og så forandrer hele stemmen seg... det er litt ekkelt, i alle fall når man våkner på natta, og da hører man ikke så godt, og så er det en stemme man ikke kjenner. Og så får man ikke sove etterpå (jente 3 skole 2).*

En annen fortalte:

- *jeg har fått sånn midt på natta: "bare vent til klokka tre i natt, jeg kommer!" (jente 5 skole 2).*

Mange av respondentene gav uttrykk for at slike tulleoppringinger var irriterende. Men noen ganger kunne det også være morsomt, noe måten de fortalte om det på bar preg av. Følgende sitat illustrerer at tulleoppringinger kunne være underholdende:

- *Noen ganger når jeg kjeder meg, så er det litt morsomt. Da vil jeg liksom ikke legge på, det er sånn: "nei, ikke legg på!" (jente 2 skole 3).*

Jeg spurte om noen hadde følt seg ertet ved at noen ringte dem, men ingen av deltagerne sa at de hadde blitt erta selv. Noen sa at de visste om enkelte andre det hadde skjedd med.

4.4 Tekstmeldinger (SMS)

Spørsmål 20. Hvor mange tekstmeldinger tror du at du sender og mottar i løpet av en vanlig dag?

Tabell 24

	Antall	Prosent
ingen	14	13.5
1-4	65	62.5
5-9	18	17.3
10-14	5	4.8
15-20	1	1.0
flere enn 20	1	1.0
Total	104	100.0

Et klart flertall på 62,5 % svarte at de sendte og mottok 1-4 tekstmeldinger i løpet av en vanlig dag. 17,3 % sa at de mottok og sendte 5-9 tekstmeldinger, mens 13,5 % sa at de ikke mottok eller sendte noen tekstmeldinger på en vanlig dag.

Spørsmål 21. Hvor mange tekstmeldinger tror du at du sender og mottar i løpet av en vanlig uke?

Tabell 25

	Antall	Prosent
ingen	6	5.8
1-7	47	45.2
8-15	26	25.0
16-29	15	14.4
30-50	9	8.7
flere enn 50	1	1.0
Total	104	100.0

Et flertall på 45,2 % svarte at de sendte og mottok 1-7 tekstmeldinger i løpet av en vanlig uke, mens 25,0 % sa at de sendte og mottok 8-15 tekstmeldinger.

Spørsmål 22. Hvis du sender tekstmeldinger, hvem sender du flest til?

Her skulle deltagerne krysse av for inntil tre av ni alternativer. 103 av 104 deltagere svarte på dette spørsmålet. Resultatene er rangert i tabellen nedenfor.

Tabell 26

Rangering	Mottaker	%
1	Mor	71,8
2	Venner	61,2
3	Bestevenn(er)	57,3
4	Far	50,5
5	Klassekamerater	25,2
6	Søsken	12,6
7	Kjæreste	12,6
8	Andre slektninger, i så fall hvem...	3,9
9	Besteforeldre	1,0

Et flertall på 71,8 % sendte tekstmelding til mor. Så følger venner og bestevenner med rundt 60 %. Det er relativt stor avstand mellom mor og far, da bare 50,5 % sa at de sendte tekstmelding til far. Under ”Andre slektninger...” er det kusine, fetter, onkel og tante som nevnes. 17 av 55 gutter svarte at de sendte tekstmelding til *klassekamerater*, mot 9 av 48 jenter.

Spørsmål 23. Hvem får du flest tekstmeldinger fra?

103 av 104 svarte på dette spørsmålet. Resultatene er rangert i tabellen nedenfor.

Tabell 27

Rangering	Avsender	%
1	Mor	63,1
2	Venner	62,1
3	Bestevenn(er)	58,3
4	Far	41,7
5	Klassekamerater	28,2
6	Søsken	15,5
7	Kjæreste	10,7
8	Andre slektninger, i så fall hvem...	4,9
9	Besteforeldre	0,0

Deltagerne svarte at de fikk flest tekstmeldinger fra mor, venner og bestevenner. Vi ser at rangeringen av avsendere i sin helhet tilsvarer rangeringen av mottakere i spørsmål 22.

Imidlertid er det kun 1 % som skiller hvor ofte de *mottar* tekstmelding fra mor og venner.

Også her var det fetter, kusine, tante og onkel som ble nevnt under ”Andre slektninger...”.

26 av 55 gutter sa at de fikk flest meldinger fra far, mot 17 av 48 jenter.

I intervjuene svarte respondentene at det var morsomst å sende og få tekstmeldinger fra vennene sine. Mange sa at de skrev en del meldinger med foreldre, med dette var ikke like gøy som å få fra venner.

Spørsmål 24. Hvor ofte handler tekstmeldingene dine om dette?

Deltagerne skulle angi hvor ofte tekstmeldingene deres handlet om de oppgitte emnene.

Tabell 28

	Emne	Angitt i %				Antall svar av totalt 104
		Aldri	Noen få ganger	Av og til	Ofte	
a	Gjøre avtaler	5,8	17,5	33,0	43,7	103
b	Gi en beskjed	1,9	21,2	35,6	41,3	104
c	Spørre om noe	2,0	19,8	45,5	32,7	101
d	Sende en gladmelding/hilsen	8,7	26,2	43,7	21,4	103
e	Si noe vanskelig/flaut	44,6	45,5	8,9	1,0	101
f	Sladre/snakke stygt om noen	85,3	13,7	1,0	0,0	102
g	Fortelle om noe som har skjedd	12,6	31,1	45,6	10,7	103
h	Flørting	65,0	18,4	12,6	3,9	103
i	Sex	92,2	3,9	1,0	2,9	102
j	Erte/plage noen andre	93,1	4,9	0,0	2,0	102

Et flertall på over 40 % sa at de ofte gjorde avtaler og gav beskjeder via tekstmelding. Over 90 % av deltagerne sa at tekstmeldingene deres aldri handlet om sex eller å erte/plage andre. 85,3 % sa at tekstmeldingene deres aldri handlet om å sladre eller snakke stygt om noen. På dette spørsmålet var det en viss forskjell mellom kjønnene for noen av svaralternativene. På spørsmål om hvor ofte tekstmeldingene deres handlet om å sende en gladmelding/hilsen, svarte 19 av 55 gutter *av og til*, mot 26 av 48 jenter. På samme spørsmål svarte 7 av 55 gutter *ofte*, mot 15 av 48 jenter. Til sammen ser vi at 26 av 55 gutter svarte *av og til* eller *ofte*, mot 41 av 48 jenter.

På spørsmål om hvor ofte tekstmeldingene deres handlet om å fortelle om noe som hadde skjedd, svarte 17 av 55 gutter *av og til*, mot 30 av 48 jenter. På samme spørsmål svarte 6 av

55 gutter *ofte*, mot 5 av 48 jenter. Til sammen ser vi at 23 av 55 gutter svarte *av og til* eller *ofte*, mot 35 av 48 jenter.

I intervjuene kom det frem at tekstmeldingenes innhold og bruk kunne variere.

Sitatet under viser at bruk av sms i visse situasjoner kan få en viktig funksjon:

- *(..)to gutter jeg kjenner sitter bare på data'n eller foran tv'n når de er på besøk, da må jeg liksom bli "reddet" av sms (jente 3 skole 3).*

Noen likte best å få og å skrive lange meldinger til vennene, der de fortalte om hva de hadde gjort, eller skulle gjøre. Flertallet foretrakk likevel å ta lengre samtaler med venner ved å ringe, eller via MSN. Mange sa at de sendte relativt korte meldinger til vennene sine, og oftest var de i tilknytning til avtaler. Et unntak var når de skrev til venner som bodde et stykke unna; disse sendte man gjerne lange meldinger til.

- *Hvis noen har mistet noen så sender man melding, det er litt støttende for den (jente 8 skole 1).*
- *Kanskje mer jenter som gjør sånne ting, de kan ringe og si går det bra med deg, snakke bare for å snakke. Men jeg tror gutter bruker mobilen bare for nyttige ting liksom.. (gutt 5 skole 1).*

Meldingene fra foreldrene var gjerne korte, praktiske beskjeder, som "sett ovnen på 225 grader", "ta ut av oppvaskmaskinen" og "husk å ta ut hunden".

Det var dessuten vanlig å få tekstmeldinger fra foreldre som var bortreist. En respondent fortalte om et slikt tilfelle:

- *Av og til sier jeg bare hallo og hadet og sånt(..) det er så kjedelig å svare, men får dårlig samvittighet hvis jeg ikke svarer. Når mamma og pappa har vært borte i ti dager så sendte de meldinger hver eneste dag, jeg blir helt gal av det.. (jente 4 skole 3).*

En del respondenter sa at de innimellom fikk melding fra lærere, noe som ikke var spesielt populært. En jente uttrykte det slik:

- *Hvis læreren vet at vi ikke har lekseplanen, så sender han meldinger..det er bare ikke gøy! (jente 6 skole 2).*

Noe positivt var det likevel ved å kunne ha kontakt med skolen via mobiltelefonen.

- *Jeg fikk en gang[SMS] da jeg var syk og var kommet på sykehuset. Og da fikk jeg sånn "god bedring" fra klassen. Det var ganske koselig (jente 9 skole 1).*

Spørsmål 25. Hvor ofte bruker du smileys i tekstmeldingen du sender?

Tabell 29

	Antall	Prosent
aldri	12	11.5
noen få ganger	19	18.3
av og til	26	25.0
ofte	47	45.2
Total	104	100.0

Et flertall på 45,2 % svarte at de *ofte* brukte "smileys" i tekstmeldingene sine. 43,3 % sa at de brukte det *noen få ganger* eller *av og til*, mens 11,5 % sa at de *aldri* brukte det.

På dette spørsmålet var det en viss forskjell mellom kjønnene. 11 av 55 gutter sa at de brukte "smileys" *ofte i tekstmeldingene sine*, mot 36 av 48 jenter.

Spørsmål 26. Får du noen gang ubehagelige SMS-meldinger fra noen du kjenner?

Tabell 30

	Antall	Prosent
aldri	90	86.5
noen få ganger	13	12.5
av og til	1	1.0
Total	104	100.0

86,5 % svarte at de *aldri* fikk ubehagelige tekstmeldinger fra noen de kjente. 13,5 % svarte at de fikk det *noen få ganger* eller *av og til*.

Spørsmål 27. Får du noen gang ubehagelige SMS-meldinger fra ukjente mennesker?

Tabell 31

	Antall	Prosent
aldri	98	94.2
noen få ganger	5	4.8
av og til	1	1.0
Total	104	100.0

94,2 % svarte at de aldri fikk ubehagelige tekstmeldinger fra ukjente mennesker, mot 5,8 % som svarte at de fikk det *noen få ganger* eller *av og til*.

Spørsmål 28. Har du noen gang fått en tekstmelding som har gjort deg redd eller lei deg?

Tabell 32

	Antall	Prosent
aldri	87	83.7
noen få ganger	16	15.4
ofte	1	1.0
Total	104	100.0

83,7 % svarte at de aldri hadde fått en tekstmelding som hadde gjort dem redd eller lei seg.

15,4 % svarte at det hadde skjedd noen få ganger.

I intervjuene sa mange av deltagerne at de fikk kjedemeldinger. Det varierte om man så hvem avsenderen var, og meldingene var av flere typer. Noen hadde uskyldig innhold, som for eksempel ”send denne sommerklemmen videre”. Et annet eksempel som ble gitt var:

- *Send denne videre, og hvis du får fem hjerter tilbake så får du en god jul”, liksom.. (jente 7 skole 2).*

Meldinger av denne typen kunne også ha et mer negativt innhold, og komme med ulike advarsler om hva som ville skje om man ikke sendte meldingen videre til det oppgitte antall venner. Et eksempel noen ga på dette var ”... ellers får du rynkete hud når du blir gammel”.

Tolvåringene snakket også om ”stygge kjedemeldinger”. Disse kunne man bli redd av, og det varierte om man så hvem avsenderen var. Slike tekstmeldinger kom helst på kveldstid, og det var i disse tilfellene respondentene sa at det kunne være skremmende.

To respondenter fortalte:

- *Ja, jeg blir redd om kvelden, jeg tør nesten ikke sove jeg! (...) Man kan få sånn ansikt, og så 'skal vi drepe deg i natt... (jente 8 skole 2).*
- *Det pleier å være sånn 'send til ti, eller så blir du drept i morgen' eller 'det skjer noe ubehagelig' eller sånn.. (gutt 2 skole 3).*

Meldinger av denne typen kunne også være ganske lange:

- *Det var sånn at det var fire folk(...) som fikk seg kjæresten, og så døde alle sammen, og så var det fire kapitler da. Så når du kom helt nederst så stod det at det kommer til å skje det samme med deg hvis du ikke sender den til ti andre..og hvis du går i speilet og sier ”bloody mary, bloody mary” så kommer det en kvinne med kniv ut av speilet og sånn.(...) Hvis du ikke sender den videre, så kommer det en forbannelse over deg, eller noe sånt (jente 9 skole 2).*

Det var flest jenter som sa at det innimellom var ekkelt å få denne type meldinger. Guttene beskrev det først og fremst som irriterende, også fordi slike meldinger tok mye plass. Alle sa at de ikke pleide å sende slike meldinger videre, fordi det ikke kom til å skje noen ting, og de gadd ikke bruke penger på det. Respondentene sa at det var tilfeldig hvem som fikk slike meldinger, de trodde ikke det var personlig motivert. Som en deltager sa:

- *De tar sikkert mobillista og bare sender... (gutt 4 skole 2).*

Noen nevnte også en annen form for kjedemelding:

- *Man får sånne meldinger om å laste ned bilder fra nettet(...) og så vet jeg ikke hvordan jeg ble lagt til, og så må jeg betale regninger og jeg vet ikke hvorfor.. jeg vet ikke hvem som har meldt meg på (gutt 5 skole 2).*

En slik tekstmelding kan også omtales som en type ”tullemelding”, på samme måte som ”tulleringing” som tidligere er nevnt. Her er et annet eksempel på en slik type melding: En av respondentene fortalte at noen hadde sendt melding fra nettet fra hennes nummer, slik at det så ut som om hun hadde sendt en klassekamerat mange stygge meldinger:

- *Da tok mamma og pappa mobilen min en måned, for å se at det stoppa, at det ikke var meg... (jente 10 skole 1).*

Spørsmål 29. Skriv innholdet i den siste meldingen du husker at du sendte.

Det var 91 av 104 personer som svarte på dette spørsmålet.

Jeg har samlet svarene i følgende fem innholdskategorier:

1. Vise omtanke og lignende
2. Avtale å møtes eller ikke
3. Gi en beskjed, stille spørsmål, gi svar
4. Fortelle noe
5. Tulle

I tabellen nedenfor er innholdskategoriene rangert etter størrelse.

Tabell 33

Rangering	Innhold i sendt melding	%
3	Gi en beskjed, stille spørsmål, gi svar	46,7
2	Avtale å møtes eller ikke	30,4
1	Vise omtanke og lignende	19,6
5	Tulle	2,2
4	Fortelle noe	1,1

Tabellen viser at innholdet i disse tekstmeldingene oftest handlet om å gjøre avtaler eller å spørre om noe. Her er eksempler fra noen av innholdskategoriene:

- *Blir i stallen litt lenger enn vanlig. Er det greit?* (kategori 3)
- *Når skal vi møtes før treninga?* (kategori 2)
- *Hei :) hva skjer? Savner deg! Klem* (kategori 1)
- *Bare vent deg i natt du =S* (kategori 5)

Spørsmål 30. Skriv innholdet i den siste meldingen du mottok.

Det var 86 av 104 personer som svarte på dette spørsmålet.

Jeg har samlet svarene i de samme innholdskategoriene som jeg brukte i spørsmål 29.

I følgende tabell er innholdskategoriene rangert etter størrelse.

Tabell 34

Kategori	Innhold i mottatt melding	%
3	Gi en beskjed, stille spørsmål, gi svar	64,4
2	Avtale å møtes eller ikke	16,1
1	Vise omtanke om lignende	12,6
4	Fortelle noe	5,7
5	Tulle	1,1

Tabellen viser at innholdet i disse tekstmeldingene oftest handlet om å svare på noe. De tre neste gruppene har omtrent samme størrelse, og disse handler om å fortelle om noe, å avtale å møtes eller å vise omtanke og lignende. Her er et eksempel fra noen av innholdskategoriene:

- *Kom hjem til middag kl. 17!* (kategori 3)
- *greit kom til meg* (kategori 2)
- *Hei, alt vel? Pappa* (kategori 1)
- *Hei! Jeg har skutt med Mp5 og Ag3! :)* (kategori 4)

4.5 Bildemeldinger (MMS)

Spørsmål 31. Hvor mange bildemeldinger tror du at du sender og mottar på en vanlig dag?

103 av 104 svarte på dette spørsmålet

Tabell 35

	Antall	Prosent
ingen	77	74.8
1-4	24	23.3
5-9	1	1.0
15-20	1	1.0
Total	103	100.0

74,8 % svarte at de på en vanlig dag ikke sendte eller mottok noen bildemeldinger.

23,3 % svarte at de mottok og sendte 1-4 bildemeldinger.

Spørsmål 32. Hvor mange bildemeldinger tror du at du har sendt den siste uka?

103 av 104 svarte på dette spørsmålet.

Tabell 36

	Antall	Prosent
ingen	69	67.0
1-2	23	22.3
3-5	9	8.7
6-10	2	1.9
Total	103	100.0

Et flertall på 67,0 % trodde ikke at de hadde sendt noen bildemeldinger den siste uka, mens

22,3 % sa at de hadde sendt 1-2 bildemeldinger.

Spørsmål 33. Hvor mange bildemeldinger tror du at du har fått den siste uka?

101 av 104 svarte på dette spørsmålet.

Tabell 37

	Antall	Prosent
ingen	70	69.3
1-2	21	20.8
3-5	8	7.9
6-10	2	2.0
Total	101	100.0

69,3 % trodde ikke at de hadde fått noen bildemeldinger den siste uka, mens 20,8 % sa at de hadde fått 1-2 bildemeldinger.

Spørsmål 34. Hvis du sender bildemeldinger, hvem sender du flest bildemeldinger til?

86 av 104 deltagere svarte på dette spørsmålet. Resultatene er rangert i tabellen nedenfor.

Tabell 38

Rangering	Mottaker	%
1	Bestevenn(er)	64,0
2	Venner	59,3
3	Mor	39,5
4	Klassekamerater	37,2
5	Far	26,7
6	Søsken	14,0
7	Kjæreste	11,6
8	Andre slektninger, i så fall hvem...	7,0
9	Besteforeldre	4,7

Vi ser at det var vanligst å sende bildemeldinger til bestevenner og venner.

Av andre slektninger ble fetter, kusine, onkel og tante nevnt.

På dette spørsmålet var det en viss forskjell for hvordan kjønnene svarte. 40 av 55 gutter svarte på spørsmålet, hvilket betyr at 16 av 56 gutter som regel ikke sendte MMS-meldinger i det hele tatt. 46 av 48 jenter svarte på spørsmålet, hvilket betyr at kun 2 av 48 jenter som regel ikke sendte MMS-meldinger.

21 av 40 gutter sa at de sendte flest bildemeldinger til *bestevenner*, mot 34 av 46 jenter.

19 av 40 gutter sa at de sendte flest bildemeldinger til *venner*, mot 32 av 46 jenter.

10 av 40 gutter sa at de sendte bildemeldinger til *klassekamerater*, mot 22 av 46 jenter.

16 av 40 gutter sa at de sendte mest bildemeldinger til *far*, mot 7 av 46 jenter.

Svarene viser at jentene sendte flere MMS-meldinger enn guttene til sine nærmeste. Et unntak var far, som flere gutter enn jenter sa at de sendte MMS-meldinger til.

Spørsmål 35. Hvem får du flest bildemeldinger fra?

85 av 104 deltagere svarte på dette spørsmålet. Resultatene er rangert i tabellen nedenfor.

Tabell 39

Rangering	Avsender	%
1	Venner	58,8
2	Bestevenner	58,8
3	Klassekamerater	40,0
4	Mor	36,5
5	Far	22,4
6	Søsken	18,8
7	Kjæreste	10,6
8	Andre slektninger, i så fall hvem...	9,4
9	Besteforeldre	3,5

Vi ser at det var vanligst å få bildemeldinger fra venner og bestevenner.

Av andre slektninger ble fetter, kusine, tante og tremenning nevnt.

Som på spørsmål 34, var det en viss forskjell for hvordan kjønnene svarte på dette spørsmålet.

39 av 56 gutter svarte, hvilket betyr at 17 av 56 gutter som regel ikke fikk MMS-meldinger i det hele tatt. 46 av 48 jenter svarte på spørsmålet, hvilket betyr at kun 2 av 48 jenter som regel ikke fikk MMS-meldinger.

20 av 39 gutter sa at de fikk flest bildemeldinger fra *bestevenner*, mot 30 av 46 jenter.

18 av 39 gutter sa at de fikk flest bildemeldinger fra *venner*, mot 32 av 46 jenter.

14 av 39 gutter sa at de fikk bildemeldinger fra *klassekamerater*, mot 20 av 46 jenter.

12 av 39 gutter sa at de fikk flest bildemeldinger fra *mor*, mot 19 av 46 jenter.

12 av 39 gutter sa at de fikk mest meldinger fra *far*, mot 7 av 46 jenter.

Svarene viser at jentene fikk flere MMS-meldinger enn guttene fra sine nærmeste. Et unntak var far, som flere gutter enn jenter sa at de fikk MMS-meldinger fra. Dette samsvarer altså med svarene fra spørsmål 34.

I intervjuene sa tolvåringene at de sjelden *sendte* bildemeldinger til andre, da måtte det helst være gratis. De *mottok* bildemeldinger litt oftere, og da oftere fra foreldrene eller besteforeldrene, enn fra venner. Når de først sendte til noen, kunne det være for å vise noe til folk som ikke var tilstede selv, som følgende to sitater illustrerer:

- *Jeg har gjort det en gang, til storesøstera mi..hun spurte om jeg kunne ta bilde av hodet mitt for hun ville se meg igjen (gutt 6 skole 2).*
- *Noen ganger ber moren min meg sende bilde til faren min, hvis han ikke er med (jente 5 skole 3).*

Respondentene sendte altså ikke mye av vanlige MMS-meldinger, men animasjoner, bilder og lignende var derimot populært. Disse kunne ligge inne på telefonen fra før, og var gratis å sende via bluetooth.

4.6 Kamera/video

Spørsmål 36. Har du noen gang blitt tatt bilde av med mobiltelefon?

102 av 104 svarte på dette spørsmålet.

Tabell 40

	Antall	Prosent
aldri	3	2.9
noen få ganger	27	26.5
av og til	40	39.2
ofte	32	31.4
Total	102	100.0

Et flertall på 39,2 % sa at de *av og til* hadde blitt tatt bilde av med mobiltelefonen. 70,6 % svarte at de *av og til* eller *ofte* ble tatt bilde av med mobiltelefonen, mens 29,4 % sa at de *aldri* eller *noen få ganger* hadde blitt tatt bilde av.

Svarene i gruppeintervjuene tydet på at kamerafunksjonen var en av de mer populære funksjonene. En del brukte et bilde de selv hadde tatt som bakgrunnsbilde på mobilen sin.

- *Men det er bedre med vanlig kamera, da. Hvis man ikke har et vanlig kamera, så bruker man mobil (gutt 3 skole 3).*

Noen tok en del bilder med mobilen når de var på ferie, for å huske steder de trodde de ikke kom tilbake til. En del tok bilder av folk de møtte, for å huske dem bedre. Her er et annet eksempel på at kameraet kunne brukes til å dokumentere spesielle hendelser, små eller store:

- *Vi hadde tatt på fakenegler hos bestemoren min en gang, da tok jeg bilde av dem (jente 6 skole 3).*

En del kunne ta mange tilfeldige bilder, men da ble de raskt slettet igjen. Blant guttene virket det ikke vanlig å spare på mange av bildene de tok.

- *Hvis jeg tar sånne bilder bare for å kjede meg, da sletter jeg dem med en gang (gutt 4, skole 3).*

Det var flere av jentene som sa at de hadde en del bilder liggende på mobilen, bare for å ha dem for sin egen del.

- *Jeg har liggende biler av masse dyr og sånn som jeg har tatt bilde av.. Jeg tok bilde av en flaggermus.. (jente 7 skole 3).*

Spørsmål 37. Har du noen gang blitt filmet med mobiltelefon?

102 av 104 svarte på dette spørsmålet.

Tabell 41

	Antall	Prosent
aldri	8	7.8
noen få ganger	38	37.3
av og til	33	32.4
ofte	23	22.5
Total	102	100.0

Et flertall på 37,3 % svarte at de *noen få ganger* hadde blitt filmet med mobiltelefonen.

54,9 % svarte at de *av og til* eller *ofte* hadde blitt filmet med mobiltelefon.

Når det gjaldt mobiltelefonens videofunksjon, fremgikk det av intervjuene at det var mange som brukte mobilen til å filme morsomme episoder. Dette kunne være iscenesatte situasjoner, eller noe som oppstod plutselig, for eksempel små ”practical jokes”:

- *Hvis noen putter en katt på hodet til Henrik... (gutt 6 skole 1).*

Flere gutter sa at de filmet fotballtriks, både for å ha selv og for å vise til andre.

Mange sa at de tok tullevideoer, men at de ikke sendte dem til hverandre. Andre sa at de filmet sjelden:

- *Eneste gangen jeg filmer er hvis jeg er med venninner og tuller og det er greit for dem.. men ikke mye (jente 11 skole 1).*
- *Noen ganger. Når jeg løper rundt med bikkja. Det er moro å filme dyrene. Jeg filmer hunder (gutt 7 skole 1).*

Spørsmål 38. Har du noen gang følt deg plaget eller blitt lei deg fordi du ble tatt bilde av med mobiltelefon?

102 av 104 svarte på dette spørsmålet.

Tabell 42

	Antall	Prosent
aldri	80	78.4
noen få ganger	19	18.6
av og til	3	2.9
Total	102	100.0

Et flertall på 78,4 % svarte at de *aldri* hadde følt seg plaget av å bli tatt bilde av med mobiltelefon. 21,5 % svarte at de hadde følt seg plaget av det *noen få ganger* eller *av og til*.

Spørsmål 39. Har du noen gang følt deg plaget eller blitt lei deg fordi du ble filmet med mobiltelefon?

101 av 104 svarte på dette spørsmålet.

Tabell 43

	Antall	Prosent	
99	aldri	86	85.1
	noen få ganger	12	11.9
	av og til	3	3.0
Total	101	100.0	

Hele 85,1 % svarte at de aldri hadde følt seg plaget av å bli filmet med mobiltelefon. 14,9 % sa at de hadde følt seg plaget *av og til* eller *noen få ganger*.

Spørsmål 40. Har du noen gang selv brukt mobiltelefonen til å ta bilde av noen som ikke likte det?

103 av 104 svarte på dette spørsmålet.

Tabell 44

	Antall	Prosent	
	aldri	79	76.7
	noen få ganger	24	23.3
Total	103	100.0	

76,7 % svarte at de aldri hadde brukt mobiltelefonen til å ta bilde av noen som ikke likte det, mens 23,3 % sa at de hadde gjort det noen få ganger.

På dette spørsmålet var det en forskjell mellom hvordan kjønnene svarte. 7 av 56 gutter sa at de hadde gjort dette *noen få ganger*, mot 17 av 47 jenter.

Spørsmål 41. Har du noen gang selv brukt mobiltelefonen til å filme noen som ikke likte det?

103 av 104 svarte på dette spørsmålet.

Tabell 45

	Antall	Prosent
aldri	88	85.4
noen få ganger	15	14.6
Total	103	100.0

Et flertall på 85,4 % svarte at de *aldri* hadde brukt mobiltelefonen til å filme noen som ikke likte det, mens 14,6 % sa at de hadde gjort det *noen få ganger*.

I intervjuene var det heller ikke mange som sa at de hadde brukt mobilens kamera eller videofunksjon til å plage andre, eller at de selv hadde blitt plaget av disse funksjonene.

Følgende to sitater var vel det mest tydelige som kom fram under dette temaet:

- *Kusina mi var skikkelig sur på meg, og så filmet jeg henne litt bare for å erte henne lite granne.. (jente 12 skole 1).*

- *Jeg filma når kameraten min gikk på trynet på isen..(gutt 8 skole 1).*

Spørsmål 42. Har noen sendt deg porno på mobilen?

103 av 104 svarte på dette spørsmålet.

Tabell 46

	Antall	Prosent
aldri	92	89.3
noen få ganger	6	5.8
av og til	3	2.9
ofte	2	1.9
Total	103	100.0

Hele 89,2 % svarte at de *aldri* hadde fått tilsendt porno på mobilen sin. 8,7 % sa at de hadde fått tilsendt porno *av og til* eller *ofte*.

Spørsmål 43. Har du sendt porno til andre med mobiltelefonen?

102 av 104 svarte på dette spørsmålet.

Tabell 47

	Antall	Prosent
aldri	95	93.1
noen få ganger	4	3.9
av og til	1	1.0
ofte	2	2.0
Total	102	100.0

Hele 93,1 % svarte at de *aldri* hadde sendt porno til andre med mobiltelefonen sin. 4,9 % sa at de hadde sendt porno *noen få ganger* eller *av og til*.

I intervjuene sa noen få at de hadde fått bildemeldinger med pornografisk innhold, og at det var ekkelt. En hadde fått tilsendt slike bilder fra en tjeneste, ved at noen med skjult nummer hadde meldt han på uten at han visste det.

Spørsmål 44. Hvor mange bilder pleier du å sende og motta i løpet av en vanlig uke?

103 av 104 svarte på dette spørsmålet.

Tabell 48

Antall		Prosent
Ingen	44	42.7
1-2	42	40.8
3-5	10	9.7
6-10	3	2.9
Flere enn 10	2	1.9
har ikke funksjonen	2	1.9
Total	103	100.0

Et flertall på 42,7 % svarte at de ikke sendte eller mottok noen bilder på mobiltelefonen i løpet av en vanlig uke. 40,8 % svarte at de vanligvis sendte eller mottok 1-2 bilder i løpet av en uke.

På dette spørsmålet var det visse forskjeller mellom hvordan kjønnene svarte.

18 av 55 gutter svarte at de *sendte og mottok 1-2 bilder i uken*, mot 24 j av 48 jenter. Altså var det en tredjedel av guttene som sendte eller mottok MMS ukentlig, mot halvparten av jentene.

Spørsmål 45. Hvor mange videoklipp pleier du å sende og motta på mobilen i løpet av en vanlig uke?

102 av 104 svarte på dette spørsmålet.

Tabell 49

	Antall	Prosent
Ingen	81	79.4
1-2	15	14.7
3-5	3	2.9
Flere enn 10	1	1.0
Har ikke funksjonen	2	2.0
Total	102	100.0

Hele 79,4 % svarte at de ikke mottok eller sendte noen videoklipp på mobilen i løpet av en vanlig uke. 14,7 % svarte at de mottok og sendte 1-2 videoklipp.

4.7 Spill

Spørsmål 46. Hvor ofte spiller du spill på mobiltelefonen?

103 av 104 svarte på dette spørsmålet.

Tabell 50

	Antall	Prosent
aldri	19	18.4
noen få ganger	59	57.3
av og til	22	21.4
ofte	3	2.9
Total	103	100.0

Et flertall på 57,3 % svarte at de spilte spill på mobiltelefonen noen få ganger.

24,3 % svarte at de spilte spill *av og til* eller *ofte*.

Spørsmål 47. Hvis du spiller spill på mobiltelefonen, gjør du dette alene eller sammen med andre?

90 av 104 % svarte på dette spørsmålet.

Tabell 51

	Antall	Prosent
alltid alene	22	24.4
som regel alene	55	61.1
som regel sammen med andre	13	14.4
Total	90	100.0

Et flertall på 61,1 % svarte at de som regel var alene når de spilte spill på mobiltelefonen.

34 av 48 gutter svarte at de *som regel spilte alene*, mot 21 av 42 jenter.

2 av 48 gutter sa at de *som regel spilte sammen med andre*, mot 11 av 42 jenter.

Også i intervjuene sa mange av deltagerne at de ikke spilte mye på mobilen. Mange gjorde det når de ikke hadde annet å gjøre, hvis de kjedet seg og skulle få tiden til å gå. Mange pleide å spille når de hadde lagt seg, for å få sove. Det var ikke noe man planla på forhånd:

- *Jeg setter meg ikke ned sånn: "nå skal jeg spille", ikke med mobil (gutt 5 skole 3).*

Det var flest gutter som var negative til spillene på mobilen. Noen sa de hatet dem, at det var kjipt og barslig. Dessuten mente de fleste guttene at spillene på mobilen var dårlige:

- *Skal du spille spill, så spiller du tv-spill, liksom! (gutt 9 skole 1).*

Jentene var litt mer positive til å bruke spillene på mobiltelefonen. En av jentene viste meg entusiastisk et spill hun hadde på mobiltelefonen sin, som hun likte å spille:

- *det er verdens beste spill som jeg synes er skikkelig morsomt". (jente 12 skole 1)*

Dette spillet var for øvrig det eneste som ble nevnt spesifikt ved navn på alle de tre skolene.

Det het "QuadraPop", en Tetris-etterligning som finnes på flere Sony Ericsson-telefoner.

Tetris går ut på å stable "byggeklosser" oppå hverandre slik at de danner fullstendige rekker.

4.8 Annet

Under intervjuene hendte det at deltagerne svarte på måter som gjorde oppfølgingsspørsmål naturlig. Dermed kom samtalen innimellom inn på områder som jeg ikke hadde vektlagt i spørreskjemaet. De viktigste områdene var *Kontakter*, *Å ikke ha mobiltelefonen tilgjengelig*, *Ringetoner* og *Generasjonsforskjeller*, som jeg vil redegjøre for i dette avsnittet.

Kontakter

Hvor mange kontakter deltagerne hadde telefonnummeret til, kunne variere. De virket ikke spesielt opptatt av å ha mange kontakter på mobiltelefonen, eller om vennene hadde flere enn dem selv. De fleste hadde mellom 20 og 50 telefonnumre, mens enkelte sa de hadde mellom 70 og 100. Flertallet sa at de kjente eller hadde møtt alle de hadde telefonnummeret til.

Å slette en kontakt kunne brukes som en avvisning:

- En venn av broren min (...), han sendte noen ganger melding for å høre om han kunne komme opp til huset vårt, og det ble jeg lei av etter hvert, så da slettet jeg han som kontakt (jente 11 skole 2).

Noen få sa at de hadde nummeret til personer de ikke kjente selv, og dette hadde de i så fall fått av en venn. De som hadde slike numre sa at det var bare fordi det var morsomt.

Mange av respondentene hadde også noen numre som ikke var til konkrete personer, som til sykebil, politi og Peppe's pizza.

Å ikke ha mobiltelefonen tilgjengelig

De fleste av deltagerne slo sjelden av mobiltelefonen sin. Et unntak var på skolen, da de enten slo den av eller hadde den på lydløs, siden dette var skolens regler. På kino, i teater eller i bursdag mente de den burde slås av fordi det var uhøflig å ha den på. I noen tilfeller slo de den av fordi det var flaut om den ringte, for eksempel på trening eller konferansetime. En del av respondentene virket lite opptatt av det å ha mobiltelefon, men også disse sa at de sjelden eller aldri slo den av. Noen av deltagerne sa at de kunne la mobilen ligge hjemme bevisst, da de var redde for å glemme den igjen eller at den skulle bli stjålet.

I intervjuene spurte jeg hvor lenge de trodde de kunne klart seg uten mobiltelefonen, og hvordan de trodde dette ville være. Mange sa at de kunne klart seg uten i et par uker, andre anslo noen måneder. Et gjennomgående svar var at de nok ville klart seg uten, men at det ville bli annerledes. Her er noen sitater som viser dette:

- *Det ville vært vanskelig, men hadde klart det. Kunne klart meg uten hele livet hvis jeg ville... (gutt 6 skole 3)*
- *Jeg hadde klart meg, bare at det er mye mer praktisk å ha den (jente 8 skole 3).*
- *Jeg hadde ikke syntes det var så veldig bra egentlig. Jeg trenger den (gutt 10 skole 2).*

En del sa de ville savnet det å ha mobil, for eksempel siden de trodde det ville bli vanskeligere å kommunisere og gi beskjeder. Mange sa at de ville følt seg mindre trygge, for eksempel når de tok trikken alene. Et eksempel på dette som gikk igjen, var at det ville bli mer tungvint hvis man skulle be foreldrene om lov til å besøke noen, som å bli med klassekamerater hjem etter skolen.

Noen sa at det hadde vært verre å ikke ha data, som følgende sitat er et eksempel på:

- *Hvis du har MSN, så går det sikkert bra. Men man blir litt avhengig når man først har fått det (gutt 7 skole 2).*
- *Hvis ingen hadde hatt mobil tror jeg vi ville slitt litt, for da ville telefonboksene bli helt stappa... (Gutt 8 skole 2).*

Mange av deltagerne hadde nylig vært på leirskole, og hadde da vært uten mobiltelefonen i en uke. Dette sa de at hadde vært helt greit, siden ingen av klassekameratene hadde det heller. Under oppholdet hadde de brukt telefonkort i telefonboks til å ringe hjem til foreldrene, som de syntes var greit. En deltager sa at det var morsomt å få mobiltelefonen tilbake etter uken på leirskole, for da hadde de fått mange sms og ubesvarte anrop i mellomtiden.

Ringetoner

En del av deltagerne pleide å laste ned ringetoner til mobiltelefonen fra pc, det var ganske vanlig å ha forskjellige ringetoner på ulike personer. Mange hadde en annen ringetone på foreldrene enn på vennene. Det var litt viktig at ringetonen var en popsang som var populær for tiden. Det måtte i alle fall ikke være en standard ringetone av de som lå inne på telefonen fra før. Det hadde foreldrene, og slike ringetoner var kjedelige å høre på. Deltagerne sa at de ofte sendte "kule" lyder eller sanger til hverandre, og brukte dem som ringetoner. Det var ikke vanlig å laste ned ringetoner fra nettet eller få ringetoner tilsendt via meldingstjenester.

Generasjonsforskjeller

Jeg spurte deltagerne om de brukte mobiltelefonen mer enn foreldrene, og om de brukte telefonen til det samme som dem. Svarene tydet på at det var forskjeller mellom generasjonene her. De fleste deltagerne sa at de brukte mobiltelefonen mer enn mor. Mange sa at far brukte den like mye som dem eller mer, fordi han brukte den mye i jobbsammenheng. De sa at far brukte andre funksjoner enn det de selv gjorde, som e-post og wap:

- Faren min bruker den til jobb. Han bruker den til email, men han klarer IKKE å sende tekstmeldinger, da! (gutt 10 skole 1).

- De bruker den bare til å ringe med. Jeg bruker den til så mye annet rart som ikke de gjør (gutt 9 skole 2).

Jeg syntes at det fungerte bra å ha en todelt undersøkelse der jeg kombinerte kvantitativ og kvalitativ metode. Spørreskjemaene viste seg å fungere greit, og jeg fikk gode svar på mye av det jeg lurte på. Det var en stor fordel å ha gruppeintervjuer i tillegg, de ble viktige for å tolke svarene i spørreskjemaene.

I dette kapitlet har vi sett hva respondentene svarte på de ulike spørsmålene i spørreskjemaet og i gruppeintervjuene. I neste kapittel vil de viktigste funnene bli diskutert og analysert.

5. DISKUSJON OG ANALYSE

I dette kapittelet vil jeg diskutere og analysere det jeg mener er mine viktigste funn i forhold til oppgavens problemstilling:

Hvordan bruker tolvåringene i Oslo mobiltelefonen, og hvilken rolle spiller denne bruken i deres sosialisering?

Problemstillingen er altså todelt; første del, som gjelder bruken av mobiltelefonen, leder over til andre del, som gjelder sosialiseringen. Jeg vil trekke fram sentrale funn i forhold til hvordan tolvåringene i min undersøkelse brukte mobiltelefonen, og diskutere hvilken rolle denne bruken kan spille i deres sosialisering.

Jeg har valgt bort å diskutere etnisitet som en faktor i forhold til hva deltagerne svarte. Dette siden kun 5,8 % av deltagerne, 6 av 104, svarte at de var født i et annet land enn Norge.

Dessuten var disse 6 personene alle født i ulike land. Antallet som sa at de hadde en eller to foreldre født i utlandet var noe høyere, 13,5 % og 17,3 % for hhv mor og far, men jeg har vurdert også dette som uinteressant å gå nærmere inn på.

Jeg har dessuten valgt ikke å diskutere familieforhold som en faktor i forhold til hva respondentene svarte. Hovedårsaken til dette var at hele 76,9 % bodde hos både mor og far. Når det gjelder hvorvidt deltagerne brukte mobiltelefonen til kontakt med søsken, viste resultatene fra spørreskjemaene at de ikke gjorde dette i vesentlig grad. Dette inntrykket ble forsterket av svarene som ble gitt i gruppeintervjuene.

5.1 Tolvåringene som mobilbrukere

Brukervennlighet og anvendelighet

Tolvåringene i undersøkelsen min var opptatt av at mobiltelefonen skulle være brukervennlig. Den måtte være god å holde og lett å bruke. Tolvåringene forventet teknisk smidighet, og mange uttrykte irritasjon over dårlige mobiltelefoner som for eksempel lett hang seg opp eller ble fort ødelagt. Som nevnt i kapittel 2, er dagens ungdom oppvokst med ny teknologi og tar den for gitt. Derfor har de ikke stor tålmodighet når teknologien ikke fungerer. De er bevisste brukere som forventer effektivitet og kvalitet. For en del av mine informanter var tekniske feil noe av det verste med å ha mobiltelefon, og dårlig kvalitet var noe som irriterte dem. En del

av tolvåringene var opptatt av hvilket merke mobiltelefonen skulle ha, men dette var som regel av funksjonelle årsaker. Noen syntes at et merke var bedre å bruke enn andre, mens andre rett og slett var blitt vant til å bruke et bestemt merke.

Det viktigste for tolvåringene var at mobiltelefonen var anvendelig for deres behov. Den måtte kunne brukes til noe mer enn samtaler og SMS, og da var det mp3-spiller og kamera som oftest ble trukket frem. For flertallet av respondentene var det å kunne høre på musikk med mobiltelefonen viktigere enn å ha kamera på den. De nye mediene preges av *konvergens*, det vil si en sammensmeltning av ulike medieteknologier i ett medium. Vebjørng Tingstad påpeker: ”Det nye mediebildet gjør at det ikke gir mening på samme måte som før å snakke om atskilte medieteknologier, som telefon, radio og TV i sin tid var. Mediene er i ferd med å ”smelte” sammen. Sjangrene blandes, slik at informasjon, underholdning og fakta og fiksjon ikke så tydelig som før trer fram som atskilte kategorier” (Tingstad 2008:50). Tidligere hadde hvert medium én hovedfunksjon. For eksempel brukte man telefonen kun til å snakke i, man hadde et eget kamera til å ta bilder med, og man brukte walkman eller bærbar cd-spiller for å høre på musikk utenfor hjemmet. I dagens mobiltelefon er alle disse funksjonene samlet, i tillegg til at den tilbyr andre muligheter, som for eksempel tilgang til Internett. Tolvåringene i undersøkelsen min representerer en generasjon som er oppvokst med denne mediekonvergens, og for dem var det derfor naturlig å utnytte mange av mulighetene som mobiltelefonen hadde.

Kommunikasjonsverktøy

For tolvåringene var den viktigste egenskapen ved mobiltelefonen at den kunne brukes til kommunikasjon. De mottok og sendte *tekstmeldinger* litt oftere enn de ringte og mottok *samtaler*, men forskjellen mellom de to kontaktformene var ikke stor. Et flertall både snakket i mobilen og sendte SMS daglig. Dette viser en forskjell i forhold til funn i SINTEFs undersøkelse ”En digital barndom?”. Rapporten etter første del av dette prosjektet kom i 2004. Den omtaler SMS-bruk blant barn i alderen 10-12-år, men ikke mobilsamtaler. Barna oppga at de til sammen sendte og mottok 3 tekstmeldinger på én dag (Endestad, Brandtzæg, Heim, Torgersen og Kaare 2004:60). I mitt materiale svarte 62,5 % at de på en vanlig dag mottok og sendte 1-4 tekstmeldinger. Dermed samsvarer mine funn rundt SMS-bruk godt med det man fant i ”En digital barndom?”.

Imidlertid brukte mine informanter mobiltelefonen *også* mye til samtaler. En årsak til at min undersøkelse ikke samsvarte med ”En digital barndom?” på dette punktet, kan være at det er noen år mellom denne undersøkelsen og min. På begynnelsen av 2000-tallet var mobiltelefon akkurat begynt å bli vanlig blant ungdom, og som nevnt i kapittel 2 var det ungdommen som ledet an i bruken av SMS. På denne tiden var SMS-språket enda relativt nytt, og det var noe de unge først og fremst behersket. De tok rollen som innovatører eller tidlige adoptere i forhold til mobiltelefonen, som Hansen og Hallig sier (Hansen og Halling 2002). Ettersom mobiltelefonen ble stadig mer vanlig blant alle aldersgrupper, kan det tenkes at andre funksjoner ble vel så viktige som SMS for de unge, og at ungdommens måte å bruke SMS på forandret seg. Mange av mine informanter sa at de likte best å ringe, fordi det var raskt og mest praktisk. Det er mulig at bruken av mobiltelefon er blitt mer automatisert og vanlig blant de unge, og dermed er prioriteringene deres blitt annerledes. Mange blir for eksempel mer opptatt av effektivitet når de bruker mobiltelefon; ting skal gå raskt. For den mer erfarne mobilbruker blir mobiltelefonen vel så mye et redskap for at hverdagen skal ”flyte”, som noe man bruker fordi man tilhører en bestemt sosial gruppe.

Et aktuelt eksempel på ungdom som innovatører innen mobilteknologi er de to datagründerne Nikolai Krill (18) og Bjarne Mogstad (19). I 2009 laget de applikasjonen iWiki, som gjør det mulig å søke i nettleksikonet Wikipedia via iPhone. Denne applikasjonen kjøpes av folk over hele verden, og de to tenåringer er allerede blitt millionærer (”Tenåringer tjente én mill på iPhone”, nrk.no 22.04.2010).

Økonomisk bevissthet

At forskjellen mellom SMS og samtaler har blitt mindre, har trolig også sammenheng med kostnader tilknyttet mobiltelefonbruk. På begynnelsen av 2000-tallet var det å snakke i mobiltelefon fortsatt relativt dyrt, mens det var billig å sende SMS. I dag er dette ikke lenger tilfelle. Samtaleprisene går stadig ned, og telefonoperatørene tilbyr ulike abonnement med billige samtalepriser. Et eksempel er ”fri familie”-abonnementet fra Telenor. Flere av mine informanter nevnte dette abonnementet, der man snakker gratis med alle i familien som har Telenor-abonnement.

Jeg fikk et klart inntrykk av at tolvåringene var økonomisk bevisste når det gjaldt mobiltelefonbruk. Følgende eksempel tyder også på dette: Mange av tolvåringene pleide å ta bilder med mobiltelefonen, for å ha dem selv eller vise dem til andre. De pleide imidlertid

ikke å sende disse bildene videre til venner og familie, fordi det var for kostbart. Som nevnt i kapittel 4 (s. 44), var det som oftest foreldrene som hadde betalt for selve mobiltelefonen til tolvåringene. Når det derimot gjaldt bruken av telefonen, måtte en del av tolvåringene betale dersom det oversteg en viss grense. Andre fikk trukket en fast sum direkte fra ukelønnen sin. Ved at de unge betaler noe av mobilbruken sin selv påtar de seg et ansvar, og dette mener Ling symboliserer at de er i ferd med å bli voksne. Ling sier også: "The ownership and use of the mobile telephone has been described as a way for teens to get "adult points". One's ability to earn money, budget and plan expenses is seen as an indication of their movement toward adult status" (Ling 2000:11).

5.2 Mobiltelefonen i tolvåringenes sosialiseringssprosess

Sosialiseringssinstanser

I min undersøkelse fant jeg at mobiltelefonen var særlig sentral i tolvåringenes kontakt med familie og venner. Anita Werner definerer tre viktige sosialiseringssinstanser i alle samfunn: familie, jevnaldrende venner og arbeidsgrupper (Werner 1997). Hvis man overfører dette til tolvåringenes hverdag, vil "arbeidsgruppene" først og fremst være tilknyttet skolen. Siden mange av klassekameratene også er "jevnaldrende venner", vil kategoriene "jevnaldrende venner" og "arbeidsgrupper" i stor grad sammenfalle for tolvåringene. I tillegg til "familie" og "jevnaldrende venner/arbeidsgrupper", forholder tolvåringene seg kanskje til en tredje gruppe, som er venner de har fått på andre steder enn skolen, for eksempel gjennom fritidsaktiviteter.

5.2.1 Mobilkommunikasjon med foreldre

Når det gjaldt tolvåringenes mobilkontakt med foreldrene sine, var det likheter mellom bruk av SMS og samtaler. Enten det gikk via sms eller samtale, var kontakten med foreldrene som oftest kort, og handlet om praktiske ting i hverdagen. Tolvåringene i min undersøkelse ga eksempler som å avtale henting etter en fritidsaktivitet, å spørre om lov til å bli med venner hjem, eller å gjøre andre praktiske avtaler. Det var altså ingen tvil om at mikrokoordinering var sentralt også i tolvåringenes mobilkommunikasjon med foreldrene. Mor var den personen som tolvåringene kommuniserte mest med via mobilen, både når det gjaldt bruk av SMS og samtaler. Deretter kom venner og bestevenner, og så far, både når det gjaldt SMS og mobil samtaler. I det følgende vil jeg gå nærmere inn på disse funnene.

Kommunikasjon med mor

Undersøkelsen min viste at tolvåringene kommuniserte mer med mor enn med far via mobilen. Far kommuniserte de med like hyppig som med venner. Man kan lure på hvorfor tolvåringene hadde klart hyppigst mobilkontakt med mor. Kanskje indikerer det at de har et sterkere bånd til henne enn til far. Tradisjonelt har mor hatt rollen som den viktigste omsorgsperson i familien. Selv om far i stadig større grad tar del i både omsorgen og oppdragelsen av barna, er det kanskje fremdeles mor som er den viktigste personen på disse områdene. I Norge er det ennå ikke full likelønn mellom kjønnene. I følge Statistisk sentralbyrå utgjorde kvinners månedslønn i gjennomsnitt 85,0 prosent av menns månedslønn i 2008 (ssb.no, "Likestilling", 2009). Derfor kan det ofte være mest økonomisk lønnsomt at mor er den av foreldrene som er hjemme med barna om nødvendig. Dette kan føre til at barna blir mer knyttet til henne enn til far. Flere av tolvåringene jeg snakket med sa at mor var den som var mest masete når hun kontaktet dem via mobiltelefon, for eksempel når det gjaldt hvor tolvåringene befant seg og når de kom hjem. Det kan tenkes at i en del tilfeller oppfatter mor som den strengeste av foreldrene, fordi hun kanskje har det største oppdrageransvaret.

På den annen side kan dette også ha sammenheng med en "feminin" side ved mobilbruken. Richard Ling påpeker følgende: "As mobile telephony moves from being a technical process to being a way through which the social network can be maintained there seems to be a feminine turn to the phenomena." (Ling 2006:194). Med dette mener han at det har skjedd en forandring underveis i adopsjonsprosessen av mobiltelefonen. I introduksjonsfasen var man mest opptatt av teknologien og de teknologiske prosessene tilknyttet mobiltelefonen, og et slikt teknologisk fokus anses gjerne som maskulint. Etter som mobiltelefonen er blitt stadig mer vanlig og domestisert, har det imidlertid skjedd et skifte, slik at mobiltelefonens viktigste aspekt anses å være muligheten til å opprettholde sosiale nettverk. Dette fokuset vil mange omtale som den feminine siden ved mobil kommunikasjon (Ling 2006:194). Ut fra dette er det ikke overraskende at jeg fant at mor kommuniserte mye via mobiltelefonen.

Trygghet og frihet

Forholdet mellom tolvåringen og foreldrene kan preges av en kombinasjon av trygghet og frihet. Mobiltelefonen gir foreldrene en direkte kanal til barnet, uansett tid eller sted, og Ling og Yttri omtaler mobiltelefonen som en "virtuell navlestreng" (Ling og Yttri 2003). Den gir foreldrene en ny mulighet til å ha kontroll over barnet, samtidig som vissheten om at barnet har mobiltelefonen med seg, kan føre til at foreldre lettere gir avkall på noe av kontrollen.

Dette blir et slags paradoks, siden barna oppnår større frihet og uavhengighet, men under forutsetning av at foreldrene kan ”overvåke” dem. André H. Caron og Letizia Caronia mener at familien har blitt virtuell på grunn av mobiltelefonen; den lar barnet ”ta med seg” familien når det ferdes utenfor husets fire vegger. Caron og Caronia utdyper sitt syn slik: ”Personal communication tools are now transforming individuals into communicating units, hybrid beings that are in two places at once: the immediate environment and that of the virtual space of all potential networks” (Caron og Caronia 2007:202). For eksempel gjør mobiltelefonen det enkelt å kommunisere med foreldrene samtidig som man er sammen med vennene sine, som innebærer at man må forholde seg til to sosiale verdener samtidig. Caron og Caronia mener en følge av dette er at grenser mellom familie-sfæren og vennesfæren - som tidligere var klart adskilte – nå blir flytende og fleksible (Caron og Caronia 2007).

Ling og Yttri påpeker at mobiltelefonens mulighet til å styrke båndene til gruppen med jevnaldrende kanskje kan gå på bekostning av relasjonen til foreldrene (Ling og Yttri 2003). Mobiltelefonen gir barna fri tilgang til sine sosiale nettverk også når de er hjemme, til forskjell fra tidligere. Hjemmet er ikke lenger bare forbundet med kontakt mellom familiens medlemmer, men er også blitt et sted der barna liker å være når de kontakter vennene sine. Tolvåringene i min undersøkelse sa at det ikke spilte så stor rolle hvor de var når de snakket i mobiltelefonen, men hvis de kunne velge, foretrakk de likevel rommet sitt eller andre steder i hjemmet. Her ser vi også en indikasjon på at tolvåringene ikke riktig er klare for å løsrive seg fra hjemmet enda. Det føles trygt og komfortabelt å være hjemme, og samtidig kan de ha kontakt med vennene i verden utenfor. De har muligheten til å kombinere disse to sosiale arenaene. Tønnessen sier at mobiltelefonens viktigste egenskap er at den er mobil og kan være diskret i bruk. ”De [de unge] kan være fysisk til stede i hjemmet sammen med familien, men mentalt befinner kameratene seg bare noen få tastetrykk unna, og kanalen holdes konstant åpen” (Tønnessen 2007:39-40). Rich Ling henviser til både Licoppe og Ito, som sier at vennskap betyr å bygge opp og vedlikeholde tillit gjennom et usikkert gjensidig samspill (Licoppe 2004 og Ito 2005, ifølge Ling 2007). Dette står i motsetning til familien, hvor det er ”en forutbestemt struktur som ikke er så usikker” (Ling 2007:213).

En del av tolvåringene i undersøkelsen min gav uttrykk for at det kunne være irriterende og masete hvis foreldrene kontaktet dem på mobiltelefonen, i alle fall når de var sammen med venner. Flere sa at det verste med å ha mobiltelefon var at man kunne bli kontaktet når man ikke ønsket det, og at det ble forventet at man alltid var tilgjengelig. Samtidig nevnte mange

den trygghetsfølelsen som mobiltelefonen gav dem, siden de alltid kunne nå foreldrene. Mange sa at de følte seg tryggere når de gikk alene hvis de hadde med seg mobiltelefonen, og spesielt jentene sa at de gjerne snakket med foreldrene på mobiltelefonen hvis de gikk alene og følte seg redde. Dette viser at tolvåringen er i en mellomfase – mellom barn og ungdom – og de har nok ennå ikke kommet helt dit i sin utvikling at de søker mest mulig frihet fra hjemmet og foreldrene.

Kommunikasjon med far

Mobiltelefonen gjør det enklere å kommunisere, og dermed blir terskelen for å holde kontakt lavere. Det er nærliggende å anta at denne muligheten for hyppigere kontakt mellom foreldre og barn, kan bidra til å styrke relasjonen dem i mellom. Her vil jeg nevne en episode fra et av gruppeintervjuene mine: Midt i intervjuet mottok en av jentene en melding fra faren sin. Det viste seg å være et lydopptak, som hun spilte av for vennene. Jeg oppfattet ikke alt, men blant annet sa han ”...det er bare tullebukker i klassen din”, og det ble mottatt med latter av de andre i gruppen. I dette tilfellet dreide det seg ikke om en vanlig tekstmelding eller telefonsamtale, men det var like fullt et eksempel på at mobiltelefonen gav en ny og annerledes mulighet til kontakt mellom to parter. Kanskje er en slik enkel utveksling av humor på mobiltelefonen med på å styrke relasjonen mellom far og datter på mer enn én måte. I tillegg til følgene av selve kontakten, kan det tenkes at vennene syntes det var morsomt med en far som ville dele noe humoristisk med datteren. Samtidig ble han kanskje oppfattet som ”kul”, siden han også viste at han kunne bruke mobilen på denne måten.

Generasjonsforskjeller

Tolvåringene i undersøkelsen min ga uttrykk for at det var forskjeller mellom generasjonene når det gjaldt mobilbruk. De mente at de brukte mobiltelefonen mer enn mor. Hun brukte den i hovedsak for å ringe og å sende SMS, mens tolvåringene i tillegg brukte mange andre av mobiltelefonens funksjoner. Mange av respondentene mente at far brukte mobiltelefonen like mye eller mer enn de selv gjorde, fordi han også brukte den i jobbsammenheng. De sa at far brukte andre funksjoner enn det de selv gjorde, som e-post og wap. Anita Werner mener at mediene påvirker ulike aldersgrupper på forskjellig måte. ”Det er stor forskjell på å erfare et nytt fenomen i 40-årsalderen og i 10-årsalderen; det er vanskeligere å godta en ny ting når den støter mot fast etablerte holdninger eller vaner, enn når holdninger og vaner ennå ikke er etablert” (Werner 1997:52). På den annen side kan man si at den eldre generasjon stadig blir ”yngre” i vår tid, og flere setter seg inn i ny teknologi fordi de ser at har nytte av det i

hverdagen. For eksempel går pensjonister på kurs for å lære seg data, og de bruker også mobiltelefon.

Sonia Livingstone fant den samme tendensen når det gjaldt generasjonenes ulike bruk av data og Internett, som den jeg fant vedrørende mobiltelefonbruk: De unge bruker Internett til mye forskjellig og utnytter og utforsker i stor grad de mulighetene som fins der, mens foreldregenerasjonen stort sett bruker Internett til kommunikasjon (Livingstone 2002).

5.2.2 Mobilkommunikasjon med venner

Mikrokoordinering

Også når det gjaldt hvordan tolvåringene brukte mobiltelefonen i kontakten med venner, var tendensen den samme for bruk av SMS og samtaler. Oftest handlet kommunikasjonen om å gjøre avtaler, å gi beskjeder eller å få vite hvor vennene befant seg. På samme måte som i forhold til foreldrene, var mikrokoordinering sentralt i kontakten med vennene.

Mobiltelefonen åpner for at vennegjengen lettere kan legge planer på impuls, siden de har mulighet til å kontakte hverandre direkte og når som helst. Dette innebærer følgelig at mobiltelefonen alltid bør være slått på. Siden mobilen er et personlig medium, er terskelen lavere for å ta kontakt når som helst på dagen. At mobiltelefonen alltid er på, for stadig å ha en relasjon til sosiale grupper, innebærer altså en potensiell kontinuerlig tilstedeværelse, som begrepet "connected presence" er et uttrykk for. Man kan si at det er to faktorer som er viktige ved alltid å være tilgjengelig: muligheten til mikrokoordinering og muligheten til å opprettholde viktige relasjoner.

Tolvåringene trodde det ville bli vanskelig å klare seg uten mobiltelefonen, men de mente at de ville greid det. De var blitt vant til å bruke mobiltelefonen til mikrokoordinering, og derfor ville det vært irriterende og upraktisk å være uten. Mobiltelefonen var blitt en naturlig del av deres tilværelse. Caron og Caronia sier at "young people have totally integrated the mobile phone into their cultural universe" (Caron og Caronia 2007:176). Muligheten til kontinuerlig å sjekke mobiltelefonen for nye beskjeder blir viktig, siden man ikke vil gå glipp av tekstmeldinger eller samtaler. Disse kan inneholde viktig informasjon, for eksempel om vennegjengen skal møtes. Har man ikke mobiltelefon, kan det føre til en form for utestengelse fra vennegjengen.

Tilhørighet

Tekstmeldinger om små dagligdagse ting kan styrke et vennskap, og opprettholde en stadig følelse av tilhørighet i vennegjengen. Mye av SMS-kommunikasjonen blant mine informanter dreide seg om å holde kontakt med vennene. De sendte ofte meldinger for å uttrykke omtanke, direkte eller indirekte, for eksempel av typen ”Glad i deg” eller ”Hva skjer ’a?”. De kunne også sende meldinger seg i mellom med humoristisk innhold, som ”Bø!” og ”Bø til deg og.”. Berit Skog sier at SMS-humor har en sosial funksjon: ”En morsom og kreativ tekstmelding er ofte utformet med tanke på *en* bestemt person. Dette signaliserer omtanke og vi-følelse. Bruken av interne koder i tekstmeldinger er dermed en markør av tilhørighet til en vennekrets, et fellesskap eller en subkultur” (Skog 2006:208-209).

Med mobiltelefonen kan man utveksle informasjon om andre når som helst og hvor som helst, og dette har skapt en ny arena for sladder i dagliglivet. I min undersøkelse svarte mange av tolvåringene at de brukte mobiltelefonen til å fortelle om ting som hadde skjedd, eller selv å få vite ting. Det var klart flest jenter som sa at de gjorde dette. Når det gjaldt å bruke mobiltelefonen til å snakke stygt om andre, var det få som sa at de gjorde dette, men også her var det flere jenter enn gutter som svarte at det kunne forekomme. Caron og Caronia påpeker at sladring er en sentral del av ungdommers kommunikasjon med hverandre, og dermed interessant å studere for å forstå ungdomskulturen. Det kreves av medlemmene i en sosial gruppering at de deler informasjon om hendelser som angår de andre medlemmene i gruppen. ”Building friendships by phone calls means using the devices as a system for controlling members of the group, identifying their willingness to confirm their membership, and (re)constructing the specific aspects of this community’s culture, which is based primary on friendship and the rules of friendship” (Caron og Caronia 2007:170).

Man kan si at sladder i mange tilfeller blir en form for *fatisk* kommunikasjon, som innebærer et fokus på situasjon fremfor innhold (Malinowski 1923). Det som er viktigst er at kommunikasjonen finner sted, og innholdet kan komme i annen rekke. Sladder tjener gjerne som et middel for å opprettholde vennskap, da den pågående kommunikasjonen forsikrer partene om at vennskapet deres er sterkt. Ling påpeker at særlig innholdet i tekstmeldingene til yngre kvinner synes å spenne over et bredt register. De bruker tekstmeldinger både til koordinering og mer følelsesrelatert kommunikasjon. Ling påpeker at unge kvinners tekstmeldinger gjerne er lengre og har en mer kompleks struktur. Dessuten sier han at kvinner i større grad ivaretar tradisjonelle konvensjoner tilknyttet andre skriftlige uttrykksformer i sine

tekstmeldinger, enn hva menn gjør. Han ser dette i sammenheng med at kvinner generelt synes å ha bedre evne til interaksjon med andre (Ling 2004:164). Dermed er det ikke helt uventet at flest jenter i min undersøkelse brukte mobiltelefonen til å sladre. I tolvårsalderen er jentene i ferd med å utvikle en identitet som unge kvinner, og kontakten med jevnaldrende blir viktig for å ha noen å sammenligne seg med. I denne prosessen kan sladring også gi informasjon og kunnskap ut fra om den fører til sanksjonering eller anerkjennelse. Dermed får de unge en pekepinn om hvordan de bør oppføre seg for å bli sosialt akseptert.

Kjønnsforskjeller

Det var også flere jenter enn gutter som sa at de likte å sende lange tekstmeldinger, en gladmelding eller en hilsen. På samme måte var det var flest jenter som sa at de likte å snakke lenge i mobilen, enten for å fortelle om ting som hadde skjedd eller for å få tiden til å gå. Berit Skog nevner at kjønnsforskjeller når det gjelder mediebruk, grovt sett kan beskrives i at jentene foretrekker ord, guttene bilder. Jentene leser mer, mens guttene ser mer tv og spiller dataspill (Skog 2006). I tråd med dette er det ikke så overraskende at det var jentene i min undersøkelse som brukte mest tid på mobilsamtaler og lange tekstmeldinger. I tolvårsalderen begynner nok mange jenter nettopp å bli mer opptatt av kommunikasjon og relasjoner, og dette gjenspeiles også i deres mobilbruk.

På bakgrunn av dette er det kanskje heller ikke overraskende at det i mitt utvalg var flere jenter enn gutter som pleide å bruke ”smileys” i tekstmeldingene sine. Berit Skog beskriver ”smileys” som kombinasjoner av tegn som brukes til å uttrykke emosjonelle ansiktsuttrykk. De må leses sidelengs, og brukes gjerne for å understøtte det tekstlige budskapet (Skog 2006). For eksempel kan det være et nyttig grep å bruke ”smileys” for å markere ironi i en tekstmelding, og dermed legge føringer for tolkningen. Skog påpeker at man i SMS er helt avhengig av å tolke det skrevne budskap, fordi man mangler referanserammer som kroppsspråk og ansiktsuttrykk. ”Smileys brukes for å sikkerhetsklarere at SMS-humor, ironi og sarkasme oppfattes som nettopp dette” (Skog 2006: 205). Skog sier at de unge er SMS-språkets innovatører. Med sjargong, tegn og forkortelser gir de tekstmeldingene et humoristisk tilsnitt (Skog 2006). Jentene skrev meldinger med lengst innhold, og dermed ble kanskje behovet større for den tilleggsinformasjonen som ”smileys” kan gi. Jentene i min undersøkelse sendte også ofte tekstmeldinger for å vise omtanke eller komme med en gladmelding eller hilsen. I slike tekstmeldinger vil en ”smiley” eller to understøtte budskapet, og for eksempel tydeligere formidle omtanke eller glede overfor mottakeren.

Min undersøkelse viste altså en tendens til at jentene i større grad enn guttene brukte mobiltelefonen til å styrke og vedlikeholde vennskap. Dette harmonerer også med Skogs funn om kjønnsforskjeller i de unges mobilbruk, der det var en tendens til at jenter vektla å sende tekstmeldinger, mens gutter i større grad var interessert i spill. Elise Seip Tønnessen påpeker at forskjeller på jenters og gutters mediebruk er et mønster som har holdt seg stabilt over lang tid, og som har vist seg i flere medier, fra bøker til datamaskin (Tønnessen 2007:133). Hun sier også at mens guttene tiltrekkes av det som krever teknisk kompetanse, hurtighet og målrettethet, fascineres jentene av det som appellerer til det kreative og estetiske, og som utfolder seg over tid, der prosessen er viktigere enn produktet (Tønnessen 2007:152).

Sosialiseringsverktøy

Mange av tolvåringene jeg snakket med sa at de i enkelte situasjoner foretrakk å snakke med vennene i mobiltelefonen fremfor å møte dem ansikt til ansikt. Dette var helst situasjoner som kunne være pinlige, som å krangle, å flørte, å spørre om sjans eller å slå opp. Tolvåringen er i en overgangsfase mellom barn og ungdom, og i denne fasen blir refleksivitet rundt egen identitetsutvikling viktig. Dette innebærer at man er bevisst på hvordan man ønsker å bli oppfattet, hvilken "rolle" man spiller. Erwing Goffman mener at mennesker i interaksjon med andre alltid vil forsøke å styre det inntrykket andre får av en, og anser individet for å være svært selvbevisst (Goffman 1959). Han sammenligner menneskers oppførsel i ulike sosiale sammenhenger med opptreden på en teaterscene, og påpeker at det stilles ulike forventninger til opptreden i ulike situasjoner. Vennegjengen er i denne sammenheng viktig som en arena for å teste ut akseptabel atferd. Ling og Yttri omtaler vennskap blant unge som "en institusjon hvor forskjellige rutiner og overlevert kunnskap kan tas opp, for eksempel ting som angår seksualitet, og et område der deler av barnets sosiale identitet utvikles" (Ling og Yttri 2003:4). Vennegjengen bidrar på denne måten til individets sosialisering og identitetsutvikling. Mobiltelefonen kan fungere som et bekvemt mellomledd i en slik utviklingsprosess.

Digital mobbing

Med mobiltelefonen senkes altså terskelen for å utveksle intime meldinger, noe som kan føre til flørting og økt kontakt med vennene. Imidlertid tilbyr mobiltelefonen også flere muligheter for ubehagelig kontakt, noe som kan føre til erting og i verste fall mobbing. Tidligere møttes mobber og mobbeoffer ansikt til ansikt, mens digital mobbing innebærer at mobberen har mulighet til å være anonym. Mange av tolvåringene i min undersøkelse sa at de fra tid til

annen mottok både tulleoppringinger og tekstmeldinger med ulike former for useriøst innhold. Et fåtall av tolvåringene sa derimot at de selv sendte ekle tekstmeldinger til andre eller drev med tulleringing. Det kan være vanskelig å skille mellom hva som er digital mobbing og hva som ikke er det. Som Kowalski, Limber og Agatston påpeker: ”As with interpersonal teasing, whether something is considered cyber bullying likely depends on who you ask (Kowalski, Limber og Agatston 2008:43). Offeret vil ofte føle seg mobbet, selv om den andre part ikke føler seg som en mobber.

Tolvåringene i min undersøkelse sa at de ikke selv hadde følt seg ertet ved at noen ringte dem på mobiltelefonen, men noen visste om andre som hadde opplevd det. De oppga heller ikke at de selv hadde ertet noen med oppringinger på mobiltelefonen. Derimot hadde mange av respondentene blitt utsatt for tulleringing, eller selv foretatt slike oppringinger. Hensikten kunne være å utsette noen for en spøk eller å skremme noen. ”Skremme-oppringingene” kom gjerne på kvelden eller natten. Oppringingene kunne ifølge tolvåringene være irriterende, men vel så ofte både skremmende og underholdende på samme tid, og tolvåringene snakket om dem med en slags skrekkblandet fryd. Det var ofte et element av humor i disse oppringingene, og Ling sier at humor kan fungere som del av et ritual der gruppetilhørighet utvikles og opprettholdes (Ling 2008). Det kan tenkes at tolvåringene følte en form for tilhørighet ved å motta en del av disse meldingene, og kanskje særlig i forhold til ”skremme-meldingene”. Disse var som regel utført av noen de kjente, og dermed var de personlig motivert. Det virket som om formålet med disse meldingene ikke var å være slem og ekkel, men heller underholdende, småfrekk eller kanskje litt flørtende. Jeg fikk inntrykk av at de fleste hadde opplevd en eller flere slike oppringinger, og det kan tenkes at man ville følt seg utenfor fellesskapet dersom man aldri hadde opplevd dette.

Mange av tolvåringene sa at noe av det verste med mobiltelefonen, var at man kunne sende melding fra andres telefonnummer, som jeg fikk noen eksempler på (se kapittel 4, s. 63). Blant annet opplevde en av tolvåringene jeg snakket med opplevde jo å miste telefonen i en lengre periode, da foreldrene måtte ha bevis for at det ikke var hun som sendte de stygge meldingene, selv om det så ut som om de kom fra hennes telefonnummer. At noen utnytter ens identitet på denne måten oppleves nok som mer ubehagelig enn de tidligere nevnte tulleoppringingene, og kan ofte sies å være en form for indirekte mobbing. Kowalski, Limber og Agatstons begrep ”impersination” er også relevant her, da man utgir seg for å være en annen, og utfører ulike upassende handlinger i dennes navn. Her kan man påpeke en likhet

med Internett, der man på sosiale nettsteder som Facebook kan risikere at noen oppretter en personlig profil i ens navn, og kommuniserer ting til omverdenen man ikke har kontroll over.

I spørreskjemaene var det noen få av tolvåringene som skrev at de hadde brukt mobiltelefonens kamera eller video til å plage eller erte andre. Litt flere skrev at de selv hadde følt seg ertet av å bli filmet eller fotografert med mobiltelefon. I gruppeintervjuene sa imidlertid ingen at de hadde hatt befatning med erting eller mobbing på denne måten. Imidlertid sa en gutt at han hadde filmet en kamerat da han ”gikk på trynet” på isen, og en jente fortalte at hun hadde filmet en venninne ”for å erte henne litt”, fordi hun var ”skikkelig sur” på henne. Slik som tolvåringene fortalte om episodene, hørtes de ufarlige ut. Imidlertid er det viktig å huske på at de det gjaldt kan ha opplevd situasjonen annerledes, og kanskje som mer ubehagelig enn den var tenkt. I mitt materiale fant jeg likevel ikke noe som jeg vil si faller inn under begrepet ”Happy slapping”. Dette innebærer at et tilsiktet angrep på en person blir filmet, og deretter delt med andre eller lagt ut på nettet.

Likevel må det nevnes at ulike tilfeller av mobbing med mobiltelefonen stadig forekommer, og at digital mobbing både på nett og mobil er utbredt blant barn og unge. Nettstedet Barnevakten.no viser i artikkelen ”- Mange barn mobbes digitalt ” til en undersøkelse fra Telenor høsten 2008. Der svarer 15 prosent av barna i aldersgruppen 10-15 år at de selv eller noen de kjenner har fått mange eller svært mange meldinger som de har opplevd som mobbing eller erting på Internett eller mobiltelefonen. Totalt sier hele 70 prosent av barna at de selv, eller noen de kjenner, har fått noen få meldinger som de har opplevd som mobbing eller erting (Barnevakten.no, 05.11.2009).

Mulighetene for å utføre digital mobbing blir stadig flere. Et eksempel på dette er det norske nettstedet tulleSMS.no, som reklamerer med 100 prosent anonymitet for avsender. Flere forslag til ferdige meldinger er tilgjengelige, og man kan velge avsender som for eksempel politiet, Satan, Jesus, en politiker, annen offentlig person eller egne familiemedlemmer. NRK Nordland forteller om tolv år gamle Natalie Espeseth Mørch som mottok følgende tekstmelding, som hun opplevde som truende og ekkel: "Hvis du ikke oppfører deg bra de siste ukene kommer det til å skje noe fælt...zzzSatan" (Barnevakten.no, 14.04.2010).

Som nevnt var det få av deltagerne i min undersøkelse som sa at de brukte mobiltelefonen til å plage eller snakke stygt om andre. Enda færre av dem sa at telefonsamtalene og

tekstmeldingene deres kunne handle om sex eller porno. Det kan tenkes at ikke alle tolvåringene var helt ærlige når de svarte på disse spørsmålene, men kanskje snakket meg litt etter munnen og ga de svarene som de trodde jeg ville høre. At det forekom så lite av for eksempel sex og porno avviker fra andre undersøkelser som er gjort. I ”En digital barndom?” fant man for eksempel at en god del av guttene sendte hverandre meldinger med pornografisk innhold (Kaare, Brandtzæg, Bae og Endestad 2006). En mulig årsak til at mine informanter svarte som de gjorde, kan være at tiden jeg hadde til rådighet på hver av skolene var knapp. Som nevnt i kapittel 3, var jeg bare en eller to dager på hver skole, og jeg hadde dermed ikke mulighet til å bygge opp en nær relasjon til tolvåringene. Dermed følte de seg kanskje ikke såpass fortrolige med meg at det var naturlig for dem å fortelle det, dersom de for eksempel sendte eller fikk sex-relaterte tekstmeldinger.

Kjedemeldinger

En meldingstype som imidlertid mange av mine informanter sa at de fikk, var kjedemeldinger. I følge Berit Skog er kjedemeldinger meldinger som uendret sirkuleres fra en mobiltelefon til en annen. Kjedemeldinger er en form for kollektiv tekstmeldingsatferd, og en oppfølger av kjedebrevene (Kasesniemi og Rautiainen 2002 i Skog 2006). I kjedebrevet oppfordres mottakeren til å lage en rekke kopier av brevet, og deretter sende dem videre til flest mulig. Et vanlig grep i slike brev er å benytte følelsesmessig manipulerende historier. Enda vanligere er kanskje utnyttelsen av overtro, og at man truer mottakeren med for eksempel uflaks eller negative hendelser dersom vedkommende "bryter kjeden" ved ikke å overholde vilkårene som er fastsatt i brevet. Dette lignet på innholdet i mange av kjedemeldingene tolvåringene fortalte om, hvor man for eksempel ble truet med å bli drept. Tolvåringene ga uttrykk for at de ikke lot seg skremme av slike kjedemeldinger. Det var som regel kjedelig og irriterende å få dem, og de tok opp plass på mobiltelefonen deres.

En annen type kjedemeldinger er tilknyttet høytider eller aktuelle hendelser (Skog 2006), og mine informanter ga også eksempler på at de fikk slike. En slik tekstmelding kunne formidle at man for eksempel fikk en god jul eller sommer dersom man oppfylte kravet om å videresende meldingen til et visst antall personer. Det kunne også hende at meldingen kun var en massesendt hilsen, for eksempel i forbindelse med en høytid, som ikke innebar noen forholdsregler. Slike meldinger sa naturlig nok flere av tolvåringene at det var hyggelig å få. Selv om en slik hilsen ikke er personlig formulert av senderen til en bestemt mottaker, kan handlingen være med på å styrke relasjonen mellom de to, og man kan si at dette er et annet

eksempel på fatisk kommunikasjon (Malinowski 1923), der det at meldingen er sendt blir viktigere enn hva den faktisk inneholder.

Uskrevne regler

Tolvåringene sa at de likte å sende hverandre sanger, animasjoner og bilder. Utrveksling av meldinger med slikt innhold, så vel som vanlige tekstmeldinger, kan omtales som *digital gavegiving*. Truls Johnsen trekker en parallell mellom ordinær gavegiving og digital gavegiving, og viser i den sammenheng til Marcel Mauss. Mauss fremhever blant annet tre viktige aspekter for gavegiving i et sosialt nettverk: en plikt til å gi, en plikt til å motta og en plikt til å gi tilbake (Johnsen 2003). Johnsen mener at disse tre reglene også eksisterer når tenåringer sender hverandre meldinger på mobiltelefonen: ”The duty to give, receive and give back is known to the participants in the communication, and they all know the sanctions that are put upon them if they break this system”(Johnsen 2003:166). Den digitale gavegivingen tilbyr en mulighet til å styrke relasjonene i de unges sosiale nettverk, selv om meldingene i seg selv har liten eller ingen økonomisk verdi (Johnsen 2003). Det blir altså viktig for de unge å delta i den digitale gavegivingen for å opprettholde sin status som en del av vennegjengen.

Tolvåringene jeg snakket med sa at de sjelden slo av mobiltelefonen. Det måtte i så fall være i situasjoner hvor det ville være flaut dersom den skulle ringe. De var opptatt av at bruken av mobiltelefonen ikke skulle oppfattes som uhøflig. Dette kan sammenlignes med begrepet ”nettiquette”, som handler om skikk og bruk på Internett. På samme måte som det finnes regler for atferd når man bruker ulike nett-tjenester, finnes det uskrevne regler tilknyttet akseptabel mobilbruk i ulike sosiale sammenhenger.

Identitetsmarkør

Tolvåringene syntes det var uviktig om vennene deres likte mobiltelefonen de selv hadde. De var heller ikke opptatt av at mobilen deres skulle ligne den vennene hadde. Det var for meg noe overraskende at de var såpass lite opptatt av dette. Jeg hadde nok forventet at mobilen i større grad ble brukt som en identitetsmarkør, der merke og design kan være viktig for å formidle bestemte verdier. Dette ville samsvare med Lings oppfatning, siden han trekker en sammenligning mellom mobiltelefonen og mote. På samme måte som mote kan uttrykke sosial tilhørighet, kan bruk av bestemte gjenstander markere status og tilhørighet til en bestemt gruppe (Ling 2006). Ling og Yttri ser mobiltelefonen som en måte å vise fram kunnskap om gjeldende mote, og på den måten få økt status og innflytelse i jevnaldergrupper.

De omtaler mobiltelefonen som et slags smykke, som utover sine funksjonelle egenskaper vitner om eierens kompetanse om design, kjøp og bruksmåte. Hvordan mobiltelefonen ser ut, brukes og vises fram kan påvirke individets sosiale status blant jevnaldrende (Ling og Yttri 2003:9).

Som nevnt var mine informanter svært tydelige på at de ville ha en mobil som skilte seg ut. Mange begrunnet dette med at de da ville føle seg spesielle selv. Jeg syntes det var interessant at de allerede i tolvårsalderen hadde et behov for også å være individualistiske. Elise Seip Tønnessen fant en lignende tendens da hun i 2004 snakket med 15-åringene om deres forhold til idoler i mediene. Mange av hennes informanter ville ikke navngi personer de beundret, enten det var snakk om personer i mediene eller i det virkelige liv. De ville først og fremst være seg selv. Tønnessen sier at dagens unge synes mer skeptiske enn tidligere ungdomsgenerasjoner når det gjelder å knytte sin identitet til idealene som vises frem i dagens medieoverflod. Hun mener at det kan være snakk om et kulturelt klimaskifte, som går i retning av en økt individorientering i kulturen, og der det å ville ligne andre kan oppfattes som manglende selvstendighet (Tønnessen 2007:169).

Tolvåringene i min undersøkelse var heller ikke spesielt opptatt av å ha flest mulig kontakter registrert i telefonlisten, og de færreste visste hvor mange kontakter de hadde i forhold til vennene. Også dette fant jeg overraskende, da jeg kanskje hadde forventet at dette var en måte å demonstrere popularitet på, i likhet med sosiale nettsteder som Facebook, der man kan legge sin kontaktflate åpen for alle. En årsak til at dette ikke var så viktig for tolvåringene kan kanskje være den livsfasen de befinner seg i; de har fortsatt en fast forankring til hjemmet. I begynnelsen av tenårene, når løsringen fra foreldrene blir tydeligere og de skal stå mer på egne ben, vil det trolig bli viktigere for dem å ha en stor personlig kontaktflate som andre kjenner til. Muligheten til å demonstrere popularitet blant jevnaldrende vil da trolig ha større betydning for deres identitetskonstruksjon.

I dette kapittelet har jeg diskutert og analysert mine viktigste funn i lys av oppgavens problemstilling. I neste kapittel vil jeg oppsummere disse funnene, og knytte dem opp mot en hovedkonklusjon.

6. AVSLUTNING OG KONKLUSJON

Utgangspunktet for denne oppgaven var følgende problemstilling:

Hvordan bruker tolvåringene i Oslo mobiltelefonen, og hvilken rolle spiller denne bruken i deres sosialisering?

I forrige kapittel analyserte og diskuterte jeg relevante funn tilknyttet denne problemstillingen. I dette kapitlet vil jeg oppsummere de viktigste funnene og trekke en hovedkonklusjon.

6.1 Hvordan bruker tolvåringene i Oslo mobiltelefonen?

Når det gjaldt tolvåringenes bruk av mobiltelefonen, fant jeg tre fremtredende aspekter. Mobiltelefonen hadde en sentral rolle som *kommunikasjonsverktøy* for tolvåringene. Dessuten var det viktig at mobiltelefonen var *brukervennlig og anvendelig*. I tillegg utviste tolvåringene en *økonomisk bevissthet* i forhold til sin mobilbruk.

6.2 Hvilken rolle spiller tolvåringenes bruk av mobiltelefonen i deres sosialisering?

Jeg fant at tolvåringene *kommuniserte* mest med *foreldre og venner* via mobiltelefonen, og mor var den de kommuniserte hyppigst med. Mobiltelefonen var viktig for mikrokoordinering, både i forhold til foreldre og venner. Mobiltelefonen bidro paradoksalt nok både til *trygghet* og *frihet* for tolvåringene; kontakten med foreldrene skapte trygghet, mens kontakten med vennene innebar en frihet. Mobiltelefonen ble brukt for å opprettholde en følelse av *tilhørighet* med vennene. Jeg fant visse *kjønnsforskjeller* i tolvåringenes mobiltelefonbruk; det var en tendens til at jentene hadde lengre samtaler, sendte lengre tekstmeldinger, og oftere brukte ”smileys”. Det var overraskende få av tolvåringene som sa at de hadde hatt befatning med *mobbing via mobiltelefonen*. *Kjedemeldinger* var derimot et vanlig fenomen blant tolvåringene. Et annet overraskende funn var at mobiltelefonen ikke var særlig viktig som *identitetsmarkør* for tolvåringene.

6.3 Hvordan kan mine funn om tolvåringenes mobiltelefonbruk relateres til den sosialisingsprosessen de befinner seg i?

Tolvåringene befinner seg i en livsfase som på mange måter preges av ambivalens, de er på vei fra å være barn og til å bli ungdom. De har begynt å frigjøre seg fra familien, og heller knytte seg sterkere til vennene. Foreldre og venner representerer de viktigste sosiale arenaene for tolvåringene. For deltagerne i min undersøkelse var mobiltelefonen sentral i kommunikasjonen med både familie og venner. Den gjorde det mulig for tolvåringene å forholde seg til de to "verdenene" samtidig, og ga dem dermed både en følelse av trygghet og frihet.

Sentralt i tolvåringenes frigjøringsprosess står egen identitetsutvikling, samtidig som gruppetilhørighet er viktig. Mobiltelefonen gjorde det mulig for tolvåringene å opprettholde en stadig kontakt med vennene, og dermed hadde den en viktig rolle i å styrke båndene til vennegjengen. Utvekslingen av ulike typer meldinger ble et symbol på en eksisterende relasjon eller gruppetilhørighet. Blant annet var det vanlig for tolvåringene å sende hverandre kjedemeldinger, hvor selve handlingen gjerne var viktigere enn innholdet.

I tillegg syntes det som om jentene i større grad brukte mobiltelefonen til kommunikasjon som uttrykke omtanke. Det kan tenkes at mobiltelefonen ga dem en mulighet til å kommunisere omtanke som de ellers ikke ville hatt. Dermed fikk kanskje mobiltelefonen en annen og mer sentral rolle i jentenes sosialisingsprosess, i forhold til å utvikle evnen til omsorg og omtanke.

Tolvåringene var ikke opptatt av å bruke mobiltelefonens utseende for å uttrykke gruppetilhørighet. De ville tvert i mot ha en mobiltelefon som skilte seg ut. Dermed var mobiltelefonen et middel til å definere seg selv som forskjellig fra vennegjengen. Mobiltelefonen fikk en rolle i å utvikle selvstendighet og en personlig identitet.

Tolvåringene i min undersøkelse ga uttrykk for at det ville være en ulempe ikke å ha mobiltelefon, fordi den er praktisk og skaper flyt i hverdagen. Berit Skog sier det slik: "Mobiltelefonen er blitt ungdommens forlengede arm" (Skog 2006:202).

6.4 Hovedkonklusjon

I denne oppgaven ønsket jeg å studere tolvåringers bruksvaner tilknyttet mobiltelefonen, og å undersøke hvilke sammenhenger som kunne eksistere mellom denne bruken og tolvåringenes sosialiseringsspross. For å gjøre dette benyttet jeg meg av en todelt spørreundersøkelse, der respondentene besvarte et skriftlig spørreskjema og deltok i et gruppeintervju. Basert på funnene i min undersøkelse blant 104 tolvåring i Oslo i 2007, syntes mobiltelefonen å spille en relativt viktig rolle i tolvåringenes sosialiseringsspross. Det syntes å være flere positive enn negative følger av tolvåringenes bruk av mobiltelefonen. Ut fra det tolvåringene selv sa var mobbing via mobiltelefonen nærmest ikke-eksisterende, selv om småerting kunne forekomme. Dette fant jeg overraskende, men samtidig var det med på å forsterke det generelt positive inntrykket tolvåringene ga av sin mobiltelefonbruk.

Min undersøkelse ble gjort høsten 2007. Siden noen år har gått, er ny empiri kommet til på området. Medieteknologien utvikles kontinuerlig, og i raskt tempo, og dermed oppstår nye bruksmønstre. Derfor er det grunn til å tro at noen av funnene ville vært annerledes dersom undersøkelsen ble gjort i dag. Samtidig mener jeg at andre funn i oppgaven stadig er interessante, siden mobiltelefonen stadig har en sentral rolle i de unges hverdag.

LITTERATUR

Caron, André H. & Caronia, Letizia (2007) *Moving cultures*. Montreal: McGill-Queen's University Press

Drotner, Kirsten (1995) *Mediedannelse: Bro eller barriere?- Om barn og unges mediebruk*. Kjøbenhavn: Medieutvalget

Drotner, Kirsten (1999) *Unge, medier og modernitet. Pejlinger i et foranderlig landskab*. København: Borgen

Endestad, Tor, Brandtzæg, Petter Bae, Heim, Jan, Torgersen, Leila & Kaare, Birgit Hertzberg (2004) *En digital barndom? En spørreundersøkelse om barns bruk av medieteknologi*. Oslo: NOVA

Frønes, Ivar (2002) *Digitale skiller. Utfordringer og strategier*. Bergen: Fagbokforlaget

Gentikow, Barbara (2005) *Hvordan utforsker man medieerfaringer? Kvalitativ metode*. Kristiansand: IJ-forlaget

Giddens, Anthony (1991) *Modernity and self-identity: self and society in the late modern age*. Cambridge: Polity press

Goffman, Erwing (1959) *The presentation of self in everyday life*. New York: Doubleday Anchor Books

Gullestad, Marianne (1989) *Kultur og hverdagsliv. På sporet av det moderne Norge*. Oslo: Universitetsforlaget

Hansen, Flemming (red.) (2002) *Børns oppvekst som forbrugere*. Frederiksberg: Samfundslitteratur

Hammervold, Randi (2008) *En kort innføring i SPSS*. Trondheim: Tapir Akademisk Forlag

Grønmo, Sigmund (1996) ”Forholdet mellom kvalitative og kvantitative tilnæringer i samfunnsforskningen”. I Holter, Harriet & Kalleberg, Ragnvald (red) (1996) *Kvalitative metoder i samfunnsforskning*. Oslo: Universitetsforlaget, s. 73-109

Herstad, Marie (2008) *Ung i utkanten. Ungdom og bruk av IKT*. Masteroppgave i medievitenskap, Institutt for medier og kommunikasjon, Universitetet i Oslo.

Jørgensen, Harald (2003) *Hovedoppgaven. Skikk og bruk i oppgavearbeidet*. Oslo: Novus Forlag

Kaare, Birgit Hertzberg (2004) “Alder ingen hindring? Synet på alder og mediekompetanse.” i *Tidsskrift for kulturforskning*, nr.1, Oslo, s. 51-65

Kaare, Birgit Hertzberg, Brandtzæg, Petter Bae, Heim, Jan & Endestad, Tor (2006) ”In the borderland between family orientation and peer-culture: the use of communication technologies among norwegian tweens” i *New media and society (in print)* Sage 2006.

Johnsen, Truls (2003) “The social context of mobile phone use of Norwegian teens “ i James E. Katz (ed.) (2003) *Machines that become us. The social context of personal communication technology*. New Brunswick, New Jersey: Transactions Publishers, s.161-169

Kress, Gunter & Van Leeuwen, Theo (2001) *Multimodal Discourse. The modes and media of contemporary communication*. London: Arnold (Hodder Headline Group)

Kvale, Steinar (2001) *Det kvalitative forskningsintervju*. Oslo: Ad Notam Gyldendal

Kowalski, Robin M., Limber, Susan P., & Agatston, Patricia W. (2008) *Cyber bullying. Bullying In The Digital Age*. Malden, Massachusetts: Blackwell

Lie, Sissel (1995) *Fri som foten. Om å skrive fagtekster*. Oslo: Ad notam Gyldendal

Ling, Rich (2006) “Mobile Emancipation. Children, Youth and the Mobile Phone” i kompendium i medievitenskap, MEVIT4613. Universitetet i Oslo, Institutt for medier og kommunikasjon 2006, s. 187-201

Ling, Rich (2008) *New Tech, New Ties. How mobile communication is reshaping social cohesion*. Cambridge, Massachusetts: MIT Press

Ling, Rich (2004) *The Mobile Connection. The Cell Phone's Impact on Society*. San Fransisco: Morgan Kaufmann Publishers

Ling, Rich & Yttri, Birgitte (2003) ”Kontroll, frigjøring og status. Mobiltelefon og maktforhold i familie og ungdomsgrupper.”

[http://www.richardling.com/papers/2003_youth_power_and_mobile_telephony.pdf]

Livingstone, Sonia (2002) *Young people and new media: childhood and the changing media environment*. London Thousand Oaks, California: SAGE

Lüders, Marika, Prøitz Lin & Rasmussen, Terje (2007) *Personlige medier. Livet mellom skjermene*. Oslo: Gyldendal Akademisk

Lund, Thorleif & Haugen, Richard (2006) *Forskningsprosessen*. Oslo:Unipub

Malinowski, B. (1923) "The Problem of Meaning in Primitive Languages" i Charles K. Ogden & Ian A. Richards (eds.) *The Meaning of Meaning*, London: Routledge, s.146-152

Mordal, Tove L. (2000) *Som man spør får man svar. Arbeid med survey-opplegg*. Oslo: Universitetsforlaget

Næss, Therese Dahn (2005) *Mobiltelefonen – mobbernes nye våpen? En kvantitativ og kvalitativ studie av mobilmobbing blant ungdom*. Masteroppgave i medievitenskap, Institutt for medier og kommunikasjon, Universitetet i Oslo

Rørvik, Harald (1994) *Læring og utvikling: det pedagogiske oppdraget*. Oslo: Universitetsforlaget

Schultz, Duane & Schultz, Sydney Ellen (1998) *Theories of personality* California: Brooks/Cole Publishing Company

Silverstone, Roger, Eric Hirsch & David Morley (1992) "Information and communication technologies and the moral economy of the household" i Silverstone and Hirsch: *Consuming Technologies*. London: Routledge, s. 9-18

Skog, Berit (2006) "Humor på sms. Q1, kjapp og kreativ" i Kjus, Yngvar & Kaare, Birgit Hertzberg (2006) *Humor i mediene*. Oslo: Cappelen Akademisk Forlag, s. 201-215

Skog, Ole-Jørgen (2004) *Å forklare sosiale fenomener. En regresjonsbasert tilnærming*. Oslo: Gyldendal Akademisk

Tapscott, Don (1998) *Growing up digital : the rise of the net generation*. New York: McGraw-Hill

Tingstad, Vebjørn (2006) *Barndom under lupen. Å vokse opp i en foranderlig mediekultur*. Oslo: Cappelen Akademisk Forlag

Tingstad, Vebjørn (2008) i "Barn, dataspill og digital kompetanse. Perspektiver og forskningsutfordringer i Carlsson, Ulla (red.) *Nordicom Information 2 2008*. Den kompetenta gamern. En konferens om ny mediekompetens, s.47-56

[http://www.nordicom.gu.se/common/publ_pdf/263_tingstad.pdf]

Tønnessen, Elise Seip (2007) *Generasjon.com. Mediekultur blant barn og unge*. Oslo: Universitetsforlaget

Werner, Anita (1997) *Barn i fjernsynsalderen. Hva vet vi om medienes innflytelse?* Oslo: Ad Notam

Østbye, Helge, Helland, Knut, Knappskog, Karl & Larsen, Leif Ove (2007) *Metodebok for mediefag*. Bergen: Fagbokforlaget

Litteratur fra internett (alle linker er testet og funnet aktive den 27.05.10)

<http://www.barnevakten.no/sider/tekst.asp?side=26751>

<http://www.barnevakten.no/tekst/26489/%96-Mange-barn-mobbes-digitalt.aspx>

<http://www.learningplaceonline.com/stages/organize/Erikson.htm>

<http://www.medietilsynet.no/no/Trygg-bruk/Nyheter/Tryggbruk-rapport-oppdater/>

<http://www.medietilsynet.no/no/Trygg-bruk/Tema/Digital-mobbing/Hva-er-digital-mobbing/>

http://www.nrk.no/nyheter/distrikt/nrk_trondelag/1.7092371

<http://www.ssb.no/likestilling/>

SPØRRESKJEMA

i forbindelse med masterprosjektet

TOLVÅRINGER OG MOBILTELEFON I 2007

Hvordan bruker tolvåringer i Oslo mobiltelefonen
og hvilken rolle spiller denne bruken i deres
sosialisering?

Kristin Øye,
Institutt for Medier og Kommunikasjon, Universitetet i Oslo

LITT OM DEG SELV

Sett ett kryss for hvert spørsmål:

1. Er du gutt eller jente? Gutt Jente

2. Er du født i Norge? Ja Nei Skriv hvilket land:

3. Er din mor født i Norge? Ja Nei Skriv hvilket land.....

4. Er din far født i Norge? Ja Nei Skriv hvilket land.....

5. Hvilke voksne bor du sammen med?

Mor og far Bare mor Bare far Bytter på å bo hos mor og far

6. Har du søsken?

Nei En bror Flere brødre En søster Flere søstre

7. Hvis du har søsken, hvor mange bor du sammen med? Skriv tall:

..... bror/brødre søster/søstre

8. Har du mobiltelefon? Ja Nei

9. Hvis du ikke har mobiltelefon, hva er grunnen til det? Sett inntil tre kryss.

☐ Jeg vil ikke ha mobiltelefon	☐ Jeg trenger ikke mobiltelefon
☐ Jeg har ikke penger til å kjøpe/
bruke mobiltelefon	☐ Jeg får ikke lov av foreldrene mine
☐ Foreldrene mine har ikke råd til å betale	☐ Annen grunn, skriv hvilken.....

Dersom du ikke har mobiltelefon, kan du avslutte her.

Til deg som har mobiltelefon.

MOBILTELEFONEN DIN

10. Hvis du skulle kjøpe ny mobiltelefon nå, hva ville vært viktig med den? Sett ett kryss for hver egenskap.

	Uviktig	Litt viktig	Ganske viktig	Svært viktig
Merke	☐	☐	☐	☐
Design (utseende, farge, størrelse)	☐	☐	☐	☐
Lett å bruke	☐	☐	☐	☐
Den kan brukes til mye forskjellig	☐	☐	☐	☐
Pris/abonnement	☐	☐	☐	☐
Den ligner telefonen til vennene mine	☐	☐	☐	☐

11. Hva liker du best å bruke mobiltelefonen til? Sett tre kryss.

- Snakke i den
- Sende/motta tekstmelding (SMS)
- Sende/motta bildemelding (MMS)
- Ta bilde
- Ta video
- Ta lydopptak
- Bruke mp3-spiller
- Spille spill
- Surfe på internett (wap)

12. Hvor ofte gjør du dette med mobiltelefonen din? Sett ett kryss for hver aktivitet.

	Daglig	Et par eller flere ganger i uka	En gang i uka	Sjeldnere	Aldri
Snakker i den	☐	☐	☐	☐	☐
Sender tekstmelding (SMS)	☐	☐	☐	☐	☐
Mottar tekstmelding (SMS)	☐	☐	☐	☐	☐
Sender bildemelding (MMS)	☐	☐	☐	☐	☐
Mottar bildemelding (MMS)	☐	☐	☐	☐	☐
Tar bilde	☐	☐	☐	☐	☐
Tar video	☐	☐	☐	☐	☐
Tar lydopptak	☐	☐	☐	☐	☐
Bruker mp3-spiller	☐	☐	☐	☐	☐
Spiller spill	☐	☐	☐	☐	☐
Surfer på internett (wap)	☐	☐	☐	☐	☐
Laster ned ringetoner	☐	☐	☐	☐	☐
Laster ned bilder	☐	☐	☐	☐	☐
Laster ned video	☐	☐	☐	☐	☐
Laster ned spill	☐	☐	☐	☐	☐
Bruker klokka	☐	☐	☐	☐	☐
Bruker klokkealarmen	☐	☐	☐	☐	☐
Annet, i så fall hva	☐	☐	☐	☐	☐

SAMTALER

13. Omtrent hvor mange samtaler tror du at du ringer og mottar på mobilen i løpet av en vanlig dag? Sett ett kryss.

- Ingen
- 1-2
- 3-5
- 6-10
- Flere enn 10

14. Omtrent hvor mange samtaler tror du at du ringer og mottar på mobilen i løpet av en vanlig uke? Sett ett kryss.

- Ingen
- 1-4
- 5-9
- 10-14
- 15-20
- Flere enn 20

15. Hvem snakker du oftest med i mobiltelefonen? Sett inntil tre kryss.

- Bestevenn(er)
- Kjæreste
- Venner
- Klassekamerater
- Søsken
- Mor
- Far
- Besteforeldre
- Andre slektninger, i så fall hvem.....

16. Hvilke steder liker du å være når du snakker i mobiltelefonen? Sett inntil tre kryss.

- Hvor som helst
 - På rommet mitt
 - Andre steder i hjemmet
 - På gata
 - På bussen, trikken, t-banen eller lignende
 - På kafé, kjøpesenter eller lignende
 - Andre steder, i så fall hvor
-

17. Er det steder du ikke liker å være når du snakker i mobiltelefon?

- Nei
 - Ja, i så fall hvor
-

18. Hvis du svarte ja på forrige spørsmål, hvorfor det? Sett inntil tre kryss.

- Vil ikke at fremmede skal få vite noe om meg
 - Vil ikke forstyrre andre
 - Synes det er flaut å snakke i mobiltelefon når andre hører på
 - Det stresser meg å snakke i mobiltelefonen akkurat på det stedet
 - Annet, i så fall hva
-

19. Hvor ofte handler mobiltelefonsamtalene dine om dette? Sett ett kryss for hvert alternativ.

	Aldri	Noen få ganger	Av og til	Ofte
Gjøre avtaler/gi beskjeder	☐	☐	☐	☐
Fortelle om noe som har skjedd	☐	☐	☐	☐
Skravle for at tida skal gå	☐	☐	☐	☐
Sladre/snakke stygt om andre	☐	☐	☐	☐
Få vite hvor vennene mine er	☐	☐	☐	☐
Få vite hvordan noen har det	☐	☐	☐	☐

TEKSTMELDINGER (SMS)

20. Hvor mange tekstmeldinger tror du at du sender og mottar på en vanlig dag? Sett ett kryss.

- Ingen
- 1-4
- 5-9
- 10-14
- 15-20
- Flere enn 20

21. Hvor mange tekstmeldinger tror du at du sender og mottar i løpet av en vanlig uke? Sett ett kryss.

- Ingen
- 1-7
- 8-15
- 16-29
- 30-50
- Flere enn 50

22. Hvis du sender tekstmeldinger, hvem sender du flest til? Sett inntil tre kryss.

- Bestevenn(er)
- Kjæreste
- Venner
- Klassekamerater
- Søsken
- Mor
- Far
- Besteforeldre
- Andre slektninger, i så fall hvem.....

23. Hvem får du flest tekstmeldinger fra? Sett inntil tre kryss.

- Bestevenn(er)
 - Kjæreste
 - Venner
 - Klassekamerater
 - Søsken
 - Mor
 - Far
 - Besteforeldre
 - Andre slektninger, i så fall hvem.....
-

24. Hvor ofte handler tekstmeldingene dine om dette? Sett ett kryss for hvert alternativ.

	Aldri	Noen få ganger	Av og til	Ofte
Gjøre avtaler	☐	☐	☐	☐
Gi en beskjed	☐	☐	☐	☐
Spørre om noe	☐	☐	☐	☐
Sende en gladmelding/hilsen	☐	☐	☐	☐
Si noe vanskelig/flaut	☐	☐	☐	☐
Sladre/snakke stygt om noen	☐	☐	☐	☐
Fortelle om noe som har skjedd	☐	☐	☐	☐
Flørting	☐	☐	☐	☐
Sex	☐	☐	☐	☐
Erte/plage noen andre	☐	☐	☐	☐

25. Hvor ofte bruker du smileys i tekstmeldingen du sender? Sett ett kryss

- Aldri
- Noen få ganger
- Av og til
- Ofte

26. Får du noen gang ubehagelige SMS-meldinger fra noen du kjenner? Sett ett kryss.

- Aldri
- Noen få ganger
- Av og til
- Ofte

27. Får du noen gang ubehagelige SMS-meldinger fra ukjente mennesker? Sett ett kryss.

- Aldri
- Noen få ganger
- Av og til
- Ofte

28. Har du noen gang fått en tekstmelding som har gjort deg redd eller lei deg? Sett ett kryss.

- Aldri
- Noen få ganger
- Av og til
- Ofte

29. Skriv innholdet i den siste meldingen du husker at du sendte:.....

.....

.....

30. Skriv innholdet i den siste meldingen du mottok.....

.....

.....

BILDEMEDLINGER (MMS)

31. Hvor mange bildemeldinger tror du at du sender og mottar på en vanlig dag? Sett ett kryss.

- Ingen
 - 1-4
 - 5-9
 - 10-14
 - 15-20
-

32. Hvor mange bildemeldinger tror du at du har sendt den siste uka? Sett ett kryss.

- Ingen
 - 1-2
 - 3-5
 - 6-10
 - Flere enn 10
-

33. Hvor mange bildemeldinger tror du at du har fått den siste uka? Sett ett kryss.

- Ingen
- 1-2
- 3-5
- 6-10
- Flere enn 10

34. Hvis du sender bildemeldinger, hvem sender du flest bildemeldinger til? Sett inntil tre kryss.

- Bestevenn(er)
 - Kjæreste
 - Venner
 - Klassekamerater
 - Søskken
 - Mor
 - Far
 - Besteforeldre
 - Andre slektninger, i så fall hvem.....
-

35. Hvem får du flest bildemeldinger fra? Sett inntil tre kryss.

- Bestevenn(er)
- Kjæreste
- Venner
- Klassekamerater
- Søskken
- Mor
- Far
- Besteforeldre
- Andre slektninger, i så fall hvem.....

KAMERA / VIDEO

36. Har du noen gang blitt tatt bilde av med mobiltelefon? Sett ett kryss.

- Aldri
 - Noen få ganger
 - Av og til
 - Ofte
-

37. Har du noen gang blitt filmet med mobiltelefon? Sett ett kryss.

- Aldri
 - Noen få ganger
 - Av og til
 - Ofte
-

38. Har du noen gang følt deg plaget eller blitt lei deg fordi du ble tatt bilde av med mobiltelefon? Sett ett kryss.

- Aldri
 - Noen få ganger
 - Av og til
 - Ofte
-

39. Har du noen gang følt deg plaget eller blitt lei deg fordi du ble filmet med mobiltelefon? Sett ett kryss.

- Aldri
- Noen få ganger
- Av og til
- Ofte

40. Har du noen gang selv brukt mobiltelefonen til å ta bilde av noen som ikke likte det? Sett ett kryss.

- Aldri
 - Noen få ganger
 - Av og til
 - Ofte
-

41. Har du noen gang selv brukt mobiltelefonen til å filme noen som ikke likte det? Sett ett kryss.

- Aldri
 - Noen få ganger
 - Av og til
 - Ofte
-

42. Har noen sendt deg porno på mobiltelefonen? Sett ett kryss.

- Aldri
 - Noen få ganger
 - Av og til
 - Ofte
-

43. Har du sendt porno til andre med mobiltelefonen? Sett ett kryss.

- Aldri
- Noen få ganger
- Av og til
- Ofte

44. Hvor mange bilder pleier du å sende og motta på mobilen i løpet av en vanlig uke? Sett ett kryss.

- Ingen
- 1-2
- 3-5
- 6-10
- Flere enn 10
- Har ikke den funksjonen på mobilen

45. Hvor mange videoklipp pleier du å sende og motta på mobilen i løpet av en vanlig uke? Sett ett kryss

- Ingen
- 1-2
- 3-5
- 6-10
- Flere enn 10
- Har ikke den funksjonen på mobilen

SPILL

46. Hvor ofte spiller du spill på mobiltelefonen? Sett ett kryss

- Aldri
- Noen få ganger
- Av og til
- Ofte

47. Hvis du spiller spill på mobiltelefonen, gjør du dette alene eller sammen med andre? Sett ett kryss.

- Alltid alene
- Som regel alene
- Som regel sammen med andre
- Alltid sammen med andre

TAKK FOR HJELPEN!

INTERVJUGUIDE

i forbindelse med masterprosjektet

TOLVÅRINGER OG MOBILTELEFON I 2007

Hvordan bruker tolvåringer i Oslo mobiltelefonen
og hvilken rolle spiller denne bruken i deres
sosialisering?

INNLEDENDE SPØRSMÅL

1. Har alle her mobiltelefon?
2. Når fikk dere mobiltelefon, hvor gamle var dere? Fortell
3. Hvorfor har dere mobiltelefon?
4. Hva pleier dere å bruke mobiltelefonen til? Fortell.

SAMTALER

5. Liker dere å snakke i mobiltelefonen? Hvorfor/hvorfor ikke?
6. Hvem liker dere å snakke med i mobiltelefonen? Hvorfor? Hva snakker dere om?
7. Hender det at dere snakker i ofte mobiltelefonen samtidig som dere er sammen med venner? Med mor og/eller far? Andre? Hvis ja, hvorfor?
8. Syns dere at det noen ganger er bedre å snakke i mobiltelefonen enn ansikt til ansikt? I så fall når da? Hvorfor?
9. Er det steder dere ikke liker å være når dere snakker i mobiltelefonen? I så fall hvorfor? Fortell.

SMS OG MMS

10. Hvem er det morsomst å sende SMS til? Hvorfor?
11. Hvem er det morsomst å få SMS fra? Hvorfor?
12. Er det noen dere ikke liker å sende SMS til? Hvorfor?
13. Er det noen dere ikke liker å få SMS fra? Hvorfor?
14. Hva gjør dere selv mest, ringer eller sender sms?
15. Er det bestemte situasjoner hvor dere sender ekstra mange SMS, og situasjoner hvor dere ikke sender SMS? (Eventuelt gi konkrete eksempler: For eksempel når dere spiser middag, er i bursdag..)
16. Hvem er det morsomst å sende MMS til? Hvorfor?
17. Hvem liker dere best å få MMS fra? Hvorfor?
18. Er det noen dere ikke liker å sende MMS til? Hvorfor?
19. Er det noen dere ikke liker å få MMS fra? Hvorfor?

KAMERA OG VIDEO

20. Tar dere mye bilder med mobiltelefonen? Hvorfor/hvorfor ikke? Hva liker dere å ta bilder av? Hvorfor? Fortell.

21. Tar dere mye video med mobiltelefonen? Hvorfor/hvorfor ikke? Hva liker dere å ta bilder av? Fortell.

ØKONOMI

22. Hvem betalte for mobiltelefonen deres?

23. Hvem betaler for mobilbruken deres?

24. Sender dere noen gang SMS fra internett for å spare penger? I så fall, er det noen forskjell på hvem dere sender melding til fra internett og ikke?

SPILL

25. Spiller dere mye på mobiltelefonen? I så fall når? Hvorfor/hvorfor ikke?

26. Er det morsomst å spille alene eller sammen med andre? I så fall hvorfor? Hva slags typer spill?

DESIGN (Hvordan telefonen ser ut)

27. Hva mener dere det er som gjør at en mobiltelefon er kul? Er alle enige?

28. Er det viktig at vennene deres liker den mobiltelefonen dere har? Hvorfor/ hvorfor ikke?

29. Er det viktig å ha en mobiltelefon som ligner på den vennene har, har de samme funksjonene? (at man kan gjøre det de andre kan gjøre med sin mobil?) Eller er det kult å ha en mobiltelefon som ingen andre har?

BETYDNING

30. Har dere alltid med dere mobiltelefonen, eller legger dere den fra dere innimellom? I så fall når? Hvorfor?

31. Får dere lov å ha med mobiltelefon på skolen? I timen/friminuttene?

32. Slår dere mobiltelefonen noen gang av? Fortell

33. Når syns dere man bør slå av mobiltelefonen? Hvorfor?

34. Hvem er det viktig å ha kontakt med på mobiltelefonen? Venner? Lærere/skolen?

35. Hvordan tror dere at hverdagen ville vært uten mobiltelefonen? Hvor lenge kunne dere klart dere uten mobiltelefonen? Fortell.

36. Har dere noen gang glemt mobiltelefonen? Fortell. Hvordan var det å ikke ha den tilgjengelig?

37. Bruker dere mobiltelefonen mer enn de voksne gjør? Til andre ting enn de voksne?

38. Har dere mange bilder inne på mobilen/fotoalbum? Av venner? Andre ting? Viser dere bildene til hverandre?
39. Har dere mange navn på adresselista til mobiltelefonen? Vet alle hvem de andre har, og hvor mange de har? Kjenner dere alle dere har på listen, har dere møtt alle?
40. Hva er det beste med å ha mobiltelefon?
41. Hva er det verste med å ha mobiltelefon?
42. Er det noe jeg har glemt å spørre om, som dere synes er viktig med mobiltelefonen?

Vedlegg III

Til ledelsen ved.....skole

VEDRØRENDE SPØRRESKJEMA OG INTERVJUUNDERSØKELSER.

Jeg viser til hyggelig epost-korrespondanse med undervisningsinspektør....., og sender med dette nærmere informasjon om mitt masterprosjekt. Prosjektet har tittelen: ”TOLVÅRINGER OG MOBILTELEFONEN I 2007 – Hvordan bruker tolvåringer i Oslo mobiltelefonen og hvilken rolle spiller denne bruken i deres sosialisering?”

Målet med denne undersøkelsen er å få informasjon om hvordan tolvåringer ved to skoler i Oslo bruker mobiltelefonen, på den ene siden deres bruksvaner og på den andre siden hvordan mobiltelefonen er en del av deres hverdag og sosiale relasjoner. Tolvårsalderen er valgt fordi den ligger i grenselandet mellom barn og ungdom. Undersøkelsen skal derfor gjennomføres på 7.klassetrinnet. På bakgrunn av blant annet opplysningene innhentet i denne undersøkelsen vil jeg skrive min masteroppgave.

Det er frivillig å delta i undersøkelsen. Undersøkelsen har to deler: Først et spørreskjema, så gruppeintervjuer. Både når det gjelder spørreundersøkelsen og gruppeintervjuet kan man trekke seg underveis, og man kan la være å svare på spørsmål man ikke kan eller ikke vil svare på. Ingen får tilgang til hva den enkelte har svart. Spørreskjemaene legges i en lukket konvolutt før levering og de vil bli ødelagt etter at opplysningene er registrert og gjennomgått. Denne informasjonen blir gitt når spørreskjemaene deles ut, og elevene vil også bli spurt om å delta på et gruppeintervju etter spørreundersøkelsen. Hver gruppe vil bestå av 4-6 personer, litt avhengig av hvor mange som vil delta. Under intervjuene vil det bli benyttet lydopptak. Opptakene fra intervjuene vil bli behandlet konfidensielt og slettes ved prosjektslutt.

Vedlagt er spørreskjema, intervjuguide, informasjon til elever og foresatte og samtykkeerklæringer, som alle er godkjent av nors.

Jeg takker for imøtekommenheten, og ser fram til samarbeidet. Jeg tar nærmere kontakt om den praktiske gjennomføringen av undersøkelsen.

Med vennlig hilsen Kristin Øye

Vedlegg IV

Informasjon til elever og foresatte vedrørende deltakelse i en undersøkelse i forbindelse med følgende masterprosjekt:

TOLVÅRINGER OG MOBILTELEFON I 2007

Hvordan bruker tolvåringer i Oslo mobiltelefonen og hvilken rolle spiller denne
bruken i deres sosialisering?

Dette er informasjon om en undersøkelse som skal gjennomføres ved 7.trinnet ved skole. På bakgrunn av denne informasjonen håper jeg dere vil gi deres samtykke til deltakelse i undersøkelsen. Undersøkelsen inngår i mitt masterprosjekt, som er tilknyttet Institutt for medier og kommunikasjon ved Universitetet i Oslo.

Målet med undersøkelsen er å få informasjon om hvordan tolvåringer ved tre skoler i Oslo bruker mobiltelefonen, på den ene siden deres bruksvaner og på den andre siden hvordan mobiltelefonen er en del av deres hverdag og sosiale relasjoner. Tolvårsalderen er valgt fordi den ligger i grenselandet mellom barn og ungdom. På bakgrunn av blant annet opplysningene innhentet i denne undersøkelsen vil jeg skrive min masteroppgave.

Det er frivillig å delta i undersøkelsen. Det får ingen konsekvenser for elevens forhold til skolen dersom man ikke ønsker å delta.

Undersøkelsen har to deler; et spørreskjema og gruppeintervjuer. Både når det gjelder spørreundersøkelsen og gruppeintervjuet kan man trekke seg underveis, og man kan la være å svare på spørsmål man ikke kan eller vil svare på. Spørreskjemaene legges i en lukket konvolutt før levering, og de vil bli ødelagt etter at opplysningene er registrert og gjennomgått. Materialet vil kun bli behandlet av meg og min veileder, og som forskere har vi taushetsplikt.

Denne informasjonen blir gitt når spørreskjemaene deles ut, og elevene vil også bli spurt om å delta på et gruppeintervju etter spørreundersøkelsen. Hver gruppe vil bestå av 4-6 personer, avhengig av hvor mange som vil delta. Under intervjuene vil det bli gjort lydopptak.

Alle innsamlede opplysninger, inkludert lydopptak, behandles konfidensielt og slettes ved

prosjektlutt, som er beregnet til 15.12.2008.

Prosjektet er tilrådd av Personvernombudet for forskning, Norsk samfunnsvitenskapelig datatjeneste AS.

Jeg håper at flest mulig vil være behjelpelig med å delta i undersøkelsen. I tilfelle ber jeg om at en av elevens foresatte signerer den vedlagte samtykkeerklæringen, og at eleven snarest leverer denne tilbake til klassens kontaktlærer, og senest 21.11.2007.

Spørsmål om undersøkelsen kan rettes til:

Kristin Øye (tlf: 95 07 88 78, e-post kristoye@student.hf.uio.no)

Birgit Hertzberg Kaare, veileder (tlf: 22 85 04 13, e-post b.h.kaare@media.uio.no).

Med vennlig hilsen

Kristin Øye

SAMTYKKE - FORESATT

for prosjektet

”TOLVÅRINGER OG MOBILTELEFON I 2007

Hvordan bruker tolvåringer i Oslo mobiltelefonen og hvilken rolle spiller denne bruken i deres sosialisering?”

Jeg bekrefter med dette at jeg har mottatt skriftlig informasjon om undersøkelsen, og gir med

dette tillatelse til at min sønn/datter, _____

(personens navn med blokkbokstaver)

deltar i undersøkelsen.

Signatur _____ Dato _____

(signert av prosjektdeltakers foresatte)

(datert av prosjektdeltakers foresatte)

Vedlegg VI

TOLVÅRINGER OG MOBILTELEFON I 2007

Hvordan bruker tolvåringer i Oslo mobiltelefonen og hvilken rolle spiller denne bruken i deres sosialisering?

Instruksjon til elevene som leses opp før utfyllingen av spørreskjemaet:

Denne undersøkelsen inngår i mitt masterprosjekt, som er tilknyttet Institutt for medier og kommunikasjon ved Universitetet i Oslo. Undersøkelsen består av to deler, et spørreskjema og gruppeintervjuer.

Målet med undersøkelsen er å få informasjon om hvordan tolvåringer ved tre skoler i Oslo bruker mobiltelefonen. På den ene siden er jeg interessert i bruksvanene deres, og på den andre siden i hvordan mobiltelefonen er en del av deres hverdag. Jeg synes at tolvårsalderen er en spennende alder, fordi man er i overgangen mellom barn og ungdom. Det er grunnen til at jeg vil gjennomføre en undersøkelse med nettopp deres aldersgruppe. På bakgrunn av blant annet opplysningene fra denne undersøkelsen vil jeg skrive masteroppgaven min.

Det er frivillig å delta i undersøkelsen. Ingen vil få vite hva akkurat du har svart. Du skal ikke skrive navnet ditt noen steder. Etter bruk vil skjemaene bli ødelagt og kastet.

Jeg håper du vil fylle ut spørreskjemaet så godt du kan. De fleste steder skal du sette kryss i den ruta eller de rutene som passer best for deg. Noen steder er det en prikket linje, hvor du kan skrive svaret med egne ord. Er det spørsmål som du synes er vanskelige eller som du ikke vil svare på, kan du hoppe over dem. Men jeg håper jo at flest mulig av dere vil svare på alle spørsmålene. Hvis du lurer på noe, er det bare å spørre meg.

Når skjemaet er ferdig utfylt, skal du legge det i konvolutten, lime igjen og levere det.

Jeg håper at mange av dere også vil være med på et gruppeintervju. Hver gruppe vil bestå av 4-6 personer, og under intervjuene vil det bli gjort lydopptak. Ingen andre enn jeg vil få høre på disse lydopptakene, så det dere sier på intervjuene vil være hemmelig. Lydopptakene vil bli slettet når prosjektet er slutt. Si fra til klassens kontaktlærer hvis du vil delta i et fokusgruppeintervju i etterkant av den skriftlige spørreundersøkelsen.